

**UCHWAŁA NR XVII/98/25
RADY GMINY ŁAGIEWNIKI**

z dnia 24 kwietnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla gminy Łagiewniki na lata 2025-2028”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2024.1465) , w związku z art. 17 ust.1 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2024.54), po zasięgnięciu opinii Zarządu Powiatu Dzierżoniowskiego Rada Gminy Łagiewniki uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Program ochrony środowiska dla gminy Łagiewniki na lata 2025-2028”, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Traci moc uchwała nr XLVIII Rady Gminy Łagiewniki z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla Gminy Łagiewniki na lata 2022-2024”

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi gminy Łagiewniki.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Łagiewniki

Tomasz Roszak

Załącznik do uchwały Nr XVII/98/25
Rady Gminy Łagiewniki
z dnia 24 kwietnia 2025 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŁAGIEWNIKI NA LATA 2025-2028

ZAMAWIAJĄCY
Gmina Łagiewniki

Opracowanie:

dr inż. Marta Rak
MWR Consulting
ul. Wojrowicka 4A/10, Wrocław
marta.rak@wp.pl

Łagiewniki, listopad 2024

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
I. WSTĘP. PODSTAWA I ZAKRES OPRACOWANIA	6
II. STRESZCZENIE OPRACOWANIA	8
III. DOKUMENTY STRATEGICZNE	10
3.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.....	10
3.2. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	11
3.3. Polityka ekologiczna państwa 2030.....	12
3.4. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko-perspektywa do 2020 r.” – dokument nie był aktualizowany	14
3.5. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (akt uchylony) zastąpiona obecnie Strategią produktywności 2030	14
3.6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku.....	15
3.7. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	16
3.8. Strategia „Sprawne Państwo 2020” – dokument nie był aktualizowany	16
3.9. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 – dokument nie był aktualizowany	17
3.10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.....	17
3.11. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	18
3.12. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	18
3.13. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku.....	18
3.14. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego.....	18
3.15. Program ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego.....	19
3.16. Wojewódzki plan gospodarki odpadami (WPGO)	21
3.16.1. Zasady ogólne. Cele	21
3.16.2. Regionalne Instalacje Gospodarki Odpadami dla Gminy Łagiewniki.	22
3.17. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego.....	25
3.18. Regulacje prawne zobowiązujące Gminy do działań na rzecz ochrony środowiska.	26
IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁAGIEWNIKI	27
4.1. Położenie. Ogólna charakterystyka	27
4.2. Demografia	28
4.3. Uwarunkowania środowiskowe.	30
4.4. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione	32
4.5. Rolnictwo.....	41
4.6. Struktura rozwoju przemysłu	42
4.7. Zabytki kultury materialnej	43
V. STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY ŁAGIEWNIKI.....	45

5.1. Surowce mineralne.....	45
5.2. Wody powierzchniowe (JCWP).....	46
5.3. Wody podziemne (GZWP i JCWPd)	50
5.4. Zagrożenie powodziowe.....	56
5.5. Klimat.....	57
5.6. Stan powietrza atmosferycznego	57
5.7. Gospodarka wodno-ściekowa	59
5.7.1. Ujęcia wody i zwodociągowanie.....	59
5.7.2. Oczyszczanie ścieków i sieć kanalizacyjna	62
5.8. Infrastruktura gazownicza	65
5.9. Gospodarka odpadami	65
5.9.1. System odbioru odpadów komunalnych.....	65
5.9.2. Obiekty zagospodarowania odpadów.....	66
5.9.3. Materiały zawierające azbest.....	66
5.10. Wycinka drzew i krzewów	68
VI. STAN I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY ŁAGIEWNIKI.....	69
6.1 Klimat i jakość powietrza	70
6.2 Hałas (klimat akustyczny)	74
6.3 Pola elektromagnetyczne	77
6.4 Wody	77
6.5 Infrastruktura wodno-ściekowa i gazowa	79
6.6 Zasoby geologiczne.....	79
6.7 Gleby.....	80
6.8 Gospodarka odpadami	80
6.8.1 Odpady komunalne	80
6.8.3 Materiały zawierające azbest	81
6.9 Zasoby przyrodnicze	82
6.10 Zagrożenia poważnymi awariami	83
6.11 Podsumowanie oceny stanu środowiska na terenie gminy Łagiewniki	83
VII. ANALIZA SWOT DLA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.	87
VIII. DZIAŁANIA GMINY DLA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	89
8.1. Miejsce i rola Gminy w strukturze ochrony środowiska.	89
IX. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE DLA GMINY ŁAGIEWNIKI.	91
X. ZADANIA I ICH FINANSOWANIE.....	101
XI. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	112
11.1. Zadania inwestycyjne Gminy.....	112
11.2. Działania administracyjne Urzędu Gminy.....	112

11.3. Działania informacyjne i edukacyjne.....	115
XII. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU. RAPORTOWANIE.....	116
XIII. KOORDYNACJA REALIZACJI PROGRAMU.....	118

WYKAZ SKRÓTÓW

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
CEEB – Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków, baza prowadzona przez Główny Urząd Nadzoru Budowlanego na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków
GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ – Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska
Gmina – Gmina Łagiewniki
GUS – Główny Urząd Statystyczny
GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych
JCWP – jednolita części wód powierzchniowych
JCWpd – jednolita części wód podziemnych
JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
KOWR – Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (dawniej ANR)
KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
LP – Lasy Państwowe
MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MŚ – Ministerstwo Środowiska
MŚP – małe i średnie przedsiębiorstwa
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE – odnawialne źródła energii
PGN - plan gospodarki niskoemisyjnej
PGW WP RZGW – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
PIG - PIB – Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PMS – Państwowy Monitoring Badawczy
POP – Program Ochrony Powietrza
POŚ – Program Ochrony Środowiska
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RLM – równoważna liczba mieszkańców
SOO – specjalny obszar ochrony siedlisk
SWOT – popularna heurystyczna technika służąca do porządkowania i analizy informacji. Nazwa jest akronimem od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (Strengths – silne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, okazje i Threats – zagrożenia)
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPF – Wieloletnia Prognoza Finansowa
WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
UE – Unia Europejska

I. WSTĘP. PODSTAWA I ZAKRES OPRACOWANIA

Program Ochrony Środowiska to opracowanie wskazane w polskich przepisach jako podstawowe narzędzie branżowe dla realizacji polityki ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Podstawą prawną wykonania Programu są zapisy art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2024 r. poz. 54 ze zmianami). Zgodnie z nim Wójt w celu realizacji polityki ochrony środowiska, przy szczególnym uwzględnieniu polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska.

Przedmiotowy dokument opisuje kompleksowo wszystkie zagadnienia ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem „obszarów problematycznych” wywołanych nie zrównoważonym rozwojem gospodarczym, jak i przedstawia konkretne propozycje działań zmierzających do rozwiązania problemów. Hierarchiczne uporządkowanie celów pod kątem ich ważności decyduje przede wszystkim o podziale przyszłego budżetu oraz spodziewanych środków pomocowych przeznaczonych na ochronę środowiska prowadzoną na terenie Gminy. Obok wymienionych funkcji Program Ochrony Środowiska spełnia dodatkowo funkcje promocyjne i informacyjne. Dokument informuje wszystkich zainteresowanych o stanie środowiska oraz o planowanych do podjęcia działaniach zmierzających do jego poprawy. Funkcje promocyjne realizowane są natomiast poprzez promocję Gminy jako jednostki samorządu terytorialnego, której elementem strategii rozwoju gospodarczego jest zrównoważony rozwój oparty o ochronę środowiska, jak również bezpośrednia promocja jej walorów przyrodniczych.

Dotychczas obowiązujący „Program Ochrony Środowiska dla gminy Łagiewniki na lata 2021 - 2024” powstał w roku 2020. Dokument ten jest obecnie w dużej części nieaktualny zarówno po stronie diagnostycznej, jak i strategicznej. Wynika to przede wszystkim z licznych zmian w szeroko pojętej krajowej i unijnej polityce ekologicznej oraz z dynamiki zmian w sektorze społeczno-gospodarczym.

Przy realizacji obecnego dokumentu uwzględniono sugestie i wskazówki płynące z opublikowanych w październiku 2015 r. przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” wraz ze zaktualizowanymi załącznikami do w/w Wytycznych ze stycznia 2020 roku.

Wg zapisów „Wytycznych...” w Programie należy dokonać oceny stanu środowiska na terenie danego samorządu z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza,
2. zagrożenia hałasem,
3. pola elektromagnetyczne,
4. gospodarowanie wodami,
5. gospodarka wodno-ściekowa,
6. zasoby geologiczne,
7. gleby,
8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
9. zasoby przyrodnicze,
10. zagrożenia poważnymi awariami.

W „Programie Ochrony Środowiska dla gminy Łagiewniki” zawarto inwentaryzację obecnego stanu środowiska w Gminie, określono zadania zmierzające do jego poprawy oraz możliwości ich finansowania. Ocena stanu środowiska została uzupełniona o prognozę stanu środowiska na lata

obowiązywania „Programu Ochrony Środowiska”. Dla wszystkich obszarów interwencji łącznie wskazano także zagadnienia horyzontalne, takie jak działania edukacyjne oraz monitorowanie.

Dokumentację podzielono na następujące działy główne:

- Wstęp.
- Charakterystyka terenu Gminy.
- Stan środowiska w Gminie z podziałem na obszary interwencji
- Ocena stanu środowiska
- Analiza SWOT dla realizacji Programu
- Identyfikacja zakresu kompetencji i możliwości Gminy dla działań w szeroko pojętej ochronie środowiska
- Cele główne i szczegółowe ustalone w ramach Programu Ochrony Środowiska
- Zadania wyznaczone do realizacji poszczególnych celów
- Źródła finansowania działań
- System organizacyjny realizacji Programu oraz edukacja ekologiczna
- Monitorowanie i raportowanie Programu

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem aktywnym, który podlegać będzie sukcesywnym analizom i uzupełnieniom w kolejnych latach, jednak tylko w zakresie zadań nieobjętych jednoznacznie obowiązkami wynikającymi z przepisów prawa.

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska opracowanie to podlega oficjalnej weryfikacji i kontroli realizacji przedstawianych zamierzeń w okresach dwuletnich, w formie raportów. Zakłada się jednak, że Komórki merytoryczne Urzędu, poprzez które Wójt wykonywać będzie zadania określone w Programie – na bieżąco - w formie roboczej wprowadzać będą poprawki i modyfikacje, aby w fazie podsumowania sprawnie przeprowadzić niezbędne korekty.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki” przed przyjęciem go do realizacji podlega, zgodnie z ustawą, opiniowaniu przez Zarząd Powiatu Dzierżoniowskiego.

Dokument został sformułowany w taki sposób, aby można było rozpoznać stan środowiska na terenie Gminy w poszczególnych komponentach i uzmysłowić sobie wagę wyzwań na przyszłość oraz przygotować się do realizacji poszczególnych, niezbędnych działań.

Dla uporządkowania całej sfery zagadnień inwestycyjnych i organizacyjnych w dokumencie przedstawiono zbiorczą matrycę celów w poszczególnych obszarach interwencji. Stworzono także harmonogram realizacji szczegółowych, zidentyfikowanych celów i zamierzeń w latach 2025-2028 (w oparciu o inne dokumenty strategiczne i wieloletnie plany finansowe).

Istotny dla właściwego postrzegania niniejszego dokumentu jest fakt, iż zgodnie z kompetencjami i stosownymi zapisami prawa rola struktur gminnych w poprawie lokalnego stanu środowiska obejmuje następujące elementy o charakterze inwestycyjnym i pozainwestycyjnym:

- Budowa i bieżące utrzymanie systemów zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.
- Utrzymanie gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych.
- Budowa i remonty gminnych dróg, ulic, mostów, placów.
- Wprowadzanie zadrzewień i zarządzanie zielenią gminną.
- Organizacja systemu gospodarki odpadami komunalnymi.
- Administrowanie, nadzór i kontrola nad wszystkimi typami emisji będącymi wynikiem działalności osób fizycznych – mieszkańców gminy lub posiadaczy nieruchomości na obszarze gminy.
- Wydawanie decyzji administracyjnych z zakresu usuwania zieleni (drzew i krzewów), nielegalnego składowania lub magazynowania odpadów, zmiany stosunków wodnych na gruncie.
- Wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji.
- Wspieranie (merytoryczne, organizacyjne, finansowe) inicjatyw innych jednostek i osób fizycznych na rzecz ochrony środowiska.

- Aktywny udział w edukacji ekologicznej społeczeństwa.
- Ustanawianie obiektów przyrodniczych, prawnie chronionych.

II. STRESZCZENIE OPRACOWANIA

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki jest opracowywany w myśl obowiązku płynącego z ustawy - Prawo ochrony środowiska (art. 14 – 18). Zgodnie z jej zapisami, uwzględniając: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych i środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe. Program Ochrony Środowiska jest zobowiązany przygotować Wójt Gminy Łagiewniki.

W prezentowanym dokumencie dokonano porównania głównych celów strategicznych określonych w dokumentach kierunkowych szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego, podkreślając zgodność dokumentów w zasadniczych celach strategicznych i określanych kierunkach.

Zadaniem Programu jest analiza aktualnej sytuacji związanej z całym stanem środowiska w Gminie. W Programie dokonano analizy czynników, które wpływają na sytuację stanu zanieczyszczenia środowiska. Podano w nim krótką charakterystykę geograficzno-fizyczną Gminy. Wskazano uwarunkowania demograficzne i gospodarcze dla regionu. Krótko scharakteryzowano działalność produkcyjną. Na podstawie możliwych, dostępnych danych pozyskanych m.in. z raportów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, informatorów i publikatorów Urzędu Marszałkowskiego, Głównego Urzędu Statystycznego, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Urzędu Gminy, scharakteryzowano wszystkie komponenty środowiska, podając ich ewentualne obciążenia emisyjne. Następnie na podstawie dostępnych danych, badań i wyników pomiarów dokonano oceny stanu środowiska naturalnego w Gminie, analizując jego poszczególne komponenty, czyli powietrze, wody powierzchniowe i podziemne, hałas, przyrodę, powierzchnię ziemi, gospodarkę leśną i odpady.

Ze względu na fakt, iż dla części w/w zagadnień władze gminy opracowały bardzo szczegółowe opracowania branżowe (aktualizacja planu gospodarki niskoemisyjnej, plan urządzeniowo-rolny, plan usuwania wyrobów zawierających azbest) w Programie przywołano najistotniejsze kwestie i konkluzje z nich płynące. W przypadku gospodarki odpadami komunalnymi większość zdarzeń i zasad objęta jest stosownymi regulacjami prawa miejscowego, które precyzyjnie je opisują (regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie, uchwały w sprawie odbioru odpadów komunalnych itd.).

Stan środowiska na obszarze gminy Łagiewniki na tle zgromadzonych informacji i wskaźników należy ocenić za dobry ze stałą tendencją dodatnią, co jest wynikiem szeregu działań i inwestycji dokonanych w ostatnim dziesięcioleciu, a także już skonkretyzowanych planów z obszaru zbierania i oczyszczania ścieków na najbliższe lata.

Obszarem, w którym Gmina Łagiewniki dokonała „kroku w przód” są działania na rzecz uporządkowania gospodarki odpadowej. Na terenie Gminy został wdrożony system selektywnej zbiórki, a utworzony Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych działa bez zarzutu.

W części gminy Łagiewniki występują obszary chronione sieci Natura 2000 ustanowione w trybie przepisów transponowanych z Unii Europejskiej. Dla obszarów tych wykonano plany ochronne i doprecyzowano w ostatnich latach szereg zapisów. W innych istniejących obszarach chronionych prawem krajowym nie nastąpiły istotne zmiany od 2010 r.

Ze względu na zintegrowanie wielu obszarów społecznych Gminy z bardzo korzystnymi aspektami przyrodniczymi tu występującymi (rozwój agroturystyki, aktywnego wypoczynku itp.) w sektorze tym nie występują większe problemy. Często zaś atrakcyjność przyrodnicza przekuwana jest w atut kolejnych inicjatyw. Stałym elementem działalności administracyjnej Gminy jest wprowadzanie obowiązku nasadzeń zastępczych w przypadkach dotyczących zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów. Również właściciele gruntów porolnych oraz Lasy Państwowe przyczyniają się do wzrostu

potencjału przyrodniczego Gminy. Tym samym obszar ochrony przyrody jest w gminie Łagiewniki w trwałym pozytywnym trendzie rozwojowym.

Generalnie zdiagnozowano brak problemów w sektorze przyrodniczym. Tereny chronione wykluczają swobodę ingerencji w drzewostany i zakrzewienia zlokalizowane na ich obszarze. Tym samym ochrona przyrody jest w gminie Łagiewniki w stałym pozytywnym trendzie.

Sytuacja związana z ochroną powietrza atmosferycznego na terenie Gminy w ujęciu makro, zwłaszcza na tle innych samorządów województwa - wydaje się korzystna, co potwierdzają dane z monitoringu prowadzonego przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska. Kluczowym problemem jest tzw. niska emisja gazów i pyłów. Poziomy emisji CO₂, pyłu i benzo(a)pirenu wskazują na zdecydowaną rolę mieszkańców w działaniach na rzecz poprawy tego stanu. Emisje z budownictwa mieszkaniowego (pomijając trudne do jednoznacznego ustalenia emisje komunikacyjne) dominują na tle emisji technologicznych z produkcji i przemysłu. Istotne jest, iż w Aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej władze Gminy ustaliły na najbliższe kilka lat szereg działań inwestycyjnych i organizacyjnych, które – przy wsparciu ze środków zewnętrznych - będą realizować wraz z mieszkańcami i podmiotami prawnymi na rzecz redukcji szkodliwych gazów kominowych i pyłu. Obecnie działania te realizowane są w postaci Programu priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie na terenie Gminy Łagiewniki”.

W skuteczności obniżenia niskiej emisji bardzo duże znaczenie będą miały wprowadzone przez Rząd i instytucje samorządowe programy preferencyjnego wsparcia inwestycji termomodernizacyjnych lub związanych z rozwojem OZE. Aktem prawa miejscowego dla Gminy Łagiewniki zmierzającym do poprawy jakości powietrza w województwie oraz ochrony zdrowia i życia ludzi poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza jest tzw. uchwała antysmogowa - uchwała nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30.11.2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 8 grudnia 2017 r., poz. 5155).

Mało zauważalne są obecnie kwestie ewentualnych problemów dotyczących wydobycia kopalin bądź niewłaściwego rolniczego wykorzystywania gruntów – co mogło by powodować degradację powierzchni ziemi. Zadaniem dla władz Gminy pozostają w górnictwie kwestie właściwej, bezpiecznej lokalizacji kolejnych odkrywek oraz wpływ – poprzez opiniowanie – na kierunek ich rekultywacji po zakończeniu eksploatacji. Brak lokalizacji na obszarze gminy Łagiewniki zakładów przemysłowych emitujących zanieczyszczenia chemiczne wyklucza zagrożenia dla degradacji gleb.

Na terenie gminy nie zidentyfikowano znaczących zagrożeń w obszarze promieniowania elektromagnetycznego, hałasu (z wyłączeniem pasa wzdłuż dróg krajowych) i nadzwyczajnych awarii przemysłowych.

Po sektorowej analizie dotyczącej stanu środowiska w Gminie, możliwe zmiany i działania na okres programowania oceniono poprzez zestawienie tabel SWOT – wskazując słabe i mocne strony oraz wskazując szanse i zagrożenia.

Następnie zwrócono uwagę na tendencje, jakie się zarysowują w poszczególnych komponentach środowiska oraz wyeksponowano rodzaje i typy zagadnień, jakimi powinny w przyszłości zająć się organy Gminy oraz jej jednostki organizacyjne. Ważną kwestią jest dalsze porządkowanie gospodarki ściekowej zmierzające do zmniejszenia antropopresji na stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych, w tym edukacja rolników na tym obszarze w zakresie właściwego gospodarowania środkami ochrony roślin oraz substancjami nawozowymi.

W dalszej części Programu określono środki techniczne, organizacyjne i finansowe oraz metody jakimi powinno się operować, aby osiągnąć poprawę stanu środowiska w gminie Łagiewniki.

Dla poszczególnych komponentów środowiska i obszarów interwencji zaproponowano grupy zadań pozainwestycyjnych i inwestycyjnych, określając nazwy niektórych zadań, nakłady finansowe i harmonogram czasowy. Tam, gdzie to było możliwe jednostki realizujące i możliwe źródła finansowania. Dla zadań wychodzących poza 2026 rok (długoterminowych) nie określano wielkości nakładów sygnalizując wyłącznie konieczność ich kontynuacji lub proponując rozpoczęcie nowych

przedsięwzięć. W ustaleniu hierarchii i zakresu oraz formy działań uwzględniono rzeczywisty wpływ Gminy na określony typ interwencji, mając na uwadze zarówno aspekt administracyjny (decyzje), jak i wykonawczy (wydatki inwestycyjne z budżetu).

W Programie Ochrony Środowiska scharakteryzowano również metody, jakimi powinno się uzyskiwać poprawę stanu aktualnego i grupy kosztów, jakie pojawią się przy realizacji poszczególnych celów i zadań w tych celach. Omówiono metody realizacji Programu i zasady monitorowania Programu oraz wskazano propozycje dotyczące edukacji ekologicznej.

III. DOKUMENTY STRATEGICZNE

W ramach prac nad niniejszymi założeniami wykorzystano informacje, dane, wskaźniki lub prognozy wynikające m.in. z szeregu opracowań branżowych, gospodarczych lub strategicznych, które przywołano poniżej. Wśród tych dokumentów występują zarówno takie, które mają charakter ogólnokrajowy lub regionalny, jak i lokalny.

Najważniejsze, kierunkowe dokumenty scharakteryzowano poniżej opierając się na wskazaniu Zaktualizowanego Załącznika nr 4 Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych do *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*.

3.1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności została przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 roku (Monitor Polski z 2013 r. poz. 121). Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 1057) (art. 9 ust. 1) jest to dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmujący okres co najmniej 15 lat. Stanowi najszerzy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia zostały określone w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju kraju oraz przyjętym przez Radę Ministrów dnia 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski. W przypadku tej Strategii to okres prawie 20 lat, gdyż przyjętym przy jej konstruowaniu horyzontem czasowym jest rok 2030.

Uzupełnieniem ramy strategicznej rozwoju Polski do 2030 roku jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 16 marca 2012 r.

Strategia nie jest manifestem politycznym, a dokumentem rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym – stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 r.

Kwestie środowiskowe zostały sformułowane w następujących celach zdefiniowanych w przedmiotowym dokumencie:

1. *Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska*

- i. Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,*
- ii. Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,*
- iii. Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,*
- iv. Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,*
- v. Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,*
- vi. Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,*

2. *Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych*

- i. Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,*
 - ii. Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,*
 - iii. Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,*
 - iv. Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast,*
3. *Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski*
- i. Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.*

3.2. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (dalej SOR) jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Dokument ten stanowi rozwinięcie i operacjonalizację tzw. Planu Morawieckiego, w którym została sformułowana nowa wizja i model rozwoju kraju będące odpowiedzią na wyzwania stojące przed polską gospodarką. Wyzwania te określono formułą pięciu pułapek rozwojowych: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficznej oraz słabości instytucjonalnej. Niezależnie od nich za bariery dla rozwoju Państwa uznano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona też podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów). Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem nowych, zintegrowanych strategii rozwoju, które posłużą do realizacji założonych celów i uszczegółowienia zapisów SOR.

Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

SOR zmierza do zmiany struktury gospodarki na rzecz uczynienia jej bardziej innowacyjną, efektywnie wykorzystującą zasoby kapitału rzeczowego i ludzkiego. Na podkreślenie zasługuje dążenie do zwiększenia odpowiedzialności instytucji państwa za kształtowanie procesów gospodarczych, społecznych i terytorialnych.

Polityka regionalna doprowadzić ma do zwiększenia efektywności interwencji publicznej, w szczególności w odniesieniu do słabszych regionów, podregionów, miast i obszarów wiejskich, nie rezygnując jednak z wykorzystania potencjałów terytoriów wysoko rozwiniętych.

Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Cele SOR wpisujące się w szeroko rozumiane zagadnienia środowiskowe to:

1. *Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną*
 - i. *Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny*
2. *Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*
 - i. *Kierunek interwencji – Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych*
 - ii. *Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta*
 - iii. *Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich*
3. *Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport*
 - i. *Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce*
 - ii. *Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności*
4. *Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia*
 - i. *Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju*
 - ii. *Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej*
 - iii. *Kierunek interwencji – Rozwój techniki*
5. *Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko*
 - i. *Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód*
 - ii. *Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania*
 - iii. *Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego*
 - iv. *Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją*
 - v. *Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi*
 - vi. *Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami*
 - vii. *Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.*

3.3. Polityka ekologiczna państwa 2030

16 lipca 2020 r. Rada Ministrów przyjęła „Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”, która jest obecnie najważniejszym dokumentem strategicznym w obszarze środowiska. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje „Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”.

PEP2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.

PEP2030 uchyla Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” w części dotyczącej Celu 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska i Celu 3. Poprawa stanu środowiska.

Polityka ekologiczna to świadoma i celowa działalność państwa, samorządów terytorialnych i podmiotów gospodarczych w zakresie gospodarowania środowiskiem, czyli użytkowania jego zasobów i walorów, ochrony i kształtowania ekosystemów lub wybranych elementów biosfery. Celem polityki ekologicznej jest zapewnienia wysokiej jakości życia i zdrowia ludzi poprzez skuteczną ochronę środowiska.

Zidentyfikowano 12 bloków działań dotyczących wszystkich komponentów środowiska, w których będą podejmowane aktywności zmierzające do podniesienia „wskaźnika wydajności środowiskowej”. W dokumencie tym mocno zaakcentowano, iż Polska musi sprostać trudnym zadaniom związanym z ochroną atmosfery i przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Dokument kładzie duży nacisk na promocję rozwoju odnawialnych źródeł energii i szybką modernizację przemysłu energetycznego. Nie zostały jednak pominięte również inne komponenty środowiska, dla których wyznaczono bardzo konkretne działania usprawniające polepszające stan lub sposób gospodarowania zasobem:

1. *Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I)*
 - i. *Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1)*
 - ii. *Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2)*
 - iii. *Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3)*
 - iv. *Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4)*
2. *Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II)*
 - i. *Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1)*
 - ii. *Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2)*
 - iii. *Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3)*
 - iv. *Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4)*
 - v. *Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5)*
3. *Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III)*
 - i. *Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1)*
 - ii. *Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2)*
4. *Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV)*
 - i. *Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1)*
5. *Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V)*
 - i. *Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).*

3.4. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko-perspektywa do 2020 r.” – dokument nie był aktualizowany

Strategia "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r." została przyjęta uchwałą nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. Dokument ten obejmuje dwa niezwykle istotne obszary: energetykę i środowisko, wskazując m.in. kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 roku. Kwestią zasadniczą dla jakości życia ludzi i funkcjonowania gospodarki są stabilne, niczym niezakłócone dostawy energii. Wykorzystanie zasobów energetycznych nie pozostaje jednak obojętne dla środowiska, zatem prowadzenie skoordynowanych działań w obszarze energetyki i środowiska jest nie tylko wskazane, ale i konieczne.

Cele środowiskowe wskazane w przedmiotowej strategii to:

1. *Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię*
 - i. *Kierunek interwencji 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,*
 - ii. *Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej,*
 - iii. *Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,*
 - iv. *Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,*
 - v. *Kierunek interwencji 2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.*

3.5. Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (akt uchylony) zastąpiona obecnie Strategią produktywności 2030

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki "Dynamiczna Polska 2020" została przyjęta uchwałą Nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013 r. Cele tej Strategii to:

1. *Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki*
 - i. *Kierunek działań 1.2. Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych*
 - a) *Działanie 1.2.3. Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu,*
 - b) *Działanie 1.2.4. Wspieranie różnych form innowacji,*
 - c) *Działanie 1.2.5. Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych),*
 - ii. *Kierunek działań 1.3. Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki*
 - a) *Działanie 1.3.2. Eliminacja szkodliwych subsydiów i racjonalizacja ulg podatkowych,*
2. *Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców*
 - i. *Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki,*
 - a) *Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej,*
 - b) *Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,*
 - c) *Działanie 3.1.3. Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW),*

- d) *Działanie 3.1.4. Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością,*
- ii. *Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia*
 - a) *Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów,*
 - b) *Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury.*

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki "Dynamiczna Polska 2020" została uchylona 29.09.2022 r. i zastąpiona nową Strategią produktywności 2030 przyjętą uchwałą nr 154 Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2022 r. w sprawie przyjęcia "Strategii produktywności 2030" (M. P. z 2022 r. poz. 926).

Strategia Produktywności (zwana dalej „Strategią”) – stanowi aktualizację dotychczas obowiązującej Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG), wzbogaconą o nowe elementy, budujące nowoczesną gospodarkę, opartą o wiedzę i innowacyjne technologie cyfrowe, przy jednoczesnym wykorzystaniu przewag wynikających z naturalnych uwarunkowań kraju oraz ograniczeń będących efektem tychże naturalnych uwarunkowań.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia wynikające z realizacji SIEG uznano, że innowacyjność i efektywność nie stanowią – jak dotychczas przyjmowano - samoistnych celów strategicznych a jedynie narzędzia ich realizacji. Za nadrzędne wyzwanie rozwojowe Polski w obszarze gospodarczym uznano sukcesywne zwiększanie produktywności zarówno pracy, jak i pozostałych czynników produkcji. Jednocześnie przyjęto, iż wyzwanie to musi być postrzegane w szerszym kontekście makrotrendów i wyzwań rozwojowych. Przyjmując powyższe, cel główny Strategii został określony jako progresywny (także podtrzymywalny) **wzrost produktywności w warunkach gospodarki: neutralnej klimatycznie, o obiegu zamkniętym, opartej na danych**. Następnie określone zostały cele szczegółowe w każdym z obszarów Strategii, które prowadzą do osiągnięcia celu głównego.

Strategia opiera swoją strukturę na teorii ekonomicznej uznającej wykorzystanie czynników produkcji za główne obszary interwencji publicznej, przy czym – co warto podkreślić – odchodzi od klasycznego ich pojmowania, rozszerzając ten zbiór o czynniki budujące nowoczesną gospodarkę: instytucje, kapitał ludzki, wiedzę oraz dane.

Jedynym wyjątkiem od tej zasady pozostaje obszar związany z umiędzynarodowieniem, ze względu na jego nieczynnikowy, lecz istotny dla gospodarki, horyzontalny charakter.

Szczególną rolę we wzroście produktywności przypisano tu rozwojowi przemysłu i polityce przemysłowej. Jest to związane ze zdolnością tego sektora do absorpcji nowych technologii, stymulowania innowacji i skalowania produkcji.

3.6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Rada Ministrów przyjęła 24 września 2019 r. uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku”, przedłożoną przez Ministra Infrastruktury (wg stanu na dzień przyjęcia dokumentu).

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Elementy środowiskowe tego dokumentu to:

- i. *Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności*
- ii. *Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.*

3.7. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

W dniu 15 października 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”, przedłożoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (SZRWRiR 2030). Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030. Dokument został opracowany w uzgodnieniu z Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021, poz. 1057) i zastępuje Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020 przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). SZRWRiR 2030 została opracowana również na podstawie zasad opisanych w dokumencie pod nazwą Aktualizacja strategii rozwoju wynikająca z przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), który to dokument został przyjęty uchwałą nr 65 Komitetu Koordynacyjnego do spraw Polityki Rozwoju z dnia 23 maja 2017 r.

W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r.

1. *Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska*
 - i. *Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska*
 - ii. *Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.*

3.8. Strategia „Sprawne Państwo 2020” – dokument nie był aktualizowany

Strategia "Sprawne Państwo 2020" została przyjęta uchwałą nr 17 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2013 r. (M.P. 2013 poz. 136). Strategia przestała obowiązywać z końcem grudnia 2020 r. Od momentu jej przyjęcia zaszły zmiany społeczno-gospodarcze, organizacyjne, prawne, itp. wpływające na ocenę stopnia wdrożenia strategii. Wśród nich wyróżnić należy globalne wahania koniunktury gospodarczej, podjęcie decyzji kierunkowych przez Radę Ministrów w kwestiach związanych z rozwojem gospodarczym kraju oraz zmiany w krajowym systemie zarządzania rozwojem, w tym przyjęcie 14 lutego 2017 r. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, która na nowo zdefiniowała wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Wymieniona średniookresowa strategia rozwoju kraju jest podstawą dla przygotowywania dokumentów składających się na spójny system dokumentów strategicznych: sektorowych strategii rozwoju, polityk, programów i projektów.

Natomiast włączenie jej celów do POŚ wskazane zostało w Zaktualizowanym Załączniku nr 4 Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych do *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*:

1. *Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych*
 - i. *Kierunek interwencji 3.2. Skuteczny system zarządzania rozwojem kraju*
 - a) *Przedsięwzięcie 3.2.1. Wprowadzenie mechanizmów zapewniających spójność programowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,*
 - b) *Przedsięwzięcie 3.2.2. Zapewnienie ładu przestrzennego,*

- c) Przedsięwzięcie 3.2.3. Wspieranie rozwoju wykorzystania informacji przestrzennej z wykorzystaniem technologii cyfrowych,
2. Cel 5. Efektywne świadczenie usług publicznych
 - i. Kierunek interwencji 5.2. Ochrona praw i interesów konsumentów
 - a) Przedsięwzięcie 5.2.3. Wzrost świadomości uczestników obrotu o przysługujących konsumentom prawach oraz stymulacja aktywności konsumenckiej w obszarze ochrony tych praw,
 - ii. Kierunek interwencji 5.5. Standaryzacja i zarządzanie usługami publicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem technologii cyfrowych
 - a) Przedsięwzięcie 5.5.2. Nowoczesne zarządzanie usługami publicznymi,
3. Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego
 - i. Kierunek interwencji 7.5. Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego
 - a) Przedsięwzięcie 7.5.1. Usprawnienie działania struktur zarządzania kryzysowego.

3.9. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 – dokument nie był aktualizowany

"Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022" przyjęta została uchwałą Nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. Cele tej Strategii wpisujące się w zagadnienia ochrony środowiska to:

1. Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego
 - i. Priorytet 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej
 - a) Kierunek interwencji 3.1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce,
2. Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa
 - i. Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego
 - a) Kierunek interwencji 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną,
 - b) Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,
 - c) Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,
 - d) Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.

3.10. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe, z czego dwa cele wraz ze zdefiniowanymi kierunkami interwencji wpisują się w zagadnienia ochrony środowiska:

1. Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
 - i. Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska
 - ii. Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
 - iii. Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów
2. Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

- i. Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.*

3.11. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 została przyjęta uchwałą nr 184 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2020 r. Główne cele tej Strategii to lepsze wykorzystanie potencjału ludzkiego i zapewnienie spójności społecznej. Strategia ta wprowadza nowy model rozwoju kraju – rozwój odpowiedzialny – czyli taki, który ma wiązać konkurencyjną gospodarkę z dbałością o środowisko oraz jakością życia w taki sposób, aby zapewnić korzyści z tego płynące wszystkim grupom społecznym. Cel szczegółowy wpisujący się w zagadnienia ochrony środowiska to:

Cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej

- i. Kierunek interwencji – kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.*

3.12. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

"Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030" przyjęta została uchwałą Nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. Zastąpiła ona dokument Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, natomiast jest spójna co do celu wpisującego się w zagadnienia z obszaru ochrony środowiska:

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. WZMACNIANIE ROLI KULTURY W BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI I POSTAW OBYWATELSKICH - 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury.

3.13. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku

Rada Ministrów zatwierdziła „Politykę energetyczną Polski do 2040 r.” 2 lutego 2021 r. PEP2040 stanowi jasną wizję strategii Polski w zakresie transformacji energetycznej, tworząc oś dla programowania środków unijnych związanych z sektorem energii, jak i realizacji potrzeb gospodarczych wynikających z osłabienia gospodarki pandemią COVID-19.

Wszystkie cele szczegółowe tej polityki wpisują się w ochronę środowiska:

CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych;

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej;

CEL SZCZEGÓŁOWY 3. Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych;

CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Rozwój rynków energii;

CEL SZCZEGÓŁOWY 5. Wdrożenie energetyki jądrowej;

CEL SZCZEGÓŁOWY 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii;

CEL SZCZEGÓŁOWY 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji;

CEL SZCZEGÓŁOWY 8. Poprawa efektywności energetycznej.

3.14. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029 – stanowi załącznik do Uchwały Nr XLVII/939/22 z dnia 14 lipca 2022 roku którą przyjął Sejmik Województwa Dolnośląskiego.

W dokumencie tym funkcjonują wszelkie zapisy związane m.in. z ochroną środowiska i planowaniem energetycznym w województwie istotne z punktu widzenia całego regionu.

Głównym celem stworzenia Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Istotnym elementem Programu jest ocena stanu środowiska, uwzględniająca m.in. wskaźniki ilościowe, charakteryzujące najważniejsze komponenty środowiska województwa dolnośląskiego w latach 2016 - 2020, czyli: ochrona zasobów naturalnych, jakość powietrza, odnawialne źródła energii, gospodarka wodno-ściekowa, klimat akustyczny, promieniowanie elektromagnetyczne, poważne awarie.

Wśród ustanowionych celów szczegółowych znajdują się:

CEL Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.

CEL Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.

CEL Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

CEL Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią.

CEL Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.

CEL Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

CEL Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa.

CEL Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

CEL Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.

CEL Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

CEL Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa.

3.15. Program ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego

Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) występowania przekroczeń ww. zanieczyszczeń powietrza, a także znajduje skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje obniżenie poziomów tych zanieczyszczeń, co najmniej do poziomów dopuszczalnych/docelowych, przy czym działania te powinny być uzasadnione finansowo i technicznie.

Uchwałą NR XLVII/940/22 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 14 lipca 2022 r. (Dz. U. Woj. Dolnośl. z 2022 r. poz. 3831) został przyjęty Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja wrocławska, w której w 2020 r. został przekroczony poziom docelowy ozonu w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych. Dokument ten nie obejmuje strefy dolnośląskiej, do której należy Gmina Łagiewniki.

Kwestie jakości powietrza i jego ochrony w strefie dolnośląskiej opisuje dokument „Program ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych przyjęty uchwałą NR XXI/505/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 lipca 2020 r. (Dz. U. Woj. Dolnośl. z 2020 r. poz. 4389) oraz jego aktualizacja przyjęta uchwałą nr LXVI/1411/24 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 lutego 2024 r. (Dz. U. Woj. Dolnośl. z 2024 r. poz. 1680) w sprawie zmiany uchwały nr LVII/1201/23 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 13 lipca

2023 r. w sprawie aktualizacji programu ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu. Gmina Łagiewniki wylistowana została w Tabeli nr 1-84 na str. 174 przedmiotowego opracowania wśród gmin, gdzie stwierdzono przekroczenie benzo(a)pirenu. Nie została zaś wymieniona w grupie o przekroczonych poziomach PM10.

Na podstawie „Oceny poziomów substancji w powietrzu za 2018 r.”, **ze względu na stwierdzone przekroczenia**, zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1211) zarząd województwa zobowiązany został do opracowania i przedstawienia do zaopiniowania ministrowi właściwemu do spraw środowiska oraz właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza.

Program ten został opracowany w 2019 r. i obejmuje:

- ✓ **strefę dolnośląską** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomów docelowych benzo(a)pirenu, arsenu w pyłe i ozonu oraz poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 określonego dla fazy II (po roku 2020).
- ✓ **strefę aglomeracja wrocławską** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i ditlenku azotu (NO₂) oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 określonego dla fazy II (po roku 2020).
- ✓ **strefę miasto Legnica** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe oraz poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 określonego dla fazy II (po roku 2020).
- ✓ **strefę miasto Wałbrzych** z uwagi na przekroczenia obowiązujących poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Przedstawione w tym dokumencie wyniki analiz wskazują, iż nie uległa poprawie sytuacja na terenie strefy dolnośląskiej.

W odniesieniu do gminy Łagiewniki odnotowywane przekroczenia dotyczą głównie b(a)p, a główną przyczyną przekroczeń są oddziaływania emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków.

Autorzy Programu wskazują, iż za stan powietrza powiatu dzierżoniowskiego, w obszarze przekroczeń innych parametrów odpowiada w znacznym stopniu transgraniczny napływ zanieczyszczeń z innych części kraju.

Dodatkowo aktem prawa miejscowego dla Gminy Łagiewniki zmierzającym do poprawy jakości powietrza w całym województwie oraz ochrony zdrowia i życia ludzi poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza jest jedna z trzech tzw. uchwał antysmogowych. W przypadku Gminy uchwała nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30.11.2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 8 grudnia 2017 r., poz. 5155).

Co warto podkreślić - posiadając w użytkowaniu urządzenie grzewcze na paliwo stałe, warto zapamiętać dwie daty:

- **Od 01.07.2024** – od tego dnia w całym województwie użytkowanie „kopciuchów” (tj. kotłów niespełniających żadnych norm emisyjnych, tzw. pozaklasowe) **jest zabronione!**
- **Od 01.07.2028** – od tego dnia w całym województwie obowiązuje zakaz użytkowania kotłów klasy 3. i 4.

3.16. Wojewódzki plan gospodarki odpadami (WPGO)

3.16.1. Zasady ogólne. Cele.

Uchwałą nr 5995/VI/22 z dnia 10.10.2022 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego przystąpił do opracowania *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do 2032 r.* Na dzień opracowania niniejszego dokumentu dostępny jest jednak *Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego na lata 2016-2022 (WPGO)*, który Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyjął uchwałą nr XLIII/1450/17 z dnia 21 grudnia 2017 r. Głównym założeniem przyjętego do realizacji planu jest kontynuacja budowy nowoczesnego, kompleksowego i regionalnego systemu gospodarki odpadami pozwalającego w racjonalny sposób zagospodarować wszystkie strumienie wytwarzanych odpadów. Jednakże osiągnięcie wynikających z planu docelowych poziomów recyklingu odpadów komunalnych, w tym radykalne ograniczenie ilości składowanych odpadów, nie będzie możliwe bez dalszego rozwijania selektywnej zbiórki u źródła wraz z systematycznymi i systemowymi działaniami edukacyjnymi oraz wdrożenia termicznego przekształcania odpadów nienadających się do recyklingu a posiadających potencjał energetyczny, jako elementu uzupełniającego kompleksowy system zagospodarowania odpadów komunalnych. Integralną częścią dokumentu jest Plan Inwestycyjny, w którym wskazano infrastrukturę w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi niezbędną do osiągnięcia celów określonych w polskim prawie i dyrektywach UE.

W dokumencie tym prognozując przyszły strumień odpadów komunalnych, założono że:

- nie będą występowały istotne (radykalne) zmiany ilości i składu wytwarzanych odpadów komunalnych,
- następować będzie wzrost wskaźników ilościowych wytwarzania odpadów komunalnych;
- wzrost ten kształtował się będzie na poziomie 5% w okresach 5-cio letnich, a po roku 2025 - 5% w okresach 10-cio letnich,
- wzrost poziomu selektywnego zbierania odpadów spowoduje zmiany ilości i składu odpadów niesegregowanych, zmniejszy się w nich głównie zawartość papieru, tworzyw sztucznych, szkła i metali.

W gospodarce odpadami komunalnymi (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji) przyjęto następujące cele:

1. Zmniejszenie ilości powstających odpadów (ograniczenie marnotrawienia żywności, wprowadzenie selektywnego zbierania bioodpadów z zakładów zbiorowego żywienia).
2. Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi.
3. Planowanie systemów zagospodarowania odpadów zgodnych z hierarchią sposobów postępowania z odpadami (w szczególności w kontekście antycypowanej nadwyżki mocy istniejących i planowanych do budowy instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych).
4. Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2020 roku.
5. Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia ogólnej masy odpadów komunalnych w wysokości 60% do 2025 r. oraz 65% do roku 2030.
6. Mając na uwadze założenia Komisji Europejskiej, ograniczenie masy odpadów komunalnych poddawanych termicznemu przekształcaniu, do 30%, oraz zredukowanie składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 r.
7. Zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie).
 - a) objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów (selektywne

- zbieranie odpadów „u źródła”),
- b) ujednolicenie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie objętym WPGO - do końca 2021 r.,
 - c) systemy selektywnego zbierania odpadów powinny zapewnić jak najwyższą, jakość zbieranych odpadów, w taki sposób, aby mogły zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi,
 - d) wprowadzenie we wszystkich gminach objętych WPGO systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i bioodpadów - do końca 2021 r.
8. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.
9. Zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych,
10. Wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów komunalnych

Przyjęto także następujące założenia:

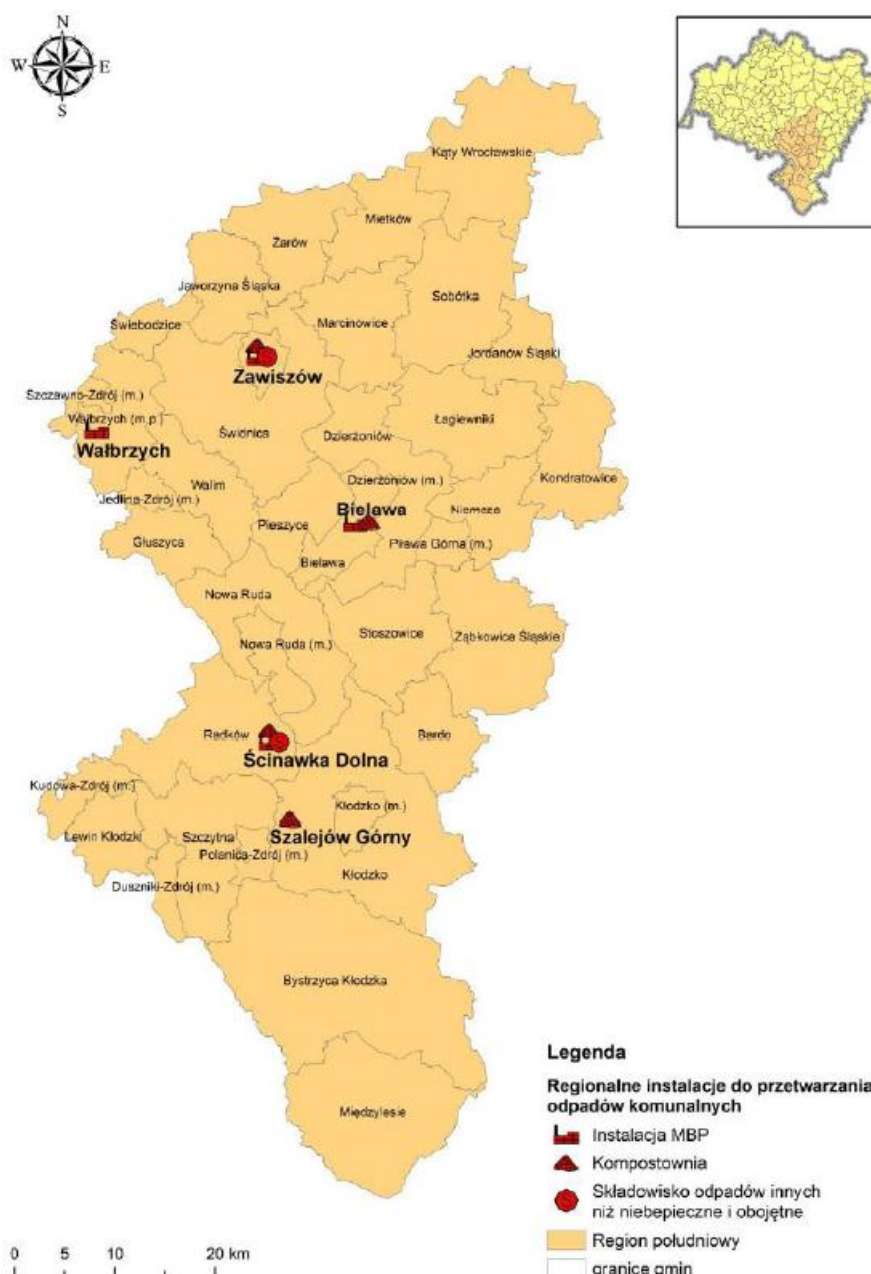
- recykling, przygotowanie do ponownego użycia i odzysk innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych wzrośnie od 42% w 2016 roku, do 100% w 2028 roku;
- recykling odpadów kuchennych organicznych: od 25% wytwarzanych odpadów w 2016 roku, do 68% w 2028 roku i 70% w 2030 roku;
- recykling organiczny odpadów zielonych: 100% odpadów odebranych i zebranych w całym okresie prognozy;
- recykling, przygotowywanie do ponownego użycia i odzysk innymi metodami odpadów wielkogabarytowych, wzrost: od 30% w 2016 roku, do 63% w 2028 roku i 65% w 2030 roku;
- recykling, przygotowywanie do ponownego użycia i odzysk innymi metodami odpadów tekstylnych: od 20% w 2016 roku, do 71% w 2028 roku i 73% w 2030 roku;
- recykling, przygotowywanie do ponownego użycia i odzysk innymi metodami odpadów wielomateriałowych: od 10% w 2017 roku, do 66% w 2028 roku i do 74% w 2030 roku;
- selektywna zbiórka odpadów niebezpiecznych, z równoczesnym eliminowaniem ich ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych, zwiększy się od 20% w 2016 roku, do 80% w 2028 roku i do 90 % w 2030 roku.

Przy ww. założeniach możliwe jest osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami w odniesieniu do całego strumienia odbieranych i zbieranych odpadów komunalnych:

- w 2020 r. - 43%,
- w 2022 r. - 50%
- w 2025 r. - 60%,
- w 2028 r. - 63%,
- w 2030 r. - 65%.

3.16.2. Regionalne Instalacje Gospodarki Odpadami dla Gminy Łagiewniki.

W ramach WPGO gmina Łagiewniki została przypisana do samorządów zlokalizowanych w rejonie południowym. Region ten obejmuje obecnie 39 gmin o łącznej liczbie ludności wynoszącej 603 634 osoby (wg stanu ludności na 2014 r.).

Ryc.1 Gminy Regionu południowego wraz z regionalnymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych (źródło: WPGO dla Dolnego Śląska)

Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych

W Regionie Południowym funkcjonuje kilka instalacji komunalnych zakwalifikowanych do mechaniczno-biologicznej przeróbki odpadów (MBP) oraz takich, które wskazano jako właściwe do zagospodarowania odpadów zielonych i biodegradowalnych (OZiB).

Poniżej zestawiono w tabelach te instalacje, które funkcjonują w Regionie Południowym (źródło: *Lista instalacji komunalnych na terenie województwa dolnośląskiego*. <https://bip.dolnyslask.pl/a,122110,plan-gospodarki-odpadami-dla-województwa-dolnośląskiego.html>).

Tabela 1. Wykaz Instalacji Komunalnych w Regionie Południowym

Lp.	Gmina	Nazwa i adres instalacji	Podmiot odpowiedzialny za eksploatację instalacji	Przepustowość części mechanicznej [Mg/rok]	Przepustowość części biologicznej [Mg/rok]
1	Bielawa (m.)	Instalacja komunalna do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych ul. Ceglana 10 58-260 Bielawa	ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. z o.o. ul. Bielawska 6 58-250 Pieszyce	60 000	50 000
2	Świdnica	Instalacja komunalna do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych Zawiszów 5 58-100 Świdnica	Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Zawiszów 5 58-100 Świdnica	60 000	21 000
3	Radków	Instalacja komunalna do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych Ścinawka Dolna 86 57-410 Ścinawka Średnia	FBSerwis Dolny Śląsk Sp. z o.o. Ścinawka Dolna 86 57-410 Ścinawka Średnia	48 165	27 358 – biologiczne przetwarzanie 65 000 – biologiczne suszenie
4	Wałbrzych (m.p.)	Instalacja komunalna do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych ul. Beethovena 58-300 Wałbrzych	Miejski Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Kolejowa 4 58-300 Wałbrzych	34 000	17 000

Tabela 2. Wykaz instalacji do przetwarzania odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji w Regionie Południowym

Lp.	Gmina	Nazwa i adres instalacji	Podmiot odpowiedzialny za eksploatację instalacji	Przepustowość [Mg/rok]
1	Bielawa (m.)	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów (kompostownia) ul. Ceglana 10 58-260 Bielawa	ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. z o.o. ul. Bielawska 6 58-250 Pieszyce	10 000
2	Świdnica	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów (kompostownia) Zawiszów 5 58-100 Świdnica	Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Zawiszów 5 58-100 Świdnica	2 000
3	Radków	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów (kompostownia) Ścinawka Dolna 86 57-410 Ścinawka Średnia	FBSerwis Dolny Śląsk Sp. z o.o. Ścinawka Dolna 86 57-410 Ścinawka Średnia	2 000
4	Kłodzko	Instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów (kompostownia) 57-314 Szalejów Górny	Miejski Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Polanicy Zdroju	3 200

Tabela 3. Regionalne składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Regionie Południowym

Lp.	Gmina	Nazwa i adres składowiska	Podmiot odpowiedzialny za eksploatację instalacji	Pojemność całkowita [m ³]	Pojemność wypełniona w 2014 r. [m ³]	Pojemność pozostała w 2014 r. [m ³]
1.	Świdnica	Składowisko odpadów komunalnych Zawiszów 5, 58-100 Świdnica	Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Zawiszów	2 176 203	827 107	1 349 096
2.	Radków	Składowisko odpadów komunalnych Ścinawka Dolna 86, 57-410 Ścinawka Średnia	FBŚerwis Dolny Śląsk Sp. z o.o. Ścinawka Dolna	502 650 ¹⁾	21 988	480 662

Objaśnienia:

- 1) Pojemność całkowita zgodnie z decyzją Starosty Kłodzkiego Nr 16/X/B/2016 z dnia 11 kwietnia 2016 r. znak: ZPAiB.6740.10.8.2016.AB5 zmieniającą decyzję Starosty Kłodzkiego Nr 6/X/B/2015 z dnia 22 stycznia 2015 r., znak: ZPAiB.6740.10.68.2014.AB4 zatwierdzającą projekt budowlany zamienny.

źródło: wybór na podstawie WPGO dla Dolnego Śląska

Instalacje Zastępcze dla Regionu Południowego w ramach WPGO.

Jako instalację przewidzianą do zastępczej obsługi Regionu Południowego wskazano w WPGO składowisko w Wałbrzychu przy ul. Beethovena. Jednak na dzień dzisiejszy instalacja ta utraciła ten status ze względu na zmiany przepisów ustawy o odpadach.

3.17. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego.

Dla Powiatu Dzierżoniowskiego uchwalony został w dniu 26.11.2024 r. (uchwałą nr VIII/52/24 Rady Powiatu Dzierżoniowskiego) *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Dzierżoniowskiego do 2030 roku*.

Program przedstawia stan środowiska, określa hierarchię działań zmierzających do jego poprawy oraz umożliwia wybór decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez różne podmioty i instytucje. Program przedstawia główne cele przeznaczone do realizacji usystematyzowanych w następujących grupach: kierunki działań systemowych, ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zadaniem Programu jest podanie aktualnej sytuacji związanej z całym stanem środowiska w powiecie. W Programie dokonano analizy czynników, które wpływają na sytuację stanu zanieczyszczenia środowiska. Podano w nim krótką charakterystykę geograficzno-fizyczną.

Po sektorowej analizie dotyczącej stanu środowiska w powiecie, zwrócono uwagę na tendencje zmian, jakie zarysowują się w poszczególnych komponentach środowiska. Przedstawiono cele i zadania, jakimi należy się zająć w przyszłej działalności organów powiatu.

Dla poszczególnych komponentów środowiska zaproponowano szereg działań, określając nazwy zadań, nakłady finansowe i harmonogram czasowy, jednostki realizujące i możliwe źródła finansowania.

Najważniejsze tezy i cele nakreślone przez Powiat znajdują odzwierciedlenie w niniejszym dokumencie. Oczywiście na poziomie adekwatnym do kompetencji i możliwości samorządu lokalnego jakim jest gmina Łagiewniki.

Wiele zadań i kierunków interwencji zaproponowanych przez władze Gminy skutkować będzie efektami ponad gminnymi ze względu na potencjalny transfer zanieczyszczeń w masach powietrza czy wodach płynących. Tym samym realizacja niniejszego Programu będzie zbieżna z osiąganiem celów środowiskowych stawianych dla obszaru całego powiatu dzierzoniowskiego.

3.18. Regulacje prawne zobowiązujące Gminy do działań na rzecz ochrony środowiska.

Wśród przepisów prawnych, które wskazują na zadania organów gminy w szeroko pojętej sferze ochrony środowiska są takie, gdzie kwestie te wyrażone są wprost (ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminie) oraz takie, gdzie efektem pośrednim danego działania jest ochrona środowiska (np. prawo energetyczne czy ustawa o gospodarce komunalnej).

Ponadto przepisy te podzielić można na typowo administracyjne oraz zarządcze. Pierwsze sprowadzają się do rozstrzygnięć w formie decyzji administracyjnych lub aktów prawa miejscowego. Drugie określają krąg zadań organizacyjnych i inwestycyjnych, jakie musi wykonywać Gmina na rzecz społeczeństwa lokalnego oraz środowiska naturalnego.

Głównym aktem prawnym, który ustala kierunkowe zadania własne Gminy jest ustawa o samorządzie gminnym. Znaczna część tych zadań (wskazana w art.7) dotyczy działań powiązanych z ochroną środowiska:

„Art. 7. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;*
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;*
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;*
- 4) lokalnego transportu zbiorowego;*
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień;*
- 14) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;*
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych (...).”*

W przypadku Gminy Łagiewniki określone grupy zadań realizowane są przez:

- Wójta oraz stosowne komórki Urzędu Gminy,
- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagiewnikach,
- jednostki organizacyjne Gminy (np. szkoły) w zakresie zarządzania powierzonymi obiektami i budynkami publicznymi oraz edukacji ekologicznej,
- podmioty zewnętrzne - na zlecenie Gminy lub w ramach umów wieloletnich (np. odbiór odpadów, PSZOK).

IV. CHARAKTERYSTYKA GMINY ŁAGIEWNIKI

4.1. Położenie. Ogólna charakterystyka

Gmina Łagiewniki położona jest w południowo-zachodniej Polsce, w województwie dolnośląskim, w powiecie dzierzoniowskim. Sąsiadujące gminy to: Dzierżonów, Marcinowice, Sobótka, Jordanów Śl., Kondratowice i Niemcza.

Ryc. 2 Mapa Gminy Łagiewniki (źródło: www.gminy.pl)

Na terenie Gminy Łagiewniki znajduje się 20 miejscowości, w tym 14 wsi sołeckich. Gmina liczy 7 118 mieszkańców (stan na 31.12.2023 r. wg GUS). Obszar Gminy zajmuje 12 447 ha.

Dominującą funkcją Gminy Łagiewniki jest produkcja rolna. Występują tu bardzo korzystne warunki klimatyczno – glebowe do prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej.

Lokalny przemysł koncentruje się w Łagiewnikach (małe zakłady rzemieślniczo-produkcyjne) oraz w mniejszym stopniu w Radzikowie i Sokolnikach.

Naturalne walory przyrodnicze stanowią o dużej atrakcyjności gminy dla rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnej. Północna część gminy objęta jest ochroną prawną Ślężańskiego Parku Krajobrazowego wraz z jego otuliną (Góra Radunia oraz wsie Jażwina, Kuchary, Uliczno, Młynica, Domaszów, Oleszna, Sokolniki). Ślężański Park Krajobrazowy w granicach Gminy zajmuje obszar ok. 2 580 ha. Na obszarze Gminy zlokalizowane są również obszary ochrony sieci NATURA 2000 OOS „Masyw Ślęży” oraz SOO „Wzgórza Niemczańskie”.

Uwzględniając wyjątkowo korzystne warunki naturalne oraz stan wyposażenia w urządzenia do produkcji rolnej, obsługi rolnictwa i przetwórstwa rolno – spożywczego, obszar Gminy Łagiewniki posiada szczególne predyspozycje dla rozwoju intensywnej produkcji rolnej. Dodatkowo szczególne walory krajobrazowo – przyrodnicze Gminy Łagiewniki stanowią o potencjalnych możliwościach rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnych.

Status prawno – administracyjny

Na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1465), uchwałą Rady Gminy Łagiewniki nr XXIII/117/12 z dnia 29.03.2012 r. przyjęto Statut Gminy Łagiewniki. Dokument ten zgodnie z ww. ustawą definiuje m.in. obszar Gminy Łagiewniki, określa zakres działania i zadania gminy, organy gminy i ich kompetencje, zasady uchwalania prawa miejscowego oraz odnosi się do gospodarki finansowej gminy.

Do stałych Komisji Gminy należą:

- Komisja Rewizyjna;
- Komisja Budżetu, Finansów i Planowania;
- Komisja Rolnictwa, Leśnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki;

- Komisja Oświaty, Zdrowia, Kultury, Sportu, Spraw Społecznych, Porządku i Bezpieczeństwa Publicznego.

Do jednostek organizacyjnych Gminy Łagiewniki zalicza się:

- Urząd Gminy Łagiewniki,
 - Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w Łagiewnikach,
 - Szkołę Podstawową im. Janusza Korczaka w Olesznej,
 - Przedszkole publiczne „Na Akacjowym Wzgórzu” w Łagiewnikach,
 - Gminny Ośrodek Kultury, Bibliotek i Sportu w Łagiewnikach,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łagiewnikach,
- oraz spółki z udziałem Gminy w kapitale zakładowym:
- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o.

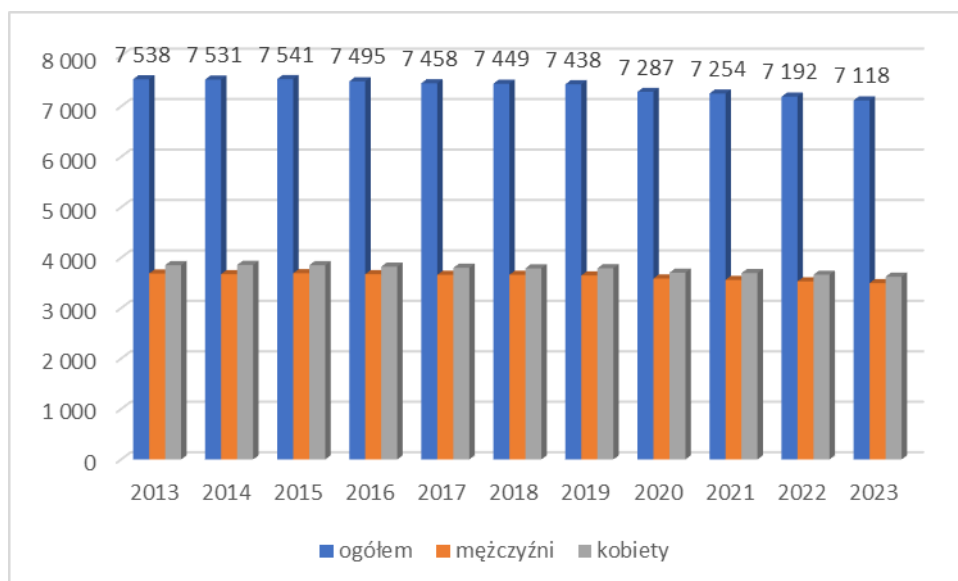
4.2. Demografia

Ludność zamieszkująca teren Gminy Łagiewniki stanowi najważniejszy czynnik decydujący o jej potencjale zarówno społecznym, jak i ekonomicznym. Liczebność społeczności lokalnej, jej struktura oraz dynamika ruchów migracyjnych ma decydujące znaczenie dla rozwoju i przyszłości gminy. Zmiana powyższych wskaźników jest natomiast nierozzerwalnie związana ze zjawiskami mającymi miejsce w sferze gospodarczej, w tym zwłaszcza z warunkami panującymi na lokalnym rynku pracy. Liczba ludności na terenie Gminy Łagiewniki, według danych statystycznych z ostatnich lat, kształtuje się na stałym poziomie. Według danych Urzędu Gminy na dzień 31.10.2024 liczba osób wynosi 7081.

Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Łagiewniki.

Miejscowość	Liczba ludności (mieszkańcy stali + czasowi)
Domaszów	2
Janczowice	58+2
Jaźwina	734+4
Kuchary	52
Ligota Wielka	283+2
Łagiewniki	2 552+34
Młynica	166
Mniowice	27
Oleszna	878+3
Przystronie	163+1
Radzików	244+6
Ratajno	246
Sieniawka	368+1
Sienice	336+8
Słupice	362
Sokolniki	244+1
Stoszów	161
Trzebnik	112+5
Uliczno	25

Zmiany liczby mieszkańców w ciągu ostatnich lat przedstawiają się następująco:

Wykres 1. Liczba mieszkańców Gminy Łagiewniki w latach 2013 – 2023 z podziałem na kobiety i mężczyzn.

Źródło: GUS (stan na dzień 31.12)

Struktura wiekowa ludności w rozbiciu na wiek produkcyjny wg opublikowanych danych GUS przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 5. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2018-2023.

	W wieku przedprodukcyjnym – poniżej 14 lat	W wieku produkcyjnym: 15-59 kobiety, 15-64 mężczyźni	W wieku poprodukcyjnym
2018			
Ogółem	1 123	4 852	1 474
Mężczyźni	590	2 599	471
Kobiety	533	2 253	1 003
2019			
Ogółem	1 123	4 793	1 522
Mężczyźni	591	2 564	493
Kobiety	532	2 229	1 029
2020			
Ogółem	1 125	4 598	1 564
Mężczyźni	582	2 484	520
Kobiety	543	2 114	1 044
2021			
Ogółem	1 119	4 522	1 613
Mężczyźni	572	2 445	543
Kobiety	547	2 077	1 070
2022			
Ogółem	1 093	4 463	1 636
Mężczyźni	552	2 422	556
Kobiety	541	2 041	1 080
2023			
Ogółem	1 040	4 395	1 683
Mężczyźni	525	2 384	586
Kobiety	515	2 011	1 097

Źródło: GUS (stan na dzień 31.12)

Na terenie Gminy odnotować można ujemny przyrost naturalny. Jako niekorzystną zmianę można odnotować również wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym a spadek mieszkańców w wieku produkcyjnym.

4.3. Uwarunkowania środowiskowe.

4.3.1. Położenie geograficzne, morfologia terenu, budowa geologiczna

Gmina Łagiewniki znajduje się w centralnej części województwa dolnośląskiego, w odległości ok. 32 km na południe od Wrocławia. Współrzędne gminy to 51°47'28" szerokości geograficznej północnej oraz 16°50'39,4" długości geograficznej wschodniej.

Gmina Łagiewniki położona jest w obrębie makroregionu fizyczno-geograficznego Przedgórze Sudeckiego. Większość obszaru gminy zajmują Wzgórza Łagiewnickie oraz Wzgórza Oleszeńskie, część Masywu Ślęży ze szczytem Radunia i Wzgórza Krzyżowe.

- Masyw Ślęży (Góra Radunia) – szczyt Raduni jest drugim co do wysokości szczytem Masywu Ślęży (573 m n.p.m.). Tworzy on wraz z mniejszymi kulminacjami tzw. Grupę Raduni ograniczoną: Przełęczą Tąpadła – oddzielającą od głównego szczytu Ślęży, Przełęczą Słupicką – oddzielającą od Wzgórz Oleszeńskich, Obniżeniem Jędrzejowic oddzielającym od Wzgórz Kiełczyńskich.

Oprócz wierzchołka Raduni wyróżniają się lokalne szczyty: Czernica (481 m n.p.m.), Świerkowa (378 m n.p.m.) położone na południowy-zachód od Raduni, Świerczyna (411 m n.p.m.) i Słupicka Góra (335 m n.p.m.) położone na wschód od Raduni.

Grupa Raduni w całości zbudowana jest z serpentynitów, skał metamorficznych powstałych z przeobrażenia skał ultrazasadowych. Sporadycznie spotyka się tu pozostałości po dawnej eksploatacji. Do najciekawszych odsłonień należy stary kamieniołom w Słupickiej Górze, tuż przy Przełęczy Słupickiej, innym śladem jest pionowa sztolnia na niewielkiej przełęczy w rejonie Czernicy (prawdopodobnie pozostałość eksploatacji ozdobnej odmiany serpentynitu).

- Wzgórza Oleszeńskie – (maksymalna wysokość 387 m. n.p.m.) stanowiące wschodnie ramię Masywu Ślęży, ciągnące się od Przełęczy Słupickiej (stanowiącej granicę Grupy Raduni) przez Sulistrowickie Skały, Przełęcz Sulistrowicką i Gozdnik, skąd obniżają się w kierunku Równiny Wrocławskiej i zanikają w rejonie Księginic Małych i Winnej Góry na terenie gminy Jordanów. Wzgórza te, podobnie jak Grupa Raduni są w całości zbudowane z serpentynitów. Częściej niż w zalesionej Grupie Raduni spotyka się tu ślady dawnej, prowadzonej od średniowiecza aż do początków XX wieku eksploatacji skał. Liczne zagłębienia i doły spotyka się wzdłuż całego grzbietu. Najatrakcyjniejsze naturalne wychodnie serpentynitów występują w rejonie Sulistrowickich Skał, stanowiących dogodny punkt widokowy.
- Wzgórza Łagiewnickie – pasmo niewysokich wzgórz położonych pomiędzy doliną Potoku Oleszna a Krzywulą i rzeką Ślężą, ciągnące się w kierunku północno-wschodnim do Jordanowa Śląskiego. Najwyższym wzniesieniem jest Jańska Góra (253 m. n.p.m.). Wzgórza te są na ogół użytkowane rolniczo, lasy występują sporadycznie.
- Wzgórza Krzyżowe – pasmo położone na południe od Masywu Ślęży, oddzielone doliną Potoku Oleszna. Na terenie gminy Łagiewniki znajduje się północna i północno-wschodnia część pasma. Najwyższym wzniesieniem jest Góra Zamkowa (407 m. n.p.m.) położona poza granicami gminy Łagiewniki, na terenie gminy najwyższa jest Lipowa (351 m. n.p.m.) oraz Dębowa (355 m. n.p.m.). Wzgórza te budują gnejsy siewierskie.

Geologiczny trzon Przedgórze Sudeckiego tworzą skały przedtrzeciorzędowe i trzeciorzędowe krystaliczne z przewagą serpentynitów, ponadto występują granity, gnejsy, łupki kwarcytowe, kwarcyty, łupki krzemionkowe, fylity. Starsze formacje ukazują się na powierzchni w obrębie wierzchołków wzgórz i wzniesień w postaci skały litej lub rumoszu skalnego. Utwory krystalicznego

podłoża na znacznych obszarach przykryte są późniejszymi osadami tj. piaskami i iltami trzeciorzędowymi, glinami, piaskami i żwirami plejstoceńskimi oraz pyłami i glinami plejstoceńskimi i holoceniowymi. Sięgające południowo- wschodnich granic gminy Wzgórza Niemczańsko- Strzelińskie zbudowane są z przed trzeciorzędowych sjenitów, gnejsów, łupków krystalicznych, fillitów i granitów.

Północno-wschodnie tereny gminy, w rejonie wsi Trzebnik-Radzików-Białobrzegie (w gm. Kondratowice) fizjograficznie należą do Równiny Wrocławskiej (Nizina Śląska) - budują je plejstoceńskie utwory glacialne i fluwioglacjalne (lodowcowe i wodno-lodowcowe) w postaci piasków, żwirów i glin. Dna dolin i obniżeń wypełnione są na ogół utworami holoceniowymi, wśród których dominują gliny pylaste i namuły oraz piaski pylaste i gliniaste.

4.3.2. Warunki klimatyczne

Średnioroczna temperatura powietrza na terenie gminy Łagiewniki wynosi 7-8 stopni. Przeważają wiatry z kierunku południowego i południowo- zachodniego. Średnie roczne opady wynoszą na tym terenie 560-660 mm, wykazując uzależnienie wysokościowe (większe natężenie w części południowej, pagórkowatej). Opady półroczna letniego stanowią około 69% całości sum rocznych. Średnia maksymalna grubość pokrywy śnieżnej wynosi 15-20 cm. Czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi około 50-60 dni, zanik pokrywy następuje 25-30 marca. Stoki wzgórz mają ekspozycję południowo-wschodnią i północną.

4.3.3. Grunty i gleby

Na terenie Gminy dominują gleby brunatne właściwe. Gleby typu czarnych ziem występują w części północno-wschodniej oraz pasem wzdłuż potoku Krzywula. W części południowej, pagórkowatej występują gleby brunatne - płowe, rzadziej bielcowe. Dna dolin cieków, wzdłuż potoków, wyścielają mady rzeczne.

Gleby gminy Łagiewniki, wytworzone w większości na glinach lodowcowych i piaskach oraz glinach lessopodobnych i utworach pyłowych, tworzą kompleks pszenno- dobry i bardzo dobry oraz pszenno- żółty. Gleby na utworach piaszczystych tworzą kompleks żółty, a wytworzone na madach – kompleks zbożowo-pastewny. Szczególnie chronione z punktu widzenia rolnictwa gleby I – III klasy bonitacyjnej stanowią około 82% użytków rolnych.

4.3.4. Lasy

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Łagiewniki – wg stanu na dzień: 31.12.2023 r. - wynosi 2 370,03 ha, co stanowi około 19,04% jej powierzchni. Powierzchnia lasów w zarządzie Lasów Państwowych na terenie gminy wynosi 2 329,66 ha, w administrowaniu Nadleśnictwa Henryków, Nadleśnictwa Świdnica oraz Nadleśnictwa Miękinia. Lasy prywatne – na podstawie aktualnej inwentaryzacji stanu lasu dla Gminy Łagiewniki na okres od 01.01.2024 r. do 31.12.2033 r. zajmują powierzchnię 31,70 ha, w tym 27,78 ha to lasy osób fizycznych.

Lasy Gminy położone są w V krainie przyrodniczo-leśnej, w dzielnicy Przedgórze Sudeckiego. Zwarte tereny leśne występują w północnej i południowej części Gminy. Związane to jest z rzeźbą terenu – porastają one zbocza wzniesień Raduni (część północna) i Wzgórz Krzyżowych (część południowa).

Lasy gminy Łagiewniki zaliczane są do lasów ochronnych:

- wodochronne – w zlewni Ślęzy na południe od Ligoty Wielkiej i w zlewni Krzywuli, na zachód od Sieniawki oraz lasy na północ od Uliczna;
- uszkodzone przez przemysł – w północnej części Gminy;
- chroniące środowisko i glebochronne – na zachodnim zboczu Łysej Góry (południowe stoki Góry Raduni);
- stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – południowe, wschodnie i północne zbocza Łysej Góry, stoki Góry Raduni.

Występuje tu w przewadze siedlisko lasu świeżego, o drzewostanie, w którym dominuje dąb, świerk, a w domieszcze występują sosna, buk, jesion, olsza, osika i jawor. Podszyt i runo są stosunkowo silnie rozwinięte. Ze względu na wiek, skład gatunkowy i ukształtowania terenu lasy te są atrakcyjne pod względem przydatności dla rekreacji i turystyki. Ograniczeniami w penetracji kompleksów leśnych jest rzeźba terenu oraz strefy ostoi zwierzyny.

Nieliczne i niewielkie siedliska lasu wilgotnego występują w obniżeniach terenu wzdłuż cieków. W drzewostanie występują dąb, jesion, olsza, topola i świerk, a w domieszkach buk, wiąz, jawor, brzoza, osika i wierzba. Runo i podszyt silnie rozwinięte. Penetracja tych lasów jest utrudniona i praktycznie możliwa tylko po drogach i duktach leśnych.

Tabela 6. Struktura własnościowa i wielkość lasów w województwie dolnośląskim, powiecie dzierzoniowskim i gminie Łagiewniki w 2023 r.

Nazwa	las ogółem	las publiczne ogółem	las publiczne Skarbu Państwa			las publiczne gminne	las prywatne ogółem
			ogółem	w zarządzie Lasów Państwowych	w zasobie Własności Rolnej SP		
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Woj. dolnośląskie	598 035,31	575 779,37	568 670,71	553 094,78	3 444,09	7 055,37	22 255,94
Powiat dzierzoniowski	9 857,90	9 638,45	9 577,05	9 531,30	40,25	60,8	219,45
Łagiewniki	2 370,03	2 338,79	2 331,69	2 329,66	2,03	7,10	31,24

Źródło: GUS

Jak widać z powyższego zestawienia lasy na terenie gminy Łagiewniki stanowią 24% lasów na terenie powiatu. Większość lasów usytuowanych jest na terenach Skarbu Państwa zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Lasy na terenach zasobu Gminy zajmują 7,1 ha.

4.4. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione

Bioróżnorodność gminy Łagiewniki można ocenić w skali Polski na dużą. Decyduje o tym głównie bogactwo przyrodnicze występujące w obszarach Masywu Ślęży i Wzgórz Niemczańskich.

Dużą wartość przyrodniczą i krajobrazową tych terenów podkreślono poprzez nadanie im - w trybie ustawy o ochronie przyrody - statusu obszarów chronionych w randze europejskiej sieci Natura 2000. Występują tu dwa obszary NATURA 2000 utworzone na podstawie Dyrektywy Siedliskowej o nazwie: "Masyw Ślęży" i „Wzgórz Niemczańskie”.

Ponadto w gminie zinwentaryzowano liczne drzewa pomnikowe oraz ciekawe i cenne przyrodniczo gatunki flory i fauny, które w dużej mierze stanowiły podwaliny do utworzenia Parku Krajobrazowego i innych form ochrony.

Obszarowe formy chronione występujące na terenie gminy Łagiewniki, jako istotne z punktu widzenia analiz dotyczących problematyki oddziaływań przedstawiono bardzo szczegółowo w „Prognozie oddziaływania na środowisko dla Planu ...”. Poniżej ujęto najważniejsze informacje podstawowe o obszarach Natura 2000.

4.4.1. Obszar Natura 2000 „Masyw Ślęży”

Specjalny obszar ochrony siedlisk Masyw Ślęży (kod obszaru PLH020040) został zatwierdzony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1742). Obszar ten o powierzchni 5059,25 ha położony jest w zasięgu powiatów: wrocławskiego (gmina Sobótka i Jordanów), dzierzoniowskiego (gmina Łagiewniki i Dzierżonów) i świdnickiego (gmina Marcinowice). W zasięgu Obszaru znajduje się Ślężański Park Krajobrazowy.

Zróżnicowane podłoże skalne sprzyja tu występowaniu różnorodnych zbiorowisk roślinnych, a bogata flora obejmuje wiele gatunków rzadko występujących gdzie indziej w Polsce. W strukturze przyrodniczej obszaru dominują siedliska leśne – 84% powierzchni całkowitej, z czego 20% stanowią lasy iglaste, 23% - lasy liściaste i 16% - lasy mieszane.

Cały Obszar stanowi ostoję siedliskową o randze europejskiej. Przedmiotem ochrony w obszarze objętym PZO stwierdzono występowanie 15 typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 9 gatunków zwierząt i jeden gatunek roślinny, wymienione w Załączniku II tej Dyrektywy.

SIEDLISKA PRZYRODNICZE:

- 6110 Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alyso-Sedion*)
- 6190 Środkowoeuropejskie, wyżynne murawy naskalne z kostrzewą bladą na podłożach bezwapiennych
- 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*) - priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków
- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*)
- 9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*)
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*)
- 9110 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*)

GATUNKI ZWIERZĄT

Ssaki:

- 1308 Mopek *Barbastella barbastellus*
- 1323 Nocek *Bechsteina Myotis bechsteinii*
- 1324 Nocek duży *Myotis myotis*

Bezkręgowce:

- 1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*
- 6179 Modraszek nausitous *Maculinea nausithous*
- 6177 Modraszek teleius *Maculinea teleius*
- 1084 Pachnica dębowa *Osmoderma eremita*

GATUNKI ROŚLIN

- 1516 Mieczyk błotny *Gladiolus palustris*

Dla obszaru sporządzono Plan Zadań Ochronnych sporządzony w sierpniu 2013, zweryfikowany w 2014 r. i 2018 r. przez RDOŚ we Wrocławiu. Plan zadań ochronnych (PZO) dla przedmiotowego obszaru przyjęto w trybie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 11 lipca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Masyw Ślęży PLH020040 (Dz. Urz. Woj. Dolnśl. z 2014 poz. 3244).

Siedliska nieleśne masywów Ślęzy i Raduni to w znacznej części zbiorowiska roślinne ukształtowane pod wpływem ekstensywnej gospodarki polegającej na wylesianiu gruntów i użytkowaniu łąk/muraw w charakterze pastwisk lub łąk kośnych. Zarówno gospodarka zagrodowa, jak i pasterstwo należą już do przeszłości. Rozpoczął się naturalny proces sukcesji lasu na powierzchni muraw kserotermicznych w masywie Raduni.

Podobnie obszar użytków zielonych łąk sulistrowickich zmalał przeszło trzykrotnie. Podstawowe zagrożenia siedlisk łąk trzęślicowych wynikają z zaniechania w przeszłości użytkowania kośnego i pastwiskowego. Bezpośrednio wpływa to na ograniczenie arealów dostępnych dla mleczyka błotnego, oraz na nasilenie konkurencji z gatunkami wysokich traw i turzyc o światło. Udział w runie łąk roślin zielnych objętych ochroną gatunkową maleje, ponieważ zaniedbanie i opóźnianie koszenia powoduje nasilenie konkurencji międzygatunkowej.

Istotnym zagrożeniem dla siedlisk nieleśnych w masywie Raduni jest ruch turystyczny. Tradycyjnie, w kulminacji tego masywu odbywają się pikniki połączone z paleniem ognisk, co powoduje wypalanie runi muraw będących przedmiotem ochrony w obszarze.

Zagrożenia stwierdzone dla buczyn i lasów łęgowych wynikają z prowadzenia gospodarki leśnej. Poza wydzieleniami wyłączonymi z użytkowania drzewostany są przeważnie młode, jednowiekowe i jednopiętrowe, z niewielką ilością martwego drewna. Dla lasów grądowych, położonych w niższych częściach masywu Ślęzy, na skraju pól uprawnych lub terenów zabudowanych istotnym zagrożeniem jest obecność gatunków inwazyjnych o charakterze apofitów oraz gatunków obcego pochodzenia.

Działania ochronne wyznaczone dla muraw kserotermicznych i roślinności pionierskiej na siedliskach neutrofilnych mają na celu zapobieganie zarastaniu krzewami i zacienianiu przez drzewa zboczy, na których występują murawy. Powinno się utrzymać we właściwym stanie warunki oświetlenia i temperatury warunkujące przetrwanie tych zbiorowisk roślinnych. Realizacja tych celów korzystnie wpłynie na parametry oceny siedlisk w przyszłości. Chronione zbiorowiska naskalne są jednym ze stadiów sukcesji roślinności zmierzającej do wytworzenia klimaksowych, ciepłolubnych lasów dębowych. Istotnym celem jest także ograniczenie antropopresji wynikającej z ruchu turystycznego w masywie Raduni, a zwłaszcza palenia ognisk.

Celem działań ochronnych planowanych na łąkach trzęślicowych jest powstrzymanie procesu degradacji łąk poprzez ich zarastanie zapustami i powstawanie monokultur szerokolistnych traw i turzyc, które skutecznie konkurują o światło z gatunkami diagnostycznymi. Przywrócenie właściwej, tradycyjnej gospodarki może ten proces powstrzymać.

Siedliska leśne grądów, łęgów i buczyn posiadają zubożoną stratygrafię i strukturę wiekową. Podobnie niekorzystnie wpływa na wyniki oceny tych siedlisk brak martwego drewna. Celem ochrony tych zbiorowisk roślinnych jest prowadzenie gospodarki w taki sposób, aby mogło dojść do kumulacji martwego drewna oraz zróżnicowania wiekowego i piętrowego lasu. Są to zadania perspektywiczne. Efekty przyjętych zadań będą w pełni widoczne dopiero po kilkudziesięciu latach.

4.4.2. Obszar Natura 2000 „Wzgórza Niemczańskie”

Specjalny obszar ochrony siedlisk oznaczony jako Wzgórza Niemczańskie (kod obszaru PLH020082) ustanowiony został rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wzgórza Niemczańskie – Dz. U. z 2022 r. poz. 41. Obszar usytuowany w województwie dolnośląskim, regionie wałbrzyskim i wrocławskim, obejmuje pasma sąsiadujących wzniesień wyznaczające zachodni kraniec rozległych Wzgórz Niemczańsko – Strzelińskich Są to (od zachodu) Wzgórza: Krzyżowe, Gilowskie, Gumińskie i Dębowe. Łączna powierzchnia obszaru 3 237,2 ha.

Opis obszaru: Pasma te mają kształt niewysokich (maks. 418 m n.p.m.), zalesionych grzbietów usytuowanych południkowo, wyraźnie wyodrębnionych krajobrazowo i wzajemnie poddzielanych obniżeniami dolinowymi zajętych przez miejscowości i użytki rolne.

Szata roślinna: W obszarze stwierdzono 9 typów siedlisk, w tym dwa priorytetowe wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Pod względem powierzchniowym dominują łąki kwaśne oraz grądy środkowoeuropejskie. W zbiorowiskach leśnych ostoi zaznacza się udział buczyn - zarówno kwaśnych, jak i żyznych. Na uwagę zasługują pasma łąk wiązowo-jesionowych i olszowo-jesionowych wykształcające się w dolinach cieków i wokół stawów. Wśród zbiorowisk nieleśnych na szczególną uwagę zasługują powierzchnie muraw kserotermicznych - do osobliwości z nimi związanych należy m.in. czosnek skalny *Allium montanum* oraz liczna populacja dziewanny fioletowej *Verbascum phoeniceum*.

Tabela 7. Siedliska przyrodnicze będące przedmiotem ochrony na SOO Wzgórza Niemczańskie

Lp.	Kod ¹⁾	Nazwa
1	6210	Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis</i> Festucion pallentis)
2	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)
3	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris)
4	8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i>
5	9110	Kwaśne buczyny (Luzulo-Fagetum)
6	9130	Żyzne buczyny (Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion)
7	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)
8	9190	Kwaśne dąbrowy (Quercion robori-petraeae)
9	91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae) i olsy źródliskowe

Zwierzęta: Obszar proponowanej ostoi wyróżnia fauna motyli z szlaczkiem szafrańcem *Colias myrmidone* - równocześnie wyznacza ono północno-zachodni kraniec zasięgu tego gatunku. Na terenie odnotowano pojedyncze stanowiska czerwonończyka nieparek *Lycaena dispar* oraz modraszka nausitous *Maculinea nausithous*. Obszar jest także ważny dla ochrony dwóch gatunków nietoperzy z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Spośród innych ssaków, obszar obejmuje rejon występowania bobrów wokół Trzcinowego Stawu w Sieniawce, jest też miejscem liczego występowania popielicy *Glis glis*. Główne walory ornitologiczne proponowanego obszaru to bogaty zespół ptaków leśnych, a także kilku wodnych, w tym 13 gatunków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (np. łęgowe trzmielojad *Pernis apivorus*, dzięcioły czarny *Dryocopus martius* i średni *Dendrocopos medius*, muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*, bociany czarny *Ciconia nigra* i biały *C. ciconia*), oraz 14 dalszych gatunków łęgowych, uznawanych za rzadkie i zagrożone.

Tabela 8. Gatunki zwierząt innych niż ptaki będące przedmiotem ochrony na SOO Wzgórza Niemczańskie

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Populacja objęta ochroną
1	czerwonończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	osiadła
2	mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	rozrodcza
3	mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	zimująca
4	nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	rozrodcza

5	nocek duży	Myotis myotis	rozrodca
6	nocek duży	Myotis myotis	zimująca
7	piskorz	Misgurnus fossilis	osiadła

Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Niemczańskie PLH020082 został sporządzony w ramach projektu nr POIS.02.04.00-00-0193/16 pn. „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000” (PZO bis) pod nadzorem RDOŚ we Wrocławiu. Zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Niemczańskie PLH020082: w trakcie przygotowania (wg informacji opublikowanej na stronie RDOŚ).

4.4.3. Ślęzański Park Krajobrazowy

Granicą Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego objęta jest północno-zachodnia część Gminy Łagiewniki. Ślęzański Park Krajobrazowy wraz z otuliną utworzony został, a następnie zmieniony następującymi aktami prawa:

1. Uchwała Nr XXIV/155/88 WRN we Wrocławiu z 8 czerwca 1988 r. (Dz. Urz. Woj. Wro. Nr 13, poz.185),
2. Rozp. Nr 23/94 Woj. Wał. z 24 maja 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Wał. Nr 7, poz. 49),
3. Rozp. Nr 9 Woj. Wro. z 13 czerwca 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Wro. Nr 7, poz. 40),
4. Rozp. Nr 12 Woj. Wro. z 24 lipca 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Wro. Nr 7, poz. 65),
5. Rozp. Nr 19/98 Woj. Wał. z 17 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Wał. Nr 34, poz. 260),
6. Rozp. Nr 18 Woj. Dol. z 3 sierpnia 1999 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 22, poz. 982),
7. Zarz. Nr 45 Woj. Dol. z 16 marca 1999 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 6, poz. 208),
8. Rozp. Woj. Dol. z 4 kwietnia 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 94, poz. 1104),
9. Rozp. Woj. Dol. z 12 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 303, poz. 3492).

W granicach gminy Łagiewniki w granice Parku wchodzi obręby wsi: Jaźwina, Uliczno, Słupice, Młynica i Domaszów. Ślęzański Park Krajobrazowy utworzony został w celu ochrony i zachowania środowiska przyrodniczo-krajobrazowego Masywu Ślęży z przyległymi Górami oraz jego zabytków archeologicznych, w tym środowisko Masywu Ślęży, wartości przyrodniczo-krajobrazowe, kulturowe i historyczne. Liczne zabytki kultury materialnej (stanowiska archeologiczne, rzeźby kultowe, kamienne kręgi, budowle, sakralne i zabytkowe budownictwo wiejskie).

Dla Parku opracowany został Plan Ochrony Ślęzańskiego Parku Krajobrazowego przyjęty uchwałą nr XVI/331/11 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 października 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Dolnośl. Nr 251 poz. 4508).

4.4.4. Rezerwat Przyrody „Góra Radunia”

Wierzchołek wzniesienia Raduni (573 m n.p.m.) zajmuje Rezerwat Przyrody „Góry Radunia” o powierzchni 44,26 ha. Rezerwat ten został utworzony na mocy:

1. Zarz. MLiPD z dnia 20.03.1958 r. (MP Nr 32 poz. 185),
2. Zarz. MLiPD z dnia 25.08.1964 r. (MP Nr 65 poz. 305),
3. Zarz. RDOŚ we Wro. Nr 2 z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Góra Radunia” (Dz. Urz. Woj. Dol. z dnia 7 lutego 2011 r. Nr 28 poz. 346).

Jest to rezerwat florystyczny, chroniący stanowiska roślin kserotermicznych, związanych z podłożem serpentynitowym. Występują tu jedyne na terenie Polski stanowiska rzadkich paproci (zanokcica ciemna *Asplenium adiantum – nigrum*, zanokcica klinowata *Asplenium cuneifolium*) oraz jedyne na Dolnym Śląsku stanowiska dębika ośmiopłatkowego – rośliny reliktovej. Ponieważ podłoże jest tu wyjątkowo niekorzystne dla roślinności, przeważają tu gatunki najmniej wymagające i odporne

na trudne warunki. Większość porastającego ten teren drzewostanu stanowi sosna z domieszką dębu. Drzewa te często przyjmują formy karłowate.

Oprócz wyżej wymienionych gatunków na szczycie Raduni spotyka się: bez koralowy, leszczynę, różę kuternowatą, naparstnicę zwyczajną, lilię złotogłów. Na stoku południowo-zachodnim występuje cenna murawa kserotermiczna, w której oprócz dominującej kostrzewy bladej występują: czosnek skalny, dzwonek okrągłolistny, dziewięciśń bezłodygowy, goździk kartuzek, goździk siny, chaber drzakiewnik, wilczomlec złocisty, marzanka wonna, jastrzębiec kosmaczek, dziewanna zwyczajna, rozchodnik ostry, rozchodnik wielki, czyściec prosty, lepnica rozdęta, macierzanka piaskowa, pięciornik biały, pięciornik siedmiolistkowy, przetacznik kłosowy, przetacznik pagórkowy, czemiężyk białokwiatowy, turzyca pagórkowa, turzyca palczasta, turzyca cienista.

4.4.5. Użytek ekologiczny Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży (stanowisko nr 6)

Użytek ekologiczny - Paprocie serpentynitowe w Masywie Ślęży (stanowisko nr 6) znajduje się w obrębie wsi Słupice powołane rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 grudnia 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Dolnośl. Nr 236, poz. 3828). Stanowisko to obejmuje zbiorowisko paproci z rodzaju zanokcica (*Asplenium*) znajdujące się w wyrobiskach nieczynnych kamieniołomów podlegających ścisłej ochronie (oddział leśny 219i).

4.4.6. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są jedną z najstarszych form ochrony wartości przyrodniczej. Są to pojedyncze okazy przyrody ożywionej lub nieożywionej, bądź ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, kulturowej, naukowej, historycznej i krajobrazowej. Na terenie gminy Łagiewniki znajduje się kilkanaście pomników przyrody w formie drzew. Są one ujęte w rejestrze Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu na podstawie stosownych rozporządzeń.

Tabela 9. Pomniki przyrody w gminie Łagiewniki (źródło: RDOŚ we Wrocławiu)

L.p.	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Opis lokalizacji	Forma własności	Sprawujący nadzór
964	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	390	23	Jaźwina	Jaźwina	1468/242	Na terenie lasów państwowych Nadleśnictwo Miękinia oddz. 242	Skarb Państwa – lasy państwowe	Urząd Gminy Łagiewniki
965	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	400	25	Oleszna	Oleszna	101	Narożnik placu Kościelnego	Parafia Rzymsko – Katolicka w Słupicach	Urząd Gminy Łagiewniki
966	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	465	32	Młynica	Młynica	319	Na terenie zabytkowego parku	Gmina Łagiewniki	Urząd Gminy Łagiewniki
967	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) – jedna odnoga złamana w wyniku silnej wichury	640	35	Młynica	Młynica	319	Na terenie zabytkowego parku	Gmina Łagiewniki	Urząd Gminy Łagiewniki

L.p.	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Opis lokalizacji	Forma własności	Sprawujący nadzór
968	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>)	225	18	Młynica	Młynica	319	Na terenie zabytkowego parku	Gmina Łagiewniki	Urząd Gminy Łagiewniki
969	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	395		Trzebnik	Trzebnik	134/12	Na terenie parku wiejskiego	Gmina Łagiewniki	Urząd Gminy Łagiewniki
970	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	330	30	Kuchary	Jaźwina	972/3	Przed bramą wjazdową do parku	Skarb Państwa – Agencja Nieruchomości Rolnych	Urząd Gminy Łagiewniki
971	1995-12-29	Uchwała Nr XIII/81/95 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 29.12.1995r.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	330	18	Słupice	Słupice	93/1	Obręb zabudowań p. Grażyny Machel	Własność prywatna – P. Grażyna Machel	Urząd Gminy Łagiewniki
972	1980-08-28	Decyzja 3/80 z dnia 28.08.1980 r.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	352	20	Łagiewniki	Łagiewniki	912/25	Działka prywatna	Własność prywatna – P. Henryk Mołoń	Urząd Gminy Łagiewniki
973	2008-08-08	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – wiek 220 lat	372	28	Łagiewniki	Łagiewniki	912/25	Działka prywatna	Własność prywatna – P. Henryk Mołoń	Urząd Gminy Łagiewniki

L.p.	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązującą podstawą prawną wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m [cm]	Wys. [m]	Miejscowość	Obręb ewidencyjny	Nr działki ewidencyjnej	Opis lokalizacji	Forma własności	Sprawujący nadzór
974	2008-08-08	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – wiek 220 lat	352	22	Łagiewniki	Łagiewniki	912/26	Działka prywatna	Własność prywatna – P. Leszek Szygulski	Urząd Gminy Łagiewniki
975	2008-08-08	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – wiek 240 lat	412	26	Łagiewniki	Łagiewniki	912/68	Działka prywatna	Własność prywatna – P. Przemysław Najdek, P. Magdalena Pieńczykowska	Urząd Gminy Łagiewniki
976	2008-08-08	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – wiek 240 lat, forma dwupniowa	406+333	24	Ślupice	Ślupice	94/3	Działka prywatna	Własność prywatna – P. Piotr Woźny	Urząd Gminy Łagiewniki
977	2008-08-08	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) – wiek 210 lat	339	22	Jażwina	Jażwina	1260	Skrzyżowanie drogi powiatowej i gminnej – droga gminna	Gmina Łagiewniki – droga gminna	Urząd Gminy Łagiewniki
978	2008-08-08	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>) – wiek 260 lat	448	27	Trzebnik	Trzebnik	134/11	Działka prywatna	Własność prywatna – P. Stanisław Kraus	Urząd Gminy Łagiewniki

4.5. Rolnictwo

Na terenie gminy Łagiewniki dominują gleby brunatne właściwe. Gleby typu czarnych ziem występują w części północno-wschodniej oraz pasmem wzdłuż potoku Krzywula. W części południowej, pagórkowatej, występują gleby brunatne-płowe, rzadziej bielcowe. Dna dolin cieków, wzdłuż potoków, wyścielają mady rzeczne. Gleby gminy Łagiewniki, wytworzone w większości na glinach lodowcowych i piaskach oraz glinach lessopodobnych i utworach pyłowych, tworzą kompleks pszenno-dobry i bardzo dobry oraz pszenno-żytni. Gleby powstałe na utworach piaszczystych tworzą kompleks żytni, a wytworzone na madach - kompleks zbożowo-pastewny.

W celu lepszego zobrazowania jakości gruntów wg klas bonitacyjnych podzielono użytki rolne na 3 grupy:

- grunty dobrej jakości (obejmujące grunty orne klas I-IIIb i użytki zielone klas I-III);
- grunty średniej jakości (obejmujące grunty orne klas IVa-IVb i użytki zielone klasy IV);
- grunty słabej jakości (obejmujące grunty orne klas V-VIz i użytki zielone klas V-VIz).

Szczególnie chronione z punktu widzenia rolnictwa gleby I-ej klasy bonitacyjnej stanowią około 82% użytków rolnych.

Wysoka jakość gleb jest jednym z elementów wpływających na strukturę zasiewów oraz wysokość uzyskiwanych plonów (wyższe od przeciętnych). Gleby kompleksu pszenno-buraczanego stanowią około 90% powierzchni. Na obszarze gminy Łagiewniki dominują gleby dobre i bardzo dobre pszenno-buraczane. Gleby pszenne bardzo dobre występują w północno-wschodniej części gminy. Są to w znacznej części czarne ziemie wrocławskie. Z tego powodu w uprawach dominują zboża (głównie pszenica) i rośliny okopowe (ziemniaki i buraki).

Tabela 10. Liczba gospodarstw rolnych i ich areał na terenie gminy Łagiewniki wg danych ze spisu rolnego w 2010 r. oraz 2020 r. (GUS)

gospodarstwa ogółem											
ogółem	do 1 ha włącznie	powyżej 1 ha razem	1 - 5 ha	1 - 10 ha	1 - 15 ha	5 - 10 ha	5 - 15 ha	10 - 15 ha	5 ha i więcej	10 ha i więcej	15 ha i więcej
2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
687	258	429	187	303	357	116	170	54	242	126	72
gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą											
441	19	422	183	297	351	114	168	54	239	125	71
gospodarstwa indywidualne ogółem											
681	258	423	187	303	357	116	170	54	236	120	66

gospodarstwa ogółem					
ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
2020	2020	2020	2020	2020	2020
356	3	158	92	25	78
gospodarstwa indywidualne ogółem					
349	3	158	91	25	72

Zestawienie danych wg spisów rolnych przeprowadzonych w roku 2010 i 2020 obrazuje, jak mocno zmniejszyła się liczba gospodarstw rolnych i zmieniają się źródła dochodu mieszkańców gminy Łagiewniki.

Na terenie gminy działa jednak nadal kilka specjalistycznych ferm. Prowadzona jest w nich hodowla drobiu, bydła, a także trzody chlewnej.

Tabela 11. Liczba gospodarstw rolnych i pogłowie na terenie gminy Łagiewniki wg danych ze spisu rolnego w 2010 r. i w 2020 r. (GUS)

liczba gospodarstw (2010)						
bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób ogółem razem	drób ogółem drób kurzy
51	43	85	50	8	105	100
zwierzęta gospodarskie (2010)						
[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]
565	248	1 137	93	18	4 781	3 584
zwierzęta gospodarskie (2020)						
[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]
129	b.d.	170	b.d.	b.d.	1 882	b.d.

Na terenie gminy Łagiewniki zlokalizowana jest biogazownia wytwarzająca prąd w oparciu o substraty rolne. Moc biogazowi to 0,989 MWe, roczna wydajność instalacji do wytwarzania biogazu rolniczego 4 150 000 m³/rok. Zakład prowadzony jest przez Bioze Sp. z o.o. Jest to instalacja odnawialnego źródła energii funkcjonująca na terenie Gminy od 2013 roku, wykorzystująca do wytwarzania energii elektrycznej wyłącznie biogaz rolniczy tzn. gaz otrzymany w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych, odpadów lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego.

4.6 Struktura rozwoju przemysłu

Głównym ośrodkiem gospodarczym gminy jest wieś Łagiewniki, pełniąca funkcję administracyjną i usługowo – handlową. Na terenie wsi znajdują się instytucje o charakterze publicznym: Urząd Gminy, Zakład Usług Komunalnych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Biblioteka Publiczna, Szkoła Podstawowa i Przedszkole Publiczne.

Na terenie Gminy Łagiewniki powstało wiele nowych, prywatnych podmiotów gospodarczych, które stworzyły wiele nowych miejsc pracy. Liczba podmiotów gospodarczych na dzień 31.10.2024 r - 377. Analizując liczbę wpisów pod kątem rodzaju działalności gospodarczej (wg kodu PKD) najwięcej zarejestrowano działalności w zakresie:

- transportu drogowego towarów (33),
- fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne (18),
- sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej i internet (14),
- robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (17), jak również robót wykończeniowych (11), zakładanie stolarki budowlanej (11), itp.
- sprzedaży detalicznej prowadzonej w niewyspecjalizowanych sklepach (11),
- konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli (10).

Do najważniejszych zakładów produkcyjnych na terenie gminy należą m.in.:

Piekarnia „Backpol”,
Zakład Mechaniczno – Handlowy „ZAMEH”,
Zakład Przerobu Kamienia Naturalnego „Kamskal”,
Gramar KURIATA Zakład kamieniarski w Trzebniku.

Na terenie gminy znajduje się również filia „Banku Spółdzielczego” w Kobierzycach. W większości wsi na terenie gminy łagiewniki zlokalizowane są ponadto niewielkie prywatne zakłady rzemieślniczo-produkcyjne i usługowe – sklepy, warsztaty samochodowe, fryzjer itp.

Gmina posiada 5,87 ha gruntów przeznaczonych pod inwestycje.

4.7 Zabytki kultury materialnej

Dzieje osadnictwa na terenie gminy Łagiewniki datują się od wczesnego neolitu. Jest to obszar na którym od najdawniejszych lat ludzie znajdowali szczególnie korzystne warunki dla lokowania swoich siedzib, uprawiania żyznych gleb, hodowli zwierząt oraz rozwijania handlu i rzemiosła. Pierwsze ślady ludzkich siedzib pochodzą sprzed 6000 lat. W pierwszych latach wczesnego chrześcijaństwa na terenach tych kultywowane były wcześniejsze wierzenia związane z ważnym ośrodkiem kultów pogańskich na szczycie Ślęży oraz na położonym w bliskiej odległości Gromniku w paśmie Wzgórz Strzelińskich. Pierwsze historyczne wzmianki o terenach dzisiejszej gminy Łagiewniki pochodzą z XIII i XIV wieku, kiedy w wielu miejscowościach budowano murowane kościoły. W XVI w. w Łagiewnikach pojawili się cystersi, którzy z krótkimi przerwami przetrwali tu do okresu kasacji zakonu. Do najważniejszych zabytków wczesnej historii osadnictwa na tym terenie należą pozostałości prasłowiańskich wałów kultowych na szczycie Raduni. Do miejscowości o najstarszym rodowodzie na terenie gminy należą: Jaźwina (pierwsze pisemne wzmianki w XIII w., w południowej części wsi zlokalizowano pozostałości średniowiecznego grodziska), Ligota Wielka (pierwsze początki osadnictwa datują się na okres kultury łużyckiej, w 1566 r. zbudowano tu dwór rycerski), Przysronie (grodzisko średniowieczne z XI – XIII w nad wąwozem w kierunku Ligoty Wielkiej), Radzików (kościół p.w. Św. Piotra i Pawła z XIV w., dwór renesansowy z XVI w.), Sienice (wieś datowana historycznie na XIV w., niemniej ciągłość osadnictwa trwa od epoki neolitu – kolejne osady kultur unietyckiej, łużyckiej, okresu halsztackiego, wpływów rzymskich, wczesnośredniowieczna), Słupice (kościół p.w. Św. Michała Archanioła z ok. 1400 r., dwór rycerski z 1507 r.), Stoszów (kościół p.w. Św. Trójcy z 1376 r., renesansowy dwór z 2 połowy XVI w.). W większości pozostałych wsi spotkać można zabytki potwierdzające długotrwałe zasiedlanie tych terenów oraz świadczące o ich bogatej historii.

Największa miejscowość na terenie gminy, wieś Łagiewniki to duża wieś wielodrożnicowa w układzie równoleżnikowym, rozbudowana w kierunku Dzierżoniów-Strzelin, z silnie wyodrębnionymi osiedlami robotniczymi. W minionych wiekach nazwa wsi zmieniała się następująco: 1253 r. – Lagevnik, 1317r. - Heidenrici villa, 1330 r. - Heidinrici villa, 1335 r. - villa Henrici, 1390 r. - Heydnrrichsdorff, 1743 r. - Heydersdorf, 1783 r. - Heidersdorf, od 1945 r. - Łagiewniki.

Łagiewniki, dzięki dogodnemu położeniu przy skrzyżowaniu dróg: Wrocław - Niemcza (która w średniowieczu odgrywała ważną rolę jako jeden z najstarszych ośrodków władzy na Śląsku) i Strzelin - Dzierżoniów, jak i urodzajnym glebom stały się wsią o interesującej historii i weszły na stałe do historii regionu. Jej powstanie wiązać należy z grodem w Niemczy, dla którego pełniły funkcję służebną. Początkowo była to wieś słowiańska, najprawdopodobniej powstanie jej można wiązać ze zmianami społecznymi i administracyjnymi, zapoczątkowanymi na Śląsku na przełomie XI/XII w. W XIII wieku przekształcona została w procesie kolonizacji niemieckiej i ponownie lokowana na prawie niemieckim. Najstarsza wzmianka o wsi księżęcej pochodzi z 1253 r. W poł. XIII w. wieś została skolonizowana przez osadników z Turynii. Można przypuszczać, że wówczas nastąpiła

zmiana słowiańskiej nazwy na niemiecką, jako formę dzierżawczą od imienia legendarnego zasadzcy Heindricha. W 1311 r. ks. brzeski, Bolesław IV daruje wieś z okolicą (Oleszna) oraz ze wszystkimi prawami i przywilejami (sołectwo) cystersom z Lubiąża, jako wieś klasztorną pod władzą opata. Donacje te potwierdzano w 1322 i 1343 r. Nowi właściciele wzniesli gotycką świątynię (obecnie kościół cmentarny) i probostwo oraz założyli folwark.

W czasie wojny trzydziestoletniej liczne zniszczenia powodowały przemarsze wojsk. W roku 1675 po śmierci ostatniego Piasta legnicko-brzeskiego - księcia Jerzego II wieś z całym księstwem przeszła pod panowanie Austrii.

W 1810 władze dokonały sekularyzacji dóbr klasztornych i kasaty zakonów. Majątek cystersów w postaci ziemi, folwarku i zabudowań przeszedł na własność Państwa Pruskiego.

W 1857 r. została założona pierwsza, niewielka cukrownia - przez spółkę Pommer & Rodhe, którą powiększono w 1859 r. i rozbudowano, przez firmę z Magdeburga. Początkowo cukrownia w Łagiewnikach była niewielką manufakturą o małym przerobie, szybko jednak stała się jedną z największych w okolicy. Do jej rozwoju przyczyniła się budowa linii kolejowych. W 1910 nastąpiła duża rozbudowa zakładu a w latach 20-30-tych kolejne, dzięki którym przerób sięgał 2000 t buraków na dobę.

Dogodne położenie geograficzne i urodzajne gleby przy sprzyjającej koniunkturze sprawiły, że Łagiewniki na przełomie XIX i XX w. stały się uprzemysłowioną wsią. Dogodne połączenia kolejowe i drogowe pomiędzy miastami powiatowymi a centrum (jakim był Wrocław) sprzyjały rozwojowi gospodarczemu regionu, w tym drobnej wytwórczości, handlu i rzemiosła. Łagiewniki stały się ważnym ośrodkiem gospodarczym okolicy. Czynne były liczne sklepy, składy usługowe, składy i warsztaty zarówno naprawcze jak i produkcyjne. Czynna była m.in. mleczarnia parowa i fabryka kawy, działała spółdzielcza kasa oszczędnościowo-pożyczkowa. W ramach tworzenia sieci linii lokalnych 11 października 1883 Łagiewniki uzyskały połączenie kolejowe ze Strzelinem przez Kondratowice (w polu zachował się dawny budynek dworca kolejowego z zabudowaniami). 15 października 1884 r. otwarto linię do Niemczy, zaś 1 października 1898 r. do Kobierzyc przez Jordanów (z tego okresu pochodzi obecny dworzec kolejowy z zabudowaniami pomocniczymi). W latach 20 i 30. XX w. wybudowano nowe drogi, które ułatwiały komunikację kołową, w tym samochodową i autobusową.

W 1947 uruchomiono cukrownię, która działała nieprzerwanie do 2004 roku.

Na terenie Gminy Łagiewniki, pomimo powojennych zniszczeń i dewastacji, zachowało się wiele interesujących zabytków architektury i budownictwa.

Według ewidencji konserwatorskiej (Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Wałbrzychu) obiektów takich jest 368. Wpisanych do rejestru zabytków, a więc objętych prawną ochroną konserwatorską, jest 24. Na terenie Gminy zewidencjonowano 508 udokumentowanych stanowisk archeologicznych (w tym 1354 fakty osadnicze).

Do najcenniejszych obiektów zabytkowych o znaczeniu ponadregionalnym należy zaliczyć:

- 1) Zespół dworsko-parkowy w Sieniawce;
- 2) Zespół pałacowo-parkowo-folwarczny w Sokolnikach.

Najwartościowszymi zabytkami o znaczeniu regionalnym są:

- 1) Zespół podworski w Jażwinie,
- 2) Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej wraz z cmentarzem w obrębie muru ogrodzeniowego;

- 3) Zespół podworski (pałac, kościół parafialny p.w. Św. Józefai budynek dawnego klasztoru cystersów) w centrum wsi Łagiewniki,
- 4) niektóre obiekty cukrowni w Łagiewnikach,
- 5) Zespół podworski w Olesznej,
- 6) Zespół podworski w Radzikowie,
- 7) Zespół podworski w Słupicach,
- 8) Kościół p.w. Św. Trójcy w Stoszowie,
- 9) Zespół dworsko–parkowo–folwarczny w Stoszowie.

Wśród cennych zabytków dziedzictwa kulturowego występujących na terenie gminy Łagiewniki znajdują się również zabytkowe parki podworskie.

W ewidencji konserwatorskiej Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Wałbrzychu jest ich 9, w tym 2 wpisane do rejestru zabytków. Są to zespoły zieleni wysokiej o dużych walorach przyrodniczych i historycznych, o zróżnicowanym drzewostanie, na ogół jednak parki te są bardzo zaniedbane, a nawet zdewastowane.

Ochroną konserwatorską zabytkowych układów ruralistycznych ujętych w wykazie zabytków objęte są wsie: Jażwina, Kuchary, Ligota Wielka, Łagiewniki, Młynica, Oleszna, Radzików, Sieniawka, Sienice, Słupice i Stoszów w granicach stref „B” ochrony konserwatorskiej. Ochroną strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej objęto tereny miejscowości Oleszna i Sokolniki.

V. STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY ŁAGIEWNIKI

5.1. Surowce mineralne

Budowa geologiczna gminy Łagiewniki sprzyja występowaniu licznych surowców naturalnych (zwiąże: serpentynity, gnejsy, bazalty oraz luźne: gliny, piaski, pospółki, wiry i węgiel brunatny). Serpentynity zostały stwierdzone w kilku punktach w północno-zachodniej części gminy na zboczach wzgórz tworzących Masyw Ślęzy. W części znajdują się one w granicach lasów chronionych, w części zlokalizowane są w wierzchołkowych partiach niezalesionych wzgórz w rejonie Młynicy, Olesznej i Sokolnik. Ze względu na dostępność nie są one przewidziane do eksploatacji. W okolicy Olesznej i Sokolnik zostało udokumentowane złożę serpentynitu usytuowane na granicy gmin Łagiewniki i Jordanów Śląski – jego zasoby wynoszą ponad 117 tys. ton. Nie przewiduje się eksploatacji tego złoża.

Występujące na terenie gminy złoża gnejsów (tworzące rdzenie licznych wzgórz na terenie gminy) również nie są przewidziane do przemysłowej eksploatacji.

W południowo-wschodniej części obrębu wsi Ligota Wielka zlokalizowano złożę bazaltu o nieznanych fizyko-mechanicznych parametrach surowca.

Spośród występujących na terenie gminy Łagiewniki surowców luźnych największe znaczenie mają piaski, pospółki i żwiry. Nie są one eksploatowane na skalę przemysłową. Sporadycznie pozyskują je mieszkańcy gminy głównie na cele lokalnego budownictwa – eksploatacja ta odbywa się „na dziko” zagrażając bezpieczeństwu ludzi oraz stwarzając szkody i zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Ponadto w świetle obowiązujących przepisów Prawa Geologicznego i Górniczego jest to działalność nielegalna.

Złoża piasków i pospółki zlokalizowano w okolicach Jażwiny, Jańczowic, Młynicy, Sieniawki, Przysstronia i Trzebnika. Piaski występujące w okolicach Sieniawki (karta złoża nr 16) ze względu na występujące przewarstwienia gliny są mało przydatne dla celów budownictwa. Złożę o znacznie

korzystniejszych parametrach występuje na wschód od Sieniawki (karta złoża nr 17), docelowo po przeprowadzeniu dodatkowych badań można rozważyć jego eksploatację na większą skalę.

Gliny występują w dwóch zlokalizowanych stanowiskach: w Jażwinie i Ligocie Wielkiej.

W latach 50 w rejonie wsi Piotrówek i Winna Góra (w gm. Jordanów Śląski) prowadzono poszukiwania złóż węgla brunatnego. Zlokalizowane złożo o zasobach pozabilansowych (szacunkowo ponad 560 tys. ton) występuje między Winną Górą a Oleszną. Pokłady węgla brunatnego o średniej miąższości 1,7 m. zalegają na głębokości około 20 m. Złożo nie nadaje się do przemysłowej eksploatacji.

Tabela 12. Udokumentowane zasoby złóż kopalin na terenie gminy Łagiewniki

Lp.	Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie	Eksploatowane
1	Jażwina	E	2 195	2 195	22	piaski i żwiry
2	Ratajno	Z	534	-	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2023r. (<http://surowce.pgi.gov.pl>)

5.2. Wody powierzchniowe (JCWP)

Gmina Łagiewniki leży w hydrogeologicznym zasięgu rzeki Ślęzy, lewobrzeżnego dopływu Odry oraz mniejszych cieków potoku Krzywula i Oleszna oraz rowów melioracyjnych. Na terenie Gminy występują działy wodne III rzędu oddzielające dorzecza Krzywuli i Olesznej oraz IV rzędu rozdzielające dorzecza pomniejszych cieków.

Do najważniejszych obszarów źródłkowych na terenie Gminy należy rejon Grupy Raduni – wypływają stąd liczne strumienie dające początek trzem większym ciekom – Czarna Woda, Potok Oleszna oraz Potok Sulistrowicki. Większość cieków bierze początek z wysięków. Występują tu także dwa źródła: Czarne Źródło na zachodnich stokach czernicy (początek Czarnej Wody) oraz Złote Źródło na południowo-zachodnim stoku pomiędzy Radunią a Czernicą (początek Potoku Oleszna).

Rzeka Ślęza, główny ciek Gminy, ma stosunkowo wyrównane średnie stany wód w przekroju roku. Pomiary hydrologiczne na Ślęzy dokonywane są na posterunku obserwacyjnym (punkcie pomiarowo-kontrolnym) zlokalizowanym w Białobrzeziu (na granicy z gminą Kondratowice).

Maksimum średnich stanów wód obserwowane jest wiosną, na ogół w marcu (roztopy pokrywy śnieżnej). Minimum średnich stanów osiągane jest jesienią. Szczegółowa analiza stanów wód i wielkości przepływów w przekroju pomiarowym w Białobrzeziu pozwala przyjąć, że rz. Ślęza posiada reżim przejściowy pomiędzy śnieżno-deszczowym górskim a śnieżno-deszczowym nizinny.

Na terenie Gminy wody powierzchniowe są podatne na zanieczyszczenia związane z rolnictwem (wymywanie i spłukiwanie nawozów i środków ochrony roślin, nieprawidłowo stosowana utylizacja gnojowicy, wylewane nielegalnie ścieki bytowe z gospodarstw rolnych). Użytkowanie terenu pod względem rolnictwa stwarza również zagrożenie pośrednie, które jest związane z migracją zanieczyszczeń organicznych (środki ochrony roślin oraz nawozy sztuczne i naturalne) do wód gruntowych.

Niezanieczyszczone są wody powierzchniowe w obszarach źródłkowych położone w trudno dostępnych terenach. Wzrost obciążenia zanieczyszczeniami tych wód obserwowany jest zatem w momencie spływu na tereny intensywnej gospodarki rolnej lub na tereny zasiedlone.

Gmina Łagiewniki jest położona w regionie wodnym Środkowej Odry (europejski kod regionu PL6000SO) na terenie 3 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

- RW600061336192 Ślęza od źródła do Księginki
- RW60004133629 Oleszna
- RW60001113369 Ślęza od Księginki do ujścia.

Charakterystyka JCWP na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335).

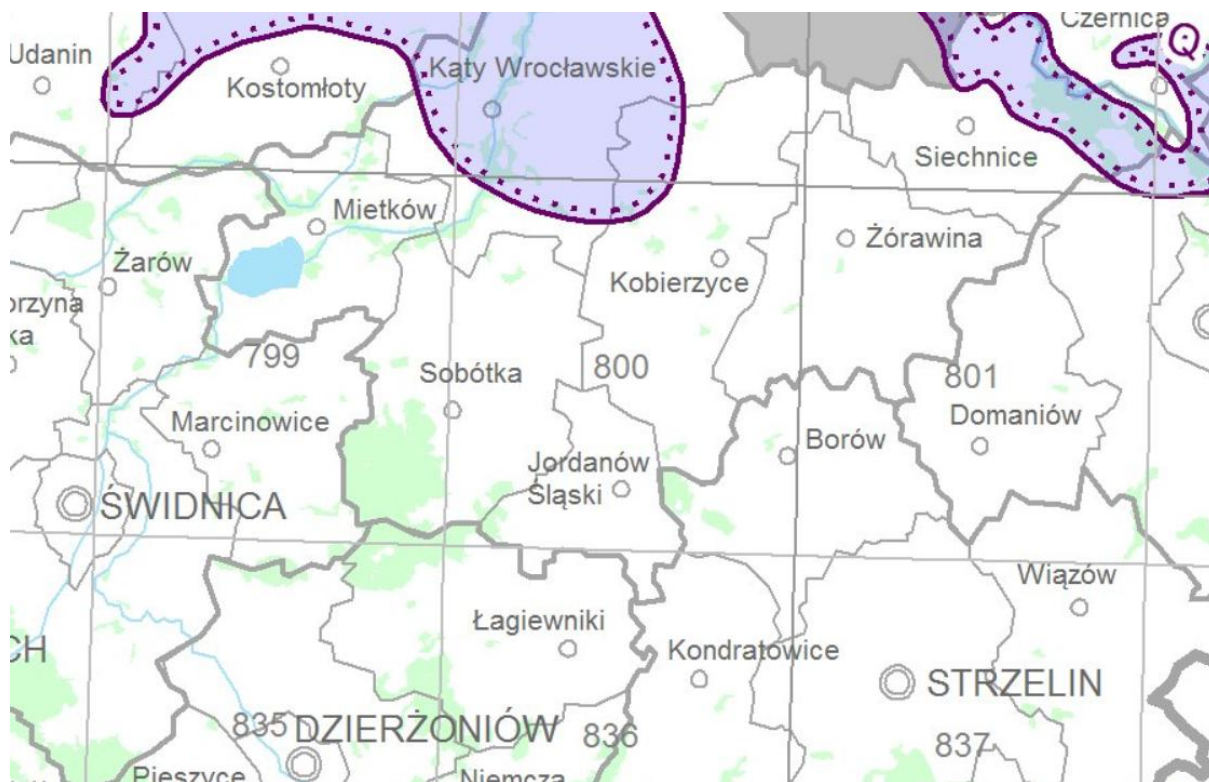
Tabela 13. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie gminy Łagiewniki (źródło: aPGW)

Nazwa JCWP	Ekoregion wg Kondrackiego	Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Stan lub potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Odstępstwo	Typ odstępstwa	Termin osiągnięcia dobrego stanu	Uzasadnienie odstępstwa
Śleza od źródła do Księginki	Równiny Centralne (14)	RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	NAT – naturalna część wód	Zły stan wód	zagrożona	Umiarkowany stan ekologiczny	Poniżej dobrego	tak	Ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej – do 2027 r.; substancje priorytetowe wprowadzone dyrektywą 2013/39/UE - do 2039 r. - heptachlor (występowanie w biocie) Ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	2027	Odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot ogólny; bromowane difenyletery(b), rtęć(b), heptachlor(b). Jest to spowodowane warunkami naturalnymi, a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań). Odstępstwo polegające na złagodzeniu celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C; IO, MMI, benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylen(w). Jest to spowodowane czynnikami wskazanymi w zestawie kolumn pn. „Wskazanie dominującego rodzaju presji determinujących stan wód”, które trwale uniemożliwiają osiągnięcie celów środowiskowych. Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).

Śleza od Księginki do ujścia	Równiny Centralne (14)	RzN – rzeka nizinna	Silnie zmieniona część wód.	Zły stan wód	zagrożona	Słaby potencjał ekologiczny	Stan chemiczny poniżej dobrego	tak	Ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Do 2027 r.; substancje priorytetowe wprowadzone dyrektywą 2013/39/UE - do 2039 r. Ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej	2027	JCWP cechuje się naturalną podatnością na presję wskutek niekorzystnych wartości potencjału sorpcyjnego. odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot ogólny, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C; IO, MIR, MMI, EFI+PL/ IBI_PL; benzo(g(w), h(w), i)perylen(w), fluoranten(w), izoproturon(w), bromowane difenyloetery(b), heptachlor(b). Jest to spowodowane warunkami naturalnymi a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań). Benzo(a)piren (występowanie w wodzie),rtęć (występowanie w wodzie); dopływ z innej JCWP; Presje trwale uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych zaspokajają ważne potrzeby społeczno-gospodarcze i na obecnym etapie stwierdza się brak alternatywnych opcji zaspokojenia tych potrzeb. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).
Oleszna	Równiny Centralne (14)	RW_krz - Potok lub mała rzeka wyżynna na południu, przepływa przez teren miejscowości Oleszna	NAT - naturalna część wód	Zły stan wód	zagrożona	Umiarkowany stan ekologiczny	Brak danych	tak	Ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Do 2027 r.; substancje priorytetowe wprowadzone dyrektywą 2013/39/UE - do 2039 r.	2027	Odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: azot ogólny, azot azotanowy, fosfor ogólny, BZT5, azot amonowy, fosforany, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C; IO. Jest to spowodowane warunkami naturalnymi, a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).

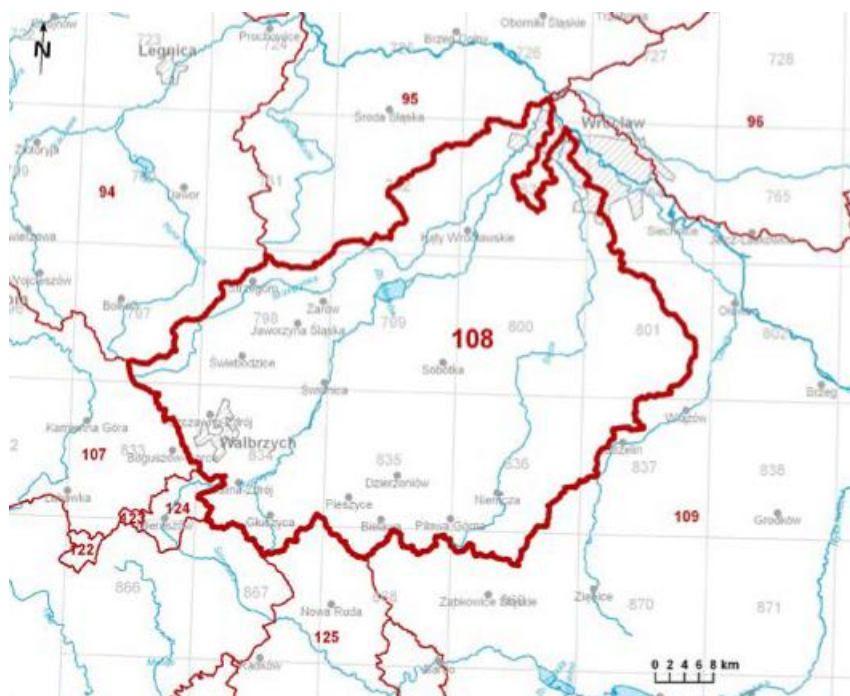
5.3. Wody podziemne (GZWP i JCWPd)

Obszar gminy Łagiewniki położony jest poza zasięgiem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Ryc. 3 Lokalizacja Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (źródło pig.gov.pl)

Gmina Łagiewniki zlokalizowana jest na obszarze Jednolitej Części Wód Podziemnych oznaczonej jako PLGW6000108 o powierzchni 2 753,8 km².

Ryc. 4 Jednolita Część Wód Podziemnych (źródło pig.gov.pl)

Charakterystykę jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) PLGW6000108 o nr 108 przedstawiono na podstawie dostępnych danych pozyskanych z portali Głównego Inspektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Instytutu Geologii:

- www.pgi.gov.pl

- <https://mjwp.gios.gov.pl/siec-pomiarowa/jcwpd.html>

Tabela 14. Informacja o jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) PLGW6000108 o nr 108 wg GIOŚ

Nr JCWPd	Powierzchnia km ²	Stratygrafia	Litologia	Typ geoch. utworów skalnych	Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	Średni współczynnik filtracji m/h	Średnia miąższość utworów wodonośnych	Liczba poziomów wodonośnych	Charakterystyka nadkładu warstwy wodonośnej
108	2753,8	Q	piaski, żwiry	s	porowe	0,008 – 15,8	2 - 10	1 - 3	W równowadze utwory przepuszczalne i słaboprzepuszczalne

Objaśnienia:

S – typ krzemionkowy

Szczegółowe informacje dot. charakterystyki tej JCWPd przedstawiono na podstawie Karty informacyjnej pt. „Ocena stanu części wód za rok 2018 r.”.

W 2019 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring operacyjny stanu chemicznego wybranych jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 1289 punktach pomiarowych, w tym na obszarze jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) PLGW6000108 o nr 108 w siedmiu punktach pomiarowych (w zakresie wskaźników fizykochemicznych nieorganicznych). Wyniki tych badań przedstawiają się następująco (tabelę podzielono ze względu na jej rozmiar na części):

Tabele 15. Charakterystyka Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 108 (źródło: PIG-PIB) – tabela w dwóch częściach

Lp.	Numer JCWPd (wg podziału na 172 części)	Kod UE JCWPd (wg podziału na 172 części)	PUWG 1992 X	PUWG 1992 Y	Województwo	Powiat	Gmina
1	108	PLGW6000108	340629,43	314977,96	dolnośląskie	dzierżoniowski	Piława Górna (gm. miejska)
2	108	PLGW6000108	364614,83	334845,58	dolnośląskie	strzeliński	Borów (gm. wiejska)
3	108	PLGW6000108	361651,30	358412,53	dolnośląskie	Wrocław	Wrocław (gm. miejska)
4	108	PLGW6000108	307256,12	330140,25	dolnośląskie	wałbrzyski	Szczawno-Zdrój

Lp.	Numer JCWPd (wg podziału na 172 części)	Kod UE JCWPd (wg podziału na 172 części)	PUWG 1992 X	PUWG 1992 Y	Województwo	Powiat	Gmina
							(gm. miejska)
5	108	PLGW6000108	343770,92	360051,41	dolnośląskie	wrocławski	Kąty Wrocławskie (gm. miejsko- wiejska)
6	108	PLGW6000108	329011,98	339837,83	dolnośląskie	świdnicki	Marcinowice (gm. wiejska)
7	108	PLGW6000108	351670,74	327312,82	dolnośląskie	strzeliński	Kondratowice (gm. wiejska)

Lp	Miejscowość	Nazwa dorzecza	RZGW	Straty- grafia	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	Przedział ujętej warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	Zwierciadło wody	Typ ośrodka wodonośnego	Rodzaj punktu pomiarowego	Użytkowanie terenu
1	Piława Górna	dorzecze Odry	Wrocław	Pt	13,50	15,10-45,00	swobodne	porowo- szczelinowy	st. wiercona	2. Zabudowa miejaska luzna
2	Borek Strzeliński	dorzecze Odry	Wrocław	Q	10,30	10,80-19,80	napięte	porowy	st. wiercona	4. Zabudowa wiejska
3	Wrocław	dorzecze Odry	Wrocław	Q	12,00	22,50-33,50	napięte	porowy	st. wiercona	3. Miejskie tereny zielone
4	Szczawno - Zdrój	dorzecze Odry	Wrocław	C1	6,00	33,10-48,10	swobodne	porowo- szczelinowy	st. wiercona	3. Miejskie tereny zielone
5	Bogdaszowice	dorzecze Odry	Wrocław	Q	10,00	b.d.	napięte	porowy	piezometr	9. Łąki i pastwiska
6	Klecin	dorzecze Odry	Wrocław	Ng	8,70	21,00-25,00	napięte	porowy	piezometr	9. Łąki i pastwiska
7	Białobrzezie	dorzecze Odry	Wrocław	Q	1,20	8,00-12,00	swobodne	porowy	st. wiercona	7. Grunty orne

Tabele 16. Wyniki badań składu fizyko-chemicznego wód JCWPd nr 108 (źródło: PIG-PIB) – tabela w pięciu częściach – poszczególne wiersze odpowiadają wierszom 1 – 7 w tabeli 15

Rok badań	Data poboru próbki	Przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C - wartość terenowa [μS/cm]	Odczyn pH - wartość terenowa	Temperatura - wartość terenowa [°C]	Tlen rozpuszczony - wartość terenowa [mgO ₂ /l]	Przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C - wartość laboratoryjna [μS/cm]	Odczyn pH - wartość laboratoryjna
2019	2019-08-21	385,00	6,10	10,2	4,80	382,00	6,24
2019	2019-08-22	720,00	7,50	11,0	0,12	602,00	7,21
2019	2019-08-20	722,00	7,10	10,9	0,20	661,00	7,05

2019	2019-08-27	642,00	7,40	10,5	0,05	649,00	7,29
2019	2019-08-20	464,00	7,40	11,1	0,03	427,00	7,22
2019	2019-07-03	520,00	6,73	11,1	0,04	496,00	6,72
2019	2019-08-21	753,00	7,20	11,4	0,05	724,00	7,05

Ogólny węgiel organiczny [mgC/l]	Amonowy jon [mgNH ₄ /l]	Antymon [mgSb/l]	Arsen [mgAs/l]	Azotany [mgNO ₃ /l]	Azotyny [mgNO ₂ /l]	Bar [mgBa/l]	Beryl [mgBe/l]	Bor [mgB/l]	Chlorki [mgCl/l]	Chrom [mgCr/l]
2,0	<0,05	<0,00005	<0,002	65,10	<0,01	0,075	<0,00005	0,01	20,60	<0,003
<1,0	0,10	<0,00005	0,006	0,17	<0,01	0,274	<0,00005	0,01	51,50	<0,003
<1,0	0,38	<0,00005	<0,002	0,18	<0,01	0,079	0,00005	0,03	37,20	<0,003
<1,0	<0,05	0,00017	<0,002	1,62	<0,01	0,054	<0,00005	0,09	20,10	<0,003
<1,0	<0,05	<0,00005	0,002	0,08	<0,01	0,092	<0,00005	<0,01	20,90	<0,003
<1,0	0,14	<0,00005	<0,002	1,41	<0,01	0,170	<0,00005	0,02	36,20	<0,003
<1,0	0,24	<0,00005	0,023	0,13	<0,01	0,198	<0,00005	0,02	68,60	<0,003

Cyjanki wolne [mgCN/l]	Cyna [mgSn/l]	Cynk [mgZn/l]	Fluorki [mgF/l]	Fosforany [mgPO ₄ /l]	Glin [mgAl/l]	Kadm [mgCd/l]	Kobalt [mgCo/l]	Magnez [mgMg/l]	Mangan [mgMn/l]
<0,003	<0,0005	0,007	<0,10	<0,30	0,0030	<0,00005	<0,00005	10,4	0,017
<0,003	<0,0005	<0,003	<0,10	<0,30	0,0025	<0,00005	0,00008	21,6	0,245
<0,003	<0,0005	<0,003	<0,10	<0,30	0,0011	<0,00005	<0,00005	18,4	0,207
<0,003	<0,0005	<0,003	0,11	<0,30	0,0045	<0,00005	0,00072	35,0	0,352
<0,003	<0,0005	0,532	<0,10	<0,30	0,0017	<0,00005	0,00011	6,3	0,177
<0,003	<0,0005	0,004	<0,10	<0,30	0,0079	<0,00005	0,00059	11,4	0,730
<0,003	<0,0005	<0,003	<0,10	<0,30	0,0049	<0,00005	<0,00005	19,7	1,253

Miedź [mgCu/l]	Molibden [mgMo/l]	Nikiel [mgNi/l]	Ołów [mgPb/l]	Potas [mgK/l]	Rtęć [mgHg/l]	Selen [mgSe/l]	Siarczany [mgSO ₄ /l]	Sód [mgNa/l]	Srebro [mgAg/l]	Tal [mgTl/l]	Tytan [mgTi/l]
0,00062	0,00013	0,0060	<0,00005	3,0	<0,0001	<0,002	70,00	20,8	<0,00005	<0,00005	<0,002
0,00062	0,00101	0,0006	<0,00005	1,7	<0,0001	<0,002	100,00	10,1	<0,00005	0,00005	<0,002
0,00064	0,00035	<0,0005	<0,00005	2,9	<0,0001	<0,002	116,00	21,2	<0,00005	<0,00005	<0,002
0,00096	0,00084	0,0011	<0,00005	3,1	<0,0001	<0,002	122,00	11,6	<0,00005	<0,00005	<0,002
0,00049	0,00054	0,0005	0,00009	1,2	<0,0001	<0,002	59,90	6,5	<0,00005	<0,00005	<0,002

0,00075	0,00033	<0,0005	<0,00005	4,4	<0,0001	<0,002	79,20	20,0	<0,00005	<0,00005	<0,002
0,00060	0,00159	0,0008	<0,00005	4,1	<0,0001	<0,002	109,00	21,1	<0,00005	<0,00005	<0,002

Uran [mgU/l]	Wanad [mgV/l]	Wapń [mgCa/l]	Wodorowęglany [mgHCO ₃ /l]	Żelazo [mgFe/l]
<0,00005	<0,001	43,9	55,0	0,32
0,00082	<0,001	121,0	298,0	2,30
<0,00005	<0,001	118,3	300,0	4,08
0,00177	<0,001	94,8	321,0	1,99
<0,00005	<0,001	85,8	195,0	3,21
0,00006	<0,001	70,5	189,0	8,75
<0,00005	<0,001	123,6	293,0	8,18

Wskaźniki fizykochemiczne organiczne nie były badane w JCWPd nr 108 w latach 2016-2024, na stronach internetowych są dostępne tylko badania za rok 2022 i to przeprowadzone tylko w jednym punkcie pomiarowym.

Tabele 17. Wyniki badań zawartości związków organicznych - JCWPd nr 108 (źródło: PIG-PIB)

Numer JCWPd (wg podziału na 172 części)	PUWG 1992 X	PUWG 1992 Y	Województwo	Powiat	Gmina	Miejscowość
108	340629,43380	314977,96375	dolnośląskie	dzierżoniowski	Piława Górna (gm. miejska)	Piława Górna

Stratygrafia	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	Przedział ujętej warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	Zwierciadło wody	Typ ośrodka wodonośnego	Rodzaj punktu pomiarowe go	Użytkowanie terenu	Rok badań	Data poboru próbki	Klasa jakości 2022 końcowa
Pt	13,50	15,10-45,00	swobodne	Porowo- szczelinowy	st. wiercona	Zabudowa miejska luźna	2022	23.05. 2022	IV

Wyniki oznaczeń terenowych i laboratoryjnych poddano analizie i wyznaczono klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148).

Tabela 18. Klasyfikacja jakości wód JCWPd nr 108 (źródło: PIG-PIB)

PUWG 1992 X	PUWG 1992 Y	Województwo	Powiat	Gmina	Miejscowość	Klasa jakości 2019 końcowa
340629,43	314977,96	dolnośląskie	dzierżoniowski	Piława Górna (gm. miejska)	Piława Górna	IV
364614,83	334845,58	dolnośląskie	strzeliński	Borów (gm. wiejska)	Borek Strzeliński	III
361651,30	358412,53	dolnośląskie	Wrocław	Wrocław (gm. miejska)	Wrocław	III
307256,12	330140,25	dolnośląskie	wałbrzyski	Szczawno-Zdrój (gm. miejska)	Szczawno - Zdrój	II
343770,92	360051,41	dolnośląskie	wrocławski	Kąty Wrocławskie (gm. miejsko-wiejska)	Bogdaszowice	III
329011,98	339837,83	dolnośląskie	świdnicki	Marcinowice (gm. wiejska)	Klecin	III
351670,74	327312,82	dolnośląskie	strzeliński	Kondratowice (gm. wiejska)	Białobrzegie	IV

Ryc. 5 Mapa z lokalizacją punktów pomiarowych (źródło: PIG-PIB)

Dane uzyskane podczas badań monitoringowych w 2019 roku posłużyły do oceny stanu jednolitych części wód podziemnych, która została wykonana zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148) w podziale na 172 JCWPd.

Ogólna ocena stanu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) PLGW6000108 o nr 108 stan dobry tak pod względem ilościowym, jak i chemicznym – wiarygodność oceny wskazano jako dobra.

Zgodnie ze wskazaniem Instytucji zamieszcza się następującą informację:

„opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska” Aktualność udostępnionych informacji zgodna z datą ich przygotowania (czerwiec 2022).

5.4. Zagrożenie powodziowe

Do obszarów bezpośrednio zagrożonymi powodzią należą tereny dolin rzeki Ślęzy oraz potoku Krzywula. Cieki te są obwałowane, jednak wymagają pilnej modernizacji i rozbudowy. Na poniższej rycinie wskazano obszary zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi 1% (raz na 100 lat).

Ryc. 6 Mapa zagrożenia powodziowego wg Hydroportalu (źródło: <https://wody.isok.gov.pl>)

Cieki występujące na terenie gminy Łagiewniki charakteryzują się przepływami typowymi dla rzek i potoków podgórskich i górskich. Przez teren gminy przepływa rzeka Ślęza oraz trzy potoki (Potok Krasawa, Potok Krzywula i Potok Oleszna). Potoki te w przypadku nagłego wezbrania (np. po deszczach

nawałnych i burzach) szybko przybierają, zagrażając mieszkańcom zabudowań położonych w sąsiedztwie oraz gruntom niżej położonym. Potoki zalewają użytki rolne oraz posesje mieszkalne. Praktycznie, co roku ma miejsce zdarzenie powodzi na którymś z cieków.

Skutkiem tego jest zagrożenie spływami powierzchniowymi prowadzącymi do intensywnej erozji. Zagrożenia takie pojawiają się w rejonach wsi Ligota Wielka – Przysrone, Sienice, Sokolniki, Sieniawka-Mniowice. Duże zagrożenie erozyjne występuje ponadto na północno-wschodnich i północno-zachodnich stokach Raduni.

Ponadto na Potoku Krzywula usytuowane są dwa sztuczne zbiorniki wodne, jeden w m. Sieniawka a drugi w Łagiewnikach. Umożliwiają one retencjonowanie wody, co z jednej strony umożliwia zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej, a z drugiej możliwość przeciwdziałania skutkom suszy. Jednocześnie przy złym reżimie gospodarowania wodą stwarzają duże zagrożenie powodziowe. W przeszłości występowały przypadki ewakuacji ludności z powodu zagrożenia ich przerwania.

Zbiornik „Łagiewniki” zlokalizowany jest w dolinie potoku Krzywula, lewostronnego dopływu rzeki Ślęży. Został zbudowany w latach 1947/1948, posiada powierzchnię 12 ha, max. głębokość 7,2 m i pojemność ok. 320 000 m³. W latach 2012-2015 zbiornik przeszedł gruntowny remont, którego celem było przywrócenie wymaganej sprawności technicznej poprzez remont urządzeń zrzutowych i zapory zbiornika.

Zbiornik „Sieniawka” został wybudowany w 1972 r. do celów rekreacyjnych. Powierzchnia lustra wody wynosi 6,69 ha przy pojemności 120.920 m³.

5.5. Klimat

Średnioroczna temperatura powietrza na terenie gminy Łagiewniki wynosi 7-8 stopni. Przeważają wiatry z kierunku południowego i południowo- zachodniego. Średnie roczne opady wynoszą na tym terenie 560-660 mm, wykazując uzależnienie wysokościowe (większe natężenie w części południowej, pagórkowatej). Opady półroczna letniego stanowią około 69% całości sum rocznych. Średnia maksymalna grubość pokrywy śnieżnej wynosi 15-20 cm. Czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi około 50-60 dni, zanik pokrywy następuje 25-30 marca. Stoki wzgórz mają ekspozycję południowo-wschodnią i północną.

5.6. Stan powietrza atmosferycznego

Na terenie gminy Łagiewniki głównymi emitorami gazów oraz pyłów są lokalne kotłownie i indywidualne źródła grzewcze (kotły i piece). Na jakość powietrza atmosferycznego wpływają także źródła emisji z obszaru produkcji i usług oraz rolnictwa i ruchu komunikacyjnego. Nie występują natomiast szczególnie uciążliwe emitery przemysłu.

Źródła energetycznego spalania mają największy wpływ w kształtowaniu, jakości powietrza. Gazy i pyły pochodzące głównie ze spalania paliw kopalnych na potrzeby produkcji ciepła dla gospodarstw domowych, są określane mianem niskiej emisji. Emitory te najintensywniej oddziałują na środowisko w sezonie zimowym, a dokładnie w okresie grzewczym. Przeważającymi nośnikami energii w tych źródłach są paliwa kopalne tj. węgiel kamienny, groszek oraz miał węglowy.

Gmina Łagiewniki nie posiada obecnie przewodowej sieci gazowej. Przez obszar gminy przebiega tranzytowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Wrocław – Ząbkowice, ale nie jest ona wykorzystywana przez mieszkańców gminy Łagiewniki (brak stacji redukcyjnych i sieci rozdzielczych). Część gospodarstw używa gazu ciekłego propan-butan dostarczanego w butlach. Znikome jest zastosowanie olejów opałowych i gazu płynnego. Nieco większe drewna opałowego, które wykorzystywane jest najczęściej, jako paliwo wspomagające.

W Gminie – oprócz budynków publicznych (Urzędu Gminy, szkół, ZUK) – brak obiektów o znaczącym zapotrzebowaniu ciepła - energetycznym. Kotłownie mogą również posiadać nieduże zakłady

i działalności gospodarcze są to jednak źródła emisji zanieczyszczeń powietrza z procesów spalania paliw zaliczane do mniejszych, nieobjętych zezwoleniami na emisje zanieczyszczeń, wobec czego brak precyzyjnej informacji o wielkości pyłów i gazów wprowadzanych do powietrza na obszarze gminy Łagiewniki. Z drugiej strony wyłączenie tego typu źródeł z uregulowań administracyjno-prawnych i monitoringu wskazuje, iż gmina Łagiewniki jest w małym stopniu narażona na negatywne oddziaływanie z energetycznego spalania paliw¹.

Szacowane wielkości emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw na potrzeby grzewcze zarówno sektora mieszkaniowego, jak i obiektów publicznych szczegółowo przedstawiono w „Aktualizacji planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Łagiewniki”.

Znaczący wpływ, na jakość powietrza, ma również ruch komunikacyjny. W zakresie zanieczyszczeń powodowanych przez transport najistotniejsze emisje związane są z ruchem drogowym występującym w rejonie szlaków komunikacyjnych:

- drogi DK8 relacji Wrocław – Kudowa (km 80 + 564 – 89 + 138), przebiegającej przez wschodnią część gminy, przez miejscowości Łagiewniki, Radzików,
- drogi DK39 relacji Łagiewniki – Strzelin (km 0 + 000 – 3 + 818), przebiegającej po obrzeżach wschodnich gminy i mającej większe znaczenie dla wsi Białobrzezie,
- drogi 384 relacji Łagiewniki – Dzierżonów (8,3 km), przebiegającej przez centralną część gminy, przez miejscowości Ratajno i Sieniawka.

Na terenie gminy zlokalizowane są średnie oraz małe przedsiębiorstwa o charakterze produkcyjno – usługowym. Są one potencjalnym emitorem zanieczyszczeń, jednakże nie odnotowano emisji, która przekraczałaby dopuszczalne wartości i w sposób szczególny wpływała, na jakość powietrza. Zdecydowanie bardziej znaczące oddziaływanie występuje w sektorze rolnictwa. Głównym źródłem zanieczyszczeń, pochodzącym z terenów wiejskimi, są stosowane na polach nawozy, które emitują do atmosfery różnego rodzaju związki chemiczne m.in. amoniak. Szkodliwe dla środowiska są także, emisje z sektora chowu kur (głównie amoniak) i z suszenia zbóż w lokalnych suszarniach (emisje pyłu i emisje gazów z kotłów zasilających te urządzenia).

Szacowane wielkości emisji zanieczyszczeń pochodzących ze spalania paliw na potrzeby grzewcze zarówno sektora mieszkaniowego, jak i obiektów publicznych szczegółowo przedstawiono w „Aktualizacji planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Łagiewniki”.

Mając świadomość szczególnych wyzwań w sektorze ochrony powietrza w ujęciu lokalnym Gmina opracowała w 2016 r. plan gospodarki niskoemisyjnej pt. „Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łagiewniki”. Dokument ten został zaktualizowany w 2021 r.

APGN ma na celu przygotowanie władz lokalnych do podjęcia w kolejnych latach działań istotnych dla obniżenia na terenie gminy jednostkowej emisji dwutlenku węgla oraz innych zanieczyszczeń gazowych i pyłowych pochodzących ze źródeł niskiej emisji. Głównym celem realizacji APGN jest poprawa stanu powietrza atmosferycznego, czyli ochrona środowiska i zdrowia ludzi. Jednocześnie, mając na uwadze konieczność powiązania efektu ekologicznego z racjonalnymi wskaźnikami ekonomicznymi, Plan przewiduje rozwiązania, które zmierzają do obniżenia zużycia energii finalnej, poprawy sprawności jej wytwarzania oraz zwiększenia udziału energii odnawialnej. Działania takie wpisują się w pełni w zalecenia wynikające z pakietu energetyczno-klimatycznego, przyjętego przez Polskę.

¹ Rozumianego jako emisje z sektora elektroenergetycznego tj. związanego z produkcją energii elektrycznej przez zawodową energetykę.

W związku z przekroczeniem na terenie gminy Łagiewniki poziomu dopuszczalnego i docelowego benzo(a)pirenu w powietrzu, w aktualizacji POP przyjętego uchwałą nr LXVI/1411/24 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 lutego 2024 r. (Dz. U. Woj. Dolnośl. z 2024 r. poz. 1680) w sprawie zmiany uchwały nr LVII/1201/23 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 13 lipca 2023 r. w sprawie aktualizacji programu ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wskazano dla Gminy pakiet działań naprawczych dot. zmian źródeł ciepła. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w poniższych tabelach.

Tabela 19. Działania naprawcze wskazane dla Gminy Łagiewniki w aktualizacji Programu Ochrony Powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, ich koszt i efekt ekologiczny oraz informacja o podjętych przez Gminę działaniach w 2021 r.

Ilość kotłów, które gmina powinna wymienić w 2021 r.	Ilość kotłów wymienionych w 2021 r. zgodnie ze sprawozdaniem	% realizacji zadania	% zinwentaryzowanych budynków z ogrzewaniem indywidualnym zgodnie ze sprawozdaniem
77	52	68	5,8

Łącznie kotły w zabudowie jednorodzinnej w latach 2021-2026 [szt.]	Łącznie kotły w zabudowie wielorodzinnej w latach 2021-2026 [szt.]	Kotły w zabudowie jednorodzinnej/rok			Kotły w zabudowie wielorodzinnej/rok		
		2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026	2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026
588	180	59	147	117	18	45	36

Łączny koszt w całej zabudowie w latach 2021-2026 [tys. zł.]	Koszty roczne w zabudowie jednorodzinnej [tys. zł.]				Koszty roczne w zabudowie wielorodzinnej [tys. zł.]			
	2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026		2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026	
11 520	885	2 205	1 755		270	675	540	

	Efekt ekologiczny na rok											
	PM 10 [Mg]			PM 2,5 [Mg]			B(a)P [kg]			As [kg]		
	2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026	2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026	2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026	2021, 2022 i 2023	2024 2025	2026
Dj	5,66	14,15	11,32	4,42	11,06	8,85	2,10	5,24	4,19	1,048	2,620	2,096
Dw	0,75	1,88	1,50	0,58	1,44	1,15	0,28	0,69	0,55	0,151	0,378	0,302

Objaśnienie: Dj – miejscowość Łagiewniki, Dw – obszar poza miejscowością Łagiewniki

5.7. Gospodarka wodno-ściekowa

5.7.1. Ujęcia wody i zwodociągowanie

Gmina Łagiewniki zaopatrywana jest w wodę przez dwa wodociągi grupowe zasilane z ujęć wody podziemnej we wsi Sieniawka (ze Stacją Uzdatniania Wody) oraz w Białobrzeczu (teren ujęcia w gm. Kondratowice, Stacja Uzdatniania Wody zlokalizowana we wsi Łagiewniki).

SUW Sieniawka zasila w wodę miejscowości: Jażwina, Sieniawka, Stoszków, Kuchary, Mniowice. Pobór wody podziemnych z utworów czwartorzędowych odbywa się przy pomocy 4 studni wierconych.

studni nr I	$Q_{\max} = 15 \text{ m}^3/\text{h}$	przy depresji $s = 2,0 \text{ m}$
studni nr I z	$Q_{\max} = 15 \text{ m}^3/\text{h}$	przy depresji $s = 2,0 \text{ m}$
studni nr II	$Q_{\max} = 20 \text{ m}^3/\text{h}$	przy depresji $s = 1,7 \text{ m}$
studni nr I	$Q_{\max} = 15 \text{ m}^3/\text{h}$	przy depresji $s = 1,4 \text{ m}$

Studnia nr I została wykonana w roku 1994, studnia nr I z została wykonana (jako awaryjna do studni nr I) w roku 1997, a studnie nr II i nr III wykonanych w roku 2000. Woda pobrana z ujęcia poddawana jest uzdatnianiu w stacji uzdatniania zlokalizowanej na dz. nr 5/4. Przy SUW Sieniawka znajdują się 2 zbiorniki wody czystej o pojemności 110 m^3 i 117 m^3 , w miejscowości Jaźwina znajduje się przepompownia wody pitnej.

Ujęcie funkcjonuje w oparciu o decyzję pozwolenia wodnoprawnego z 29 czerwca 2021 r. wydaną przez Dyrektora Zarządu Zlewni Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (znak WR.ZUZ.5.4210.783.2020.SM) z terminem obowiązywania do 29 czerwca 2051 r. w zakresie usługi wodnej na pobór wód podziemnych oraz do 29 czerwca 2031 r. w zakresie odprowadzania popłuczyn.

SUW Białobrzezie zasila część gminy Kondratowice (w powiecie strzelińskim) oraz następujące wsie położone w gminie Łagiewniki: Łagiewniki, Radzików, Trzebnik, Sokolniki, Oleszna, Młynica, Przysronie, Sienice, Domaszów, Ligota Wielka, Ratajno i Słupice. SUW Białobrzezie podaje wodę poprzez przepompownie wody znajdujące się w Łagiewnikach, Olesznie, Ratajnie, Młynicy i Słupicach. Ponadto w miejscowości Młynica przy przepompowni wody znajduje się zbiornik wody czystej.

Pobór wody podziemnych z utworów czwartorzędowych i neogeńskich (dawniej trzeciorzędowych) odbywa się przy pomocy 10 studni wierconych (o numerach I, II, III, 1, 6, 5za, 5zbis, 10zbis, 11za i 11zbis), o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych ujęcia w wysokości:

$Q_{\max} = 142,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 5,0 \text{ m}$ (dla utworów czwartorzędowych),

$Q_{\max} = 34,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 8,0 \text{ m}$ (dla utworów neogenu).

Woda surowa tłoczona jest ze studni za pomocą pomp głębinowych do pośredniej stacji uzdatniania wody zlokalizowanej na dz. nr 32/4 obręb Białobrzezie, gdzie jest wstępnie uzdatniana poprzez napowietrzanie na 2 ociekaczach kolumnowych, po czym zostaje przepompowana na Stację Uzdatniania Wody zlokalizowaną na dz. nr 930/2 obręb Łagiewniki, gdzie podlega procesowi odżelaziania i odmanganiania na filtrach pośpiesznych. Zbiornik końcowy wody czystej, uzdatnionej zlokalizowany jest na końcówce sieci w Księgienicach (pojemność $3 \times 300 \text{ m}^3$).

Ujęcie funkcjonuje w oparciu o decyzję pozwolenia wodnoprawnego z 20 grudnia 2021 r. wydaną przez Dyrektora Zarządu Zlewni Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (znak WR.ZUZ.5.4210.637.2021.SM) z terminem obowiązywania do 20 grudnia 2051 r. w zakresie usługi wodnej na pobór wód podziemnych oraz do 20 grudnia 2031 r. w zakresie odprowadzania popłuczyn.

Wielkość produkcji wody na poszczególnych ujęciach.

- SUW w Sieniawce - $Q_{\text{sr dob}} = 100 \text{ m}^3/\text{dobę}$
- SUW w Białobrzeziu - $Q_{\text{sr dob}} = 1200 \text{ m}^3/\text{dobę}$

W przysiółku Uliczno, który zamieszkuje 23 mieszkańców, woda czerpana jest z lokalnych studni położonych na terenie gospodarstw.

Eksploatacją wymienionych wodociągów, jak również kanalizacji i oczyszczalni ścieków na terenie gminy Łagiewniki zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Łagiewnikach powołany uchwałą Rady Gminy Łagiewniki w dniu 29.07.1994 r.

Sieć wodociągowa została wybudowana w latach 1968-1975. Rurociągi wykonano ze stali i obecnie sukcesywnie wymieniane są na PCV. Podsumowanie dot. długości rurociągów oraz obsługiwanej ludności przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 20. Zestawienie danych dla wodociągu Sieniawka i wodociągu Białobrzezie (stan na koniec 2023 roku).

Lp.	Nazwa wodociągu	Długość sieci wodociągowej	Rodzaj materiału [km]	Liczba ludności	Liczba obsługiwanej ludności	Wykaz miejscowości	Procent zwodociągowania
1	Sieniawka	Rozdzielcza – 7,057 km Magistralna – 7,850 km Przyłącza: 406szt x 15 mb = 6090 mb	PVC 14,907	1419	1348	Sieniawka Jaźwina Janczowice Mniowice Kuchary Stoszów	95,00%
2	Białobrzezie	Rozdzielcza – 31,270 km Magistralna – 39,000 km Przyłącza: 1230szt x 15 mb = 18450 mb	PVC 66,570 Stal 1,300 PE 2,400	5679	5566	Łagiewniki Radzików Sokołniki Przystronie Ligota Wielka Sienice Oleszna Ratajno Trzebnik Słupice Młynica Domaszów	98,00%

Źródło: ZUK Sp. z o.o.

Ilość wody pobranej z ujęć w latach 2018 – 2023 pozostaje praktycznie na tym samym poziomie, dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 21. Ilość ujmowanej wody w latach 2018 – 2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ujmowana woda, m ³	452 931	448 382	446 010	507 071	459 151	456 054

Źródło: ZUK Sp. z o.o.

Średnie zapotrzebowanie na wodę przez odbiorców gminy Łagiewniki w ostatnim 5-leciu wynosiło 1 236,38 m³/d, z czego większość wody przeznaczona była na potrzeby gospodarstw domowych. Nieznaczną ilość wody zużywana jest do celów produkcyjnych (na potrzeby jednostek przemysłowo-usługowych znajdujących się na terenie gminy).

W trakcie eksploatacji ujęć w Sieniawce i Białobrzeziu nie stwierdza się pogorszenia jakości wody, zarówno pod względem fizyko-chemicznym, jak i bakteriologicznym. W próbkach wody surowej przekroczona jest zawartość żelaza i manganu, jak również odnotowano przekroczone wartości takich parametrów jak mętność w próbkach wody surowej dla ujęcia w Sieniawce. Nie stwierdzono w próbkach wody surowej ponadnormatywnej liczby mikroorganizmów.

Próbki wody oczyszczonej z obu wodociągów spełniają normy zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Na terenie gminy Łagiewniki zlokalizowane są także indywidualne ujęcia wody, które pokrywają zapotrzebowanie wymienionych jednostek:

PPUiH "TECHKON" Sp. z o.o. - dla potrzeb nawodnień deszczownianych upraw ziemniaczanych pobiera wodę z rzeki Ślęzy w ilości $Q_{\max} = 3,3 \text{ m}^3/\text{h}$.

Gmina zwodociągowana jest w 90,3% (dane wg GUS na 31.12.2023 r.).

Tabela 22. Korzystający z wodociągów w % ogółu ludności i zużycie wody na mieszkańca. Gmina na tle kraju, powiatu i województwa w latach 2005-2023 (GUS).

Nazwa	Korzystający z wodociągów					Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca				
	2005	2010	2015	2020	2023	2005	2010	2015	2020	2023
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]
Polska	86,1	87,4	91,8	92,2	92,6	32,0	31,1	32,2	34,0	34,4
Dolnośląskie	90,9	91,5	94,9	95,1	95,3	32,8	32,0	32,0	34,1	34,6
Powiat dzierzoniowski	86,5	86,8	93,4	94,1	94,2	27,3	26,0	26,1	28,2	28,2
Łagiewniki	77,6	78,9	89,7	89,6	90,3	20,3	21,9	22,5	24,2	23,9

Źródło: GUS

Gmina Łagiewniki charakteryzuje się gorzej rozwiniętą infrastrukturą wodociagową niż powiat i województwo. W roku 2023 z sieci wodociagowej korzystało 90,3% wszystkich mieszkańców gminy czyli mniej niż ma to miejsce w skali powiatu, województwa i całego kraju.

Zużycie wody, na terenie Gminy, w gospodarstwie domowym kształtuje się na poziomie niższym niż w skali powiatu, województwa i całego kraju.

5.7.2. Oczyszczanie ścieków i sieć kanalizacyjna.

Na terenie gminy Łagiewniki znajdują się dwie oczyszczalnie ścieków - Sokolniki i Łagiewniki, obie administrowane przez ZUK Łagiewniki.

OŚ Sokolniki - oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna typu „BOS-200” o przepustowości projektowej 200 m³/d. Do oczyszczalni doprowadzane są ścieki z kanalizacji ogólnospławnej. Oczyszczalnia ta oczyszcza ścieki dopływające z miejscowości Sokolniki i Oleszna. Równoważna liczba ludności korzystającej z oczyszczalni wynosi 1 500 osób. Liczba rzeczywistych mieszkańców 1 164.

W miejscowości Sokolniki powstaje ok. 50 m³/d ścieków, które odprowadzane są kanalizacją sanitarną (rozdzielczą) o długości 1,6 km. Miejscowość skanalizowana jest w 100 %.

Miejscowość Oleszna obsługuje sieć kanalizacji ogólnospławnej o długości 3,8 km odprowadzając ścieki w ilości ok. 115 m³/d. Miejscowość skanalizowana jest w 100 %.

Przedmiotowa oczyszczalnia funkcjonuje zgodnie z decyzją nr 27/2016 pozwolenia wodnoprawnego wydaną przez Starostę Powiatu Wrocławskiego z 20.01.2016 r. (sygn. SP-OŚ.6341.244.2015.AR), ważną do 31 grudnia 2025 r. Zgodnie z przedmiotową decyzją ścieki oczyszczone w ilości $Q_{\text{sr}} d = 165 \text{ m}^3/\text{d}$ mogą być odprowadzane do potoku Oleszna w km 7 + 400. Jakość ścieków oczyszczonych nie może przekroczyć dopuszczalnych stężeń wskaźników zanieczyszczeń zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa:

$BZT_5 \leq 25 \text{ mgO}_2/\text{l}$

$ChZT \leq 125 \text{ mgO}_2/\text{l}$

Zawiesina ogólna $\leq 35 \text{ mg/l}$

Osady ściekowe powstające na oczyszczalni, w ilości ok. 6 Mg sm/rok, podlegają osuszeniu na poletkach osadowych wyposażonych w drenaż odsączający i są zagospodarowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

OŚ Łagiewniki – oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków biogenych o przepustowości $Q_{sr} d = 480 \text{ m}^3/\text{d}$. Oczyszczalnia projektowana była przy założeniu wspólnego oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych z gminy oraz ścieków z Cukrowni „Łagiewniki”, stąd posiada dużą przepustowość urządzeń (jeden z ciągów nie jest eksploatowany). Niestety Cukrownia została zlikwidowana w 2004 r. Wcześniej ilość ścieków przemysłowych oczyszczanych przez ten obiekt wahała się w granicach 49 – 74 tys. m^3/a (lata 2000-2004). Oczyszczalnia obsługuje wieś Łagiewniki, równoważna liczba ludności korzystającej z oczyszczalni wynosi 2 743 osoby. Ścieki do tej oczyszczalni przesyłane są poprzez dwie przepompownie:

- na ul. Słowiańskiej;

- na ul. Wrocławskiej.

Przedmiotowa oczyszczalnia funkcjonuje zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym wydanym przez PGW WP Dyrektora Zarządu Zlewni we Wrocławiu z 24.06.2019 r. (sygn. WR.ZUZ.5.421.615.2018.KMG) ważnym do 24 czerwca 2029 r. Zgodnie z przedmiotową decyzją ścieki oczyszczone w ilości $Q_{sr} d = 480 \text{ m}^3/\text{d}$ mogą być odprowadzane do rowu R-H12, a następnie do rz. Ślęzy w km 55 + 360. Jakość ścieków oczyszczonych nie może przekroczyć dopuszczalnych stężeń wskaźników zanieczyszczeń zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa:

$BZT_5 \leq 25 \text{ mgO}_2/\text{l}$

$ChZT \leq 125 \text{ mgO}_2/\text{l}$

Zawiesina ogólna $\leq 35 \text{ mg/l}$

Wyniki badań próbek ścieków oczyszczonych, wykonywane przez akredytowane laboratoria badawcze, wskazują, iż jakość odprowadzonych ścieków była zdecydowanie lepsza niż wartości normowane i nie stwierdzono przypadku pojawienia się przekroczeń stężenia zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach.

Osady ściekowe powstające na oczyszczalni charakteryzują się niską zawartością metali ciężkich, co wynika przede wszystkim z charakteru zagospodarowania gminy (brak zakładów związanych z metalurgią i przemysłu chemicznego). Osady te charakteryzują się również stabilnością bakteriologiczną i parazytologiczną (w zakresie tych prób, które poddane były badaniom). Ostateczne zagospodarowanie osadów, w chwili obecnej, polega na wywiezieniu i zdeponowaniu ustabilizowanych i odwodnionych osadów na składowisku odpadów komunalnych w Przystroiniu.

Na pozostałym obszarze mieszkańcy indywidualnie odprowadzają ścieki bytowo-gospodarcze do okresowo opróżnianych wybieralnych bezodpływowych zbiorników, zlokalizowanych na prywatnych posesjach. Nieczystości z bezodpływowych zbiorników transportowane są samochodami asenizacyjnymi do dwóch punktów zlewnych: oczyszczalni ścieków w Łagiewnikach i Olesznej (tylko punkt zlewny).

Według prowadzonych przez Gminę Łagiewniki ewidencji (stan na 31.10.2024 r.) z bezodpływowych zbiorników korzysta 305 gospodarstw domowych. Dodatkowo na terenie Gminy zarejestrowanych jest 112 przydomowych oczyszczalni ścieków (drenażowych i biologicznych).

Uchwałą nr XXXII/201/21 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 28.01.2021 r. wyznaczony został obszar i granice Aglomeracji Łagiewniki obejmującej swym zasięgiem miejscowości Łagiewniki, Oleszna i Sokolniki

o równoważnej liczbie mieszkańców 3 907 RLM, dla której stopień skanalizowania wynosi 99%. Na tym terenie znajduje się sieć kanalizacyjna o długości 20,4 km.

Pozostała część Gminy pozostaje poza granicami Aglomeracji i nie ma kompleksowo rozwiązanej sprawy odprowadzania i zagospodarowania ścieków.

Ilość ścieków odprowadzonych z terenu gminy Łagiewniki pochodzących od gospodarstw domowych i indywidualnych gospodarstw rolnych w 2023 roku wyniosła 755 m³/d.

Według GUS (stan na dzień 31.12.2023) długość czynnej sieci sanitarnej na terenie gminy wynosi 19,7 km. Według informacji uzyskanych w UG na dzień sporządzenia niniejszego dokumentu jest to 20,39 km sieci kanalizacyjnej.

Tabela 23. Korzystający z kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności i długość czynnej sieci kanalizacyjnej. Gmina na tle kraju, powiatu i województwa w latach 2005-2023 (GUS)

Nazwa	Korzystający z kanalizacji sanitarnej					długość czynnej sieci kanalizacyjnej				
	2005	2010	2015	2020	2023	2005	2010	2015	2020	2023
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]
Polska	59,2	62,0	69,7	71,6	72,6	80 130,8	107 509,1	149 668,0	169 629,7	181 521,6
Dolnośląskie	66,1	68,1	75,7	77,0	77,7	6 538,7	8 248,6	10 914,9	12 443,8	13 235,5
Powiat dzierzoniowski	66,0	67,2	70,8	72,3	72,6	243,4	253,0	266,9	275,6	298,6
Bielawa (1)	87,1	87,3	87,6	87,9	88,1	58,1	56,6	57,7	60,3	60,9
Dzierżonów (1)	77,9	78,3	85,7	86,3	86,4	65,5	69,4	71,5	75,7	77,3
Pieszycy (1)	24,0	24,6	26,9	37,4	37,7	6,4	6,4	12,3	20,2	25,0
Piława Górna (1)	57,1	58,9	61,3	59,8	59,9	12,3	12,4	15,1	17,0	17,7
Łagiewniki (2)	41,4	42,1	46,1	47,8	49,0	17,2	17,2	18,9	19,6	19,7
Niemcza (3)	54,0	60,6	66,5	72,2	72,2	32,0	39,1	39,5	30,9	31,1

Gmina Łagiewniki ma zdecydowanie mniejszy stopień skanalizowania niż % podawany dla terenu powiatu dzierzoniowskiego, województwa czy kraju. Natomiast w skali wszystkich gmin powiatu nie jest ostatnim z samorządów. Niemniej ważnym wyzwaniem przed władzami Gminy jest podjęcie dalszych działań zmierzających do uporządkowania gospodarki ściekowej poza terenem Aglomeracji.

Planowane działania/inwestycje w obszarze gospodarki ściekowej

Zgodnie z *Wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych* będących w posiadaniu Zakładu Usług Komunalnych sp. z o.o. w Łagiewnikach na lata 2022-2024 zaplanowana została przebudowa i modernizacja oczyszczalni i głównej przepompowni ścieków w m. Łagiewniki w formule Zaprojektuj - Wybuduj. Modernizacja Oczyszczalni ścieków jest w trakcie realizacji. Planowane zakończenie inwestycji to 2025 rok.

Dodatkowo planowana jest budowa kolektora tranzytowego ścieków z obszaru sokolnik i Olesznej, co pozwoli na przerzut ścieków na OŚ w Łagiewnikach i zapewnienie wyższego stopnia oczyszczania ścieków.

Działania te związane są m.in. również z adaptacją do zmian klimatu.

5.8. Infrastruktura gazownicza

Gmina Łagiewniki nie posiada obecnie przewodowej sieci gazowej. Przez obszar gminy przebiega tranzytowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Wrocław – Ząbkowice, ale nie jest ona wykorzystywana przez mieszkańców gminy Łagiewniki (brak stacji redukcyjnych i sieci rozdzielczych). Część gospodarstw używa gazu ciekłego propan-butan dostarczanego w butlach.

Przyjmuje się, że w przyszłości będzie możliwa gazyfikacja wsi Łagiewniki i Oleszna gazem GZ – 50 wg PN-87/C-96001 w oparciu o koncepcję gazyfikacji opracowaną przez BPG „Gazoprojekt” Wrocław. Według w/w koncepcji przewiduje się wybudowanie sieci rozdzielczej średniego ciśnienia we wsi Łagiewniki i Oleszna, zasilanej ze stacji redukcyjno – pomiarowej I° 6,3/0,4 MPa o przepustowości 2000 nm³/h, która będzie zlokalizowana we wschodniej części wsi Łagiewniki. Gaz doprowadzany byłby do wspomnianej stacji z projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia DN100, który byłby podłączony do istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 300; 6,3 MPa, relacji Wrocław – Ząbkowice.

Rozprowadzenie gazu planuje się przy pomocy gazociągów średniego ciśnienia wykonanych z rur polietylenowych. W terenie zabudowanym gazociągi będą układane w pasie drogowym, w poboczach i pasach zieleni.

Docelowo gazyfikacja Gminy Łagiewniki nastąpi w II etapach:

- w I etapie - gazyfikacja wsi położonych w sąsiedztwie gazociągu wysokiego ciśnienia tj. Łagiewnik, Trzebnika, Radzikowa, Sokolnik, Olesznej, Sienic, Przysronia;
- w II etapie - pozostałe wsie gminy.

Gazyfikacja pozostałych wsi na terenie Gminy będzie wymagała przeprowadzenia szczegółowych analiz ekonomicznych dotyczących opłacalności inwestycji.

5.9. Gospodarka odpadami

5.9.1. System odbioru odpadów komunalnych.

System odbioru odpadów komunalnych po zmianach ustawowych opiera się na modelu: odbiór odpadów z terenu nieruchomości – transport – zagospodarowanie – składowanie (jako ostateczność). Wszyscy mieszkańcy objęci są opłatą, którą wnoszą na konto urzędu. Urząd zaś rozlicza się z podmiotem odbierającym odpady z terenu wszystkich nieruchomości w gminie.

Zgodnie z obowiązującą uchwałą nr LXVI/376/23 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 23 lutego 2023 r. w sprawie przyjęcia „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Łagiewniki” regulującej m.in. zasady postępowania z zebranymi odpadami wszyscy mieszkańcy zobowiązani zostali do selektywnej zbiórki odpadów. Odpady odbierane są przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. i przekazywane do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych w Bielawie.

Odpady zmieszane odbierane są z kubłów 2 razy w miesiącu, zaś odpady selektywnie gromadzone w workach (szkło, plastik + metal, makulatura) 1 raz w miesiącu. Odpady biodegradowalne BIO-KUCHENNE i BIO-ZIELONE odbierane są w systemie workowym (worki brązowe) lub poprzez pojemniki.

Na terenie gminy Łagiewniki funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Łagiewnikach przy ul. Lipowej, który prowadzi spółka ZUK. Do punktu tego można nieodpłatnie wszystkie odpady wysegregowane.

Ponadto zużyte baterie można oddać do specjalnie przygotowanych pojemników, znajdujących się w większości placówek oświatowych na terenie gminy, zaś leki w działających tu aptekach.

W wyniku działalności podmiotów odbierających odpady i zbierających je wg poszczególnych frakcji, w kolejnych latach wzrasta ilość poprawnie zagospodarowanych odpadów. Praktycznie cały strumień odpadów komunalnych kierowany jest przed składowaniem do innych procesów zagospodarowania (odzysk, recykling).

5.9.2. Obiekty zagospodarowania odpadów.

W wyniku zmiany modelu gospodarowania odpadami komunalnymi i wprowadzeniu Instalacji Komunalnych przetwarzania odpadów składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Przysstronie zlokalizowane na działce 164/1 zostało zamknięte i prowadzone są działania polegające na dokończeniu rekultywacji zamkniętego składowiska odpadów.

Na działania te uzyskano 07.12.2020 r. decyzję nr 161/20 o środowiskowych uwarunkowaniach wydaną przez Wójta Gminy Łagiewniki (znak RiOŚ.6220.5.2020).

Dokończenie rekultywacji podlegać będzie na:

- formowaniu i stabilizacji skarp z odpowiednim wyprofilowaniem;
- stworzeniu warstwy glebotwórczej, w tym zabezpieczeniu przed erozją wodną i wietrzną;
- nawiązaniu do rzędnych otaczających teren;
- zagospodarowaniu wierzchowiny składowiska;
- przeprowadzeniu prac agrotechnicznych, wysiewu i nasadzeniu roślinności rekultywacyjnej.

Monitoring składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Przysstronie prowadzony będzie zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (t.j. Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 6 sierpnia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie składowisk odpadów, Dz. U. z 2022 r. poz. 1902). Po zamknięciu składowiska jego monitoring prowadzony musi być przez okres kolejnych 30 lat. Monitoring taki ma objąć badania wód podziemnych, osiadania powierzchni kwatery, wielkości opadu atmosferycznego, objętości i składu wód odciekowych oraz gazu składowiskowego.

5.9.3. Materiały zawierające azbest.

Materiały zawierające azbest to docelowo bardzo niebezpieczny dla zdrowia odpad pochodzący z terenu nieruchomości budowlanych, głównie osób fizycznych – mieszkańców gminy. Z tego powodu władze lokalne korzystając z możliwych źródeł wsparcia zewnętrznego aktywnie uczestniczy w zapobieganiu nielegalnym praktyką w jego zagospodarowaniu. W tym celu władze Gminy opracowały w 2010r. i przyjęły w 2011r. do realizacji „Program usuwania azbestu z terenu Gminy Łagiewniki” (uchwała nr IV/16/11 Rady Gminy Łagiewniki z dnia 27 stycznia 2011 r.).

Łącznie na terenie Gminy stwierdzono obecność ok. 432,14 Mg wyrobów zawierających azbest. Średnio na jednego mieszkańca gminy przypadająca ilość azbestu to 5,21 m²/mk. Najwięcej azbestu na jednego mieszkańca wykazano w sołectwie Przysstronie - 27,42 m²/mk. Nieco mniejszą, ale również powyżej średniej ilości azbestu odnotowano w sołectwach: Trzebnik – 19,70 m²/mk, Młynica – 19,64 m²/mk oraz Domaszów – 12,14 m²/mk. W trakcie prac terenowych nie stwierdzono azbestu na terenie miejscowości Uliczno, Mniowice i Janczowice.

W miesiącach lipiec - sierpień 2010 r. przeprowadzono oględziny we wszystkich miejscowościach gminy Łagiewniki, w czasie których zidentyfikowano posesje lub działki, na których występuje azbest. Oprócz odnotowania informacji kierunkowej, o sposobie przeznaczenia obiektów, na których azbest występuje, z ogólnym podziałem na budynki/obiekty gospodarcze (np. stodoły, szopy, wiaty magazynowe, komórki,

garaże) oraz budynki mieszkalne, uwzględniono także istotne dla planowania systemu dofinansowania dane na temat formy własności tj. osoby fizyczne i podmioty gospodarcze. Największe ilości azbestu pojawiały się w rejonach, gdzie operowały dawniej PGR-y lub innego rodzaju Gospodarstwa Państwowe (Hodowlane, Badawcze, Produkcyjne itd.). Ze względu na deficyt materiałów budowlanych oraz brak informacji na temat szkodliwości azbestu pracownicy takich gospodarstw byli wynagradzani w formie materialnej np. przydziałem „eternitu”.

Tabela 24. Wyniki szczegółowej, terenowej inwentaryzacji azbestu przeprowadzonej w 2010 r. (źródło: Plan usuwania azbestu...)

Lp.	Miejscowość*	Liczba mieszkańców	Ilość azbestu ogółem z FIRMAMI	Ilość azbestu na mieszkańca	Ilość azbestu ogółem
		14.07.2010r.	[m ²]	[m ² /mk]	[Mg]
1.	Domaszów	7	85	12,14	0,94
2.	Jaźwina	788	5291	6,71	58,20
3.	Kuchary	83	650	7,83	7,15
4.	Ligota Wielka	293	1829	6,24	20,12
5.	Łagiewniki	2714	3579	1,32	39,37
6.	Młynica	159	3122	19,64	34,34
7.	Oleszna	919	5144	5,60	56,58
8.	Przystronie	173	4743	27,42	52,17
9.	Radzików	326	732	2,25	8,05
10.	Ratajno	239	1727	7,23	19,00
11.	Sieniawka	401	808	2,01	8,89
12.	Sienice	379	1871	4,94	20,58
13.	Stupice	388	3546	9,14	39,01
14.	Sokolniki	263	2475	9,41	27,23
15.	Stoszków	186	1418	7,62	15,60
16.	Trzebnik	115	2265	19,70	24,92
RAZEM:		7 545*	39 285	5,21*	432,14

Powyższa statystyka, szczególnie w kolumnie obejmującej ilość azbestu przypadającego na jednego mieszkańca, pozwala nieco inaczej spojrzeć na skalę problemu azbestu w poszczególnych miejscowościach. Nie przez pryzmat ilości globalnej – na którą w oczywisty sposób może wpływać wielkość miejscowości, ale poprzez przeliczenie ilości azbestu na jednego mieszkańca. Bez tego wskaźnika w miarę prosto jest analizować jedynie miejscowości porównywalne pod względem ilości mieszkańców. I tak spośród wsi Stoszków, Młynica i Przystronie (o liczbie mieszkańców pomiędzy 150 a 200) ta ostatnia okaże się ponad czterokrotnie bardziej obciążona azbestem od pierwszej i o 30% od drugiej.

Jednocześnie dzięki wskaźnikowi w m²/mk wyraźnie widać, że pomimo porównywalnej ilości azbestu ustalonego dla Jaźwiny, Olesznej i Przystronia (pomiędzy 4700 m² a 5300 m²) największe jego zagęszczenie, a co za tym idzie większe jednostkowe obciążenie „posiadaczy” występuje w Przystroniu, gdzie w przeliczeniu na mieszkańca azbestu jest blisko 5 razy więcej w relacji do obu wymienionych miejscowości.

Biorąc pod uwagę bardzo długą perspektywę czasową, jaką należy uwzględnić planując program likwidacji azbestu, a jednocześnie mając na względzie szereg aspektów, które mogą go utrudniać,

w dokumencie został zaproponowany podział harmonogramu działań organizacyjnych, administracyjnych i technicznych Gminy na dwa okresy:

- krótkoterminowy: 2013-2014, o charakterze szczegółowym,
- długoterminowy: od roku 2015 do 2032, o charakterze prognostycznym.

Działania Gminy:

W latach 2020 - 2022 przy wsparciu finansowym Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu realizowane były działania związane z usuwaniem azbestu.

W 2020 r. pod nazwą: „Demontaż, zbieranie, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest na terenie gminy Łagiewniki w 2020 roku” w ilości 60,040 ton na ogólną kwotę 40 520,39 zł, przy czym wsparcie finansowe w ramach dotacji z w/w Funduszy wyniosło 37 518,88 zł (100% kosztów kwalifikowanych).

W 2021 r. zadanie pn. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Łagiewniki” zostało zrealizowane w terminie do dnia 04.10.2021 r. W wyniku realizacji zadania usunięte zostały materiały budowlane zawierające azbest o kodzie 17 06 05* w ilości 21,080 Mg. Odpady zawierające azbest zostały zdemontowane w ilości 12,940 Mg, a odebrany (zdeponowany) w ilości 8,140 Mg. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 18 449,55 zł.

W 2022 r. przedmiotowe zadanie zostało zrealizowane w terminie do dnia 07.10.2022 r. W wyniku realizacji zadania usunięte zostały materiały budowlane zawierające azbest o kodzie 17 06 05* w ilości 10,62 Mg. Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 11 926,00 zł.

5.10. Wycinka drzew i krzewów

Kompetencje Wójta w zakresie wydawania decyzji na usunięcie drzew i krzewów na gruntach innych niż grunty gminy (tu organem jest Starosta) lub nieruchomości wpisane do rejestru zabytków (właściwy Wojewódzki Konserwator Zabytków) zostały wprowadzone ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., zmienioną w 2021 r.

Osoby fizyczne, zgodnie z art. 83f ustawy o ochronie przyrody - właściciele prywatnych posesji, które chcą usunąć drzewo, na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej, rosnące na terenie nieruchomości do nich należących (lub dzierżawionych – wówczas za zgodą właściciela), muszą zgłosić ten fakt do odpowiedniego organu – zgłoszenie przyjmuje, bez pobierania jakichkolwiek opłat, wójt, burmistrz albo prezydent miasta. W przypadku niewypełnienia tego obowiązku właścicielowi grożą wysokie kary finansowe.

Warto jednak zaznaczyć, iż przepisów tych nie stosuje się (czyli nie trzeba zgłaszać chęci wycinki) w przypadku:

1) Drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,
65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew;

2) Drzew owocowych (orzech włoski również uznawany jest za drzewo owocowe).

Po złożeniu zgłoszenia, urząd ma 21 dni na przeprowadzenie oględzin na miejscu planowanej wycinki,

następnie 14 dni na wyrażenie sprzeciwu, który wysłany zostanie listownie do zgłaszającego (za termin wyrażenia sprzeciwu uznaje się dzień nadania decyzji administracyjnej na pocztę). Jeśli po upływie tego czasu właściciel nie otrzyma odmowy, może zgodnie z prawem ściąć drzewo (brak sprzeciwu uznaje się za udzielenie zezwolenia). Decyzja jest ważna przez 6 miesięcy od dnia ogłędzin. Konsekwencją wycięcia drzewa bez otrzymania zgody są kary pieniężne. Ich wysokość zależy od rodzaju lub gatunku drzewa oraz od jego obwołu na wysokości 130 cm.

W przypadku zezwolenia na usunięcie drzew w obrębie pasa drogowego drogi publicznej zniesiony został obowiązek uzyskiwania uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

Zezwolenie na usunięcie drzew i krzewów wciąż jest niezbędne w przypadku:

- nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków,
- rolników (z wyjątkiem usuwania drzew/krzewów nie związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą w branży rolniczej),
- osób użytkujących nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym,
- spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych,
- osób, których nieruchomości znajdują się w ich wieczystym użytkowaniu,
- drzew – pomników przyrody zlokalizowanych na prywatnych nieruchomościach,
- drzew i krzewów stanowiących własność osób fizycznych, usuwanych na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- drzew i krzewów usuwanych w celu przywrócenia gruntów do użytkowania innego niż rolnicze,
- przedsiębiorców i podmiotów gospodarczych.

W przypadkach, gdy zezwolenie będzie wymagane:

- a) Organ właściwy do wydania zezwolenia przed jego wydaniem dokonuje ogłędzin w zakresie występowania w obrębie zadrzewień gatunków chronionych. Polega to na dokładnym oglądzie drzew pod kątem ewentualnego występowania gatunków próchno żernych i miejsc lęgowych ptaków oraz otoczenia drzew i występowania chronionych roślin, grzybów i zwierząt.
- b) Bardzo duży nacisk kładzie się również na ochronę ptaków mogących bytować w koronach lub pniach drzew. W Polsce prawie wszystkie gatunki ptaków podlegają ochronie. Wg zaleceń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, wycinkę drzew należy przeprowadzić poza sezonem lęgowym ptaków.
- c) Przy braku podstaw do odstąpienia od nasadzeń kompensacyjnych wnioskodawca zobowiązany jest na etapie wniosku przedłożyć szczegółowy plan nasadzeń zastępczych.

W wyniku nowelizacji ustawy z grudnia 2016 r. Gminy uzyskały prawo stanowienia dodatkowych przepisów (aktów prawa miejscowego) na rzecz ochrony przyrody. Mogą one mieć jedynie kierunek zwiększający liberalizm zapisów. Nie mogą zaś zmierzać do ograniczenia tego na co pozwala ustawa.

VI. STAN I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY ŁAGIEWNIKI

Na podstawie informacji zgromadzonych i przeanalizowanych pod kątem stanu środowiska na terenie gminy Łagiewniki dokonano jego oceny z podziałem na poszczególne obszary interwencji i komponenty. Z punktu widzenia wpływu Gminy na stan środowiska naturalnego mierzalnymi danymi są te dotyczące m.in. dostępności do infrastruktury technicznej oraz wielkość zużycia mediów mających wpływ na emisję (np. paliwa kopalne) lub wykorzystanie zasobów (woda).

Dla lepszego zobrazowania sytuacji dostępne dane dla gminy Łagiewniki zestawiono z innymi samorządami z terenu powiatu dzierzoniowskiego oraz ze średnimi dla powiatu, czasem także dla województwa.

Najbliższy dostępny w statystykach rok 2023 porównano do roku 2005, 2010, 2015 i 2020 (w przypadku dostępnych danych GUS).

6.1 Klimat i jakość powietrza

W wyniku przeprowadzonej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu oceny jakości powietrza za rok 2023 w strefie dolnośląskiej, w której zlokalizowana jest Gmina Łagiewniki według kryterium **ochrona zdrowia** ludzi stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych:

- przekroczenie dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu dopuszczalnego 24-godz stężeń pyłu zawieszonego PM10 (klasa C);
- przekroczenie dopuszczalnego poziomu stężenia średniorocznego arsenu;
- przekroczenie dopuszczalnego poziomu stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu oznaczanego w pyłe zawieszonym PM10;
- przekroczenie dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu docelowego ośmiogodzinnego dla ozonu.

W odniesieniu do kryterium **ochrony roślin** dla wszystkich analizowanych zanieczyszczeń strefa dolnośląska została zaliczona do klasy A.

W przypadku oceny pod kątem poziomu celu długoterminowego dla ozonu strefa dolnośląska uzyskała klasę D2.

Tabela 25. Strefa dolnośląska w województwie dolnośląskim (źródło: Raport..., WIOŚ)

Lp.	Kod strefy	Nazwa strefy	Powierzchnia strefy [km ²]	Liczba mieszkańców	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony zdrowia [tak/nie]	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony roślin [tak/nie]
1	PL0204	Strefa dolnośląska	19 513	2 019 057	tak	tak

Na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych stałych stacji pomiarowych, więc wyniki pochodzą z terenów ościennych (m. in. stacja pomiarowa zlokalizowana w Dzierżoniowie przy ul. Piłsudskiego 26). Analizy przekroczeń dokonano dla roku 2023.

Pył zawieszony PM10

W 1 stacji pomiarowej zlokalizowanej w strefie dolnośląskiej (przy ul. Jeziornej w Nowej Rudzie) wystąpiło przekroczenie kryterium dopuszczalnej częstości (35 razy w ciągu roku) dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 (50 µg/m³), stąd cała strefa została zakwalifikowana do klasy C. W większości przypadków dni z przekroczeniami występowały w okresie zimowym w miesiącach od stycznia do kwietnia i od października do grudnia. Co jest wprost związane z okresem grzewczym i niską emisją.

W latach 2014 - 2023 w województwie dolnośląskim można zauważyć poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM10. Wyniki pomiarów ze wszystkich stanowisk mierzących pył zawieszony PM10 wskazują na istotny spadek stężeń średnich rocznych.

Tabela 26. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ w roku 2023 w województwie dolnośląskim, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi [źródło: GIOŚ]

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
PL0204	Strefa dolnośląska	Poziom dopuszczalny	24-godz	9,8	<0,1	9 407	0,5

Pył zawieszony PM_{2,5}

W 2023 r. w odniesieniu do średniorocznego poziomu dopuszczalnego wszystkie strefy województwa zostały zakwalifikowane do klasy A1 w odniesieniu do poziomu fazy II – brak przekroczeń.

W tym przypadku również większe wartości wskaźnika występują w okresie grzewczym.

Analizując stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} z lat 2014-2023 obserwuje się trend malejący stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5}.

Arsen (AS) w pyłe zawieszonym PM₁₀

Kryterium oceny zanieczyszczenia powietrza arsenem w pyłe zawieszonym PM₁₀ jest średnioroczny poziom docelowy (6 ng/m³). Dla strefy dolnośląskiej badania prowadzono w 3 stacjach pomiarowych, w tym przekroczenia odnotowano w jednej – w Głogowie przy ul. Wita Stwosza.

Tabela 27. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń poziomu docelowego arsenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ w roku 2023 w województwie dolnośląskim, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi [źródło: GIOŚ]

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
PL0204	Strefa dolnośląska	Poziom docelowy	Średnia roczna	122,0	0,6	43 246	2,1

Jako główną przyczynę przekroczenia poziomu docelowego wskazano oddziaływanie emisji z zakładów przemysłowych położonych w rejonie stacji pomiarowych. Obszar przekroczenia występuje w rejonie Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego, na terenie kilku gmin powiatu głogowskiego oraz gminy miejskiej Legnica i powiatu legnickiego.

Benzo(a)piren

Na 2 z 11 stacji pomiarowych w całym analizowanym okresie występowało przekroczenie wartości docelowej stężenia średniorocznego obowiązującego dla benzo(a)pirenu tj. 1 ng/m³ (w Lwówku Śląskim i Nowej Rudzie). Stężenia tego związku wykazują silną zmienność sezonową, wartości zarejestrowane w okresie zimowym były średnio 4-krotnie wyższe niż w okresie letnim. Przyczyną wystąpienia przekroczeń są emisje związane z indywidualnym ogrzewaniem budynków (spalanie w niskiej temperaturze paliw stałych w niskosprawnych kotłach).

Tabela 28. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w roku 2023 w województwie dolnośląskim, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi [źródło: GIOŚ]

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
PL0204	Strefa dolnośląska	Poziom docelowy	Średnia roczna	230,2	1,2	299 508	14,8

Ozon

Dla ozonu istnieją dwa kryteria klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia: poziom docelowy $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i dopuszczalna liczba przekroczeń wynosząca 25 dni uśredniona w ciągu kolejnych trzech lat oraz poziom celu długoterminowego $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ wraz z liczbą dni z przekroczeniem w ciągu roku.

Klasyfikacja stref pod kątem dotrzymania poziomu docelowego dla ozonu wykonana została w oparciu o wyniki pomiarów z okresu trzech lat: 2021, 2022 i 2023, dla których obliczono średnią liczbę dni z przekroczeniem wartości poziomu docelowego. Najwyższą, ponadnormatywną 3-letnią średnią liczbę dni z maksymalnym stężeniem 8-godzinny przekraczającym $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ wykazała stacja pozamiejska w Czerniawie (26 dni).

Dotrzymanie poziomu celu długoterminowego, który powinien zostać osiągnięty w roku 2020, analizowano na podstawie wyników pomiarów z 2023 roku i wyników szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania matematycznego jakości powietrza wykonanego przez IOŚ-PIB. Na stanowiskach pomiarowych odnotowano od 6 (w Kłodzku) do 46 (w Czerniawie) dni z przekroczeniem wartości $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a tym samym wykazano przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu. Znaczna część obszaru województwa nie spełniała wymagań określonych dla poziomu celu długoterminowego, uzyskując klasę D2.

Tabela 29. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń poziomu docelowego dla O_3 w roku 2023 w województwie dolnośląskim, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi [źródło: GIOŚ]

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km^2]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
PL0204	Strefa dolnośląska	Poziom docelowy	Średnia 8-godz	24,4	0,1	655	<0,1

Tabela 30. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń celu długoterminowego dla O_3 w roku 2023 w województwie dolnośląskim, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi [źródło: GIOŚ]

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km^2]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
PL0204	Strefa dolnośląska	Poziom docelowy	Średnia 8-godz	19 282,8	98,8	2 007 630	99,4

Od 1 lipca 2021 r. zaczęła działać w Polsce Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków (CEEB) - baza źródeł ciepła i źródeł spalania paliw. Ewidencja budowana jest z informacji pozyskiwanych od właścicieli lub zarządców budynków. Dane dotyczą źródeł ciepła o mocy nominalnej mniejszej niż 1MW. Od 18 września tego roku system CEEB działa w pełnej wersji tj. gromadzi dane nie tylko z deklaracji, ale również inwentaryzacji, kontroli środowiskowych, przeglądów przewodów kominowych czy dane dotyczące udzielanego wsparcia socjalnego w zakresie ubóstwa energetycznego.

Dzięki CEEB, gminy na bieżąco otrzymują informacje na temat tego, czym są ogrzewane domy na ich terenie. Jeżeli na terenie danej gminy funkcjonuje wiele nieekologicznych urządzeń grzewczych, tak zwanych "kopciuchów", gmina może już teraz wykorzystywać raporty z CEEB do podejmowania działań mających na celu redukcję zanieczyszczeń powietrza.

Tabela 31. Rodzaje źródeł ciepła w poszczególnych miejscowościach gminy Łagiewniki (stan na 31.10.2024 r.).

Miejscowość	Źródło ogrzewania											Suma źródeł ciepła
	elektryczne	pompa ciepła	ciepło systemowe	kocioł olejowy	kocioł gazowy	kocioł na paliwo stałe	kominek, koza, ogrzewacz powietrza na paliwo stałe, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa, piec kaflowy	kolektory słoneczne (liczba paneli)	kolektory słoneczne (instalacje)	fotowoltaika (liczba paneli)	fotowoltaika (instalacje)	
Domaszów	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	4
Janczowice	21	3	0	0	0	8	19	4	2	0	0	53
Jaźwina	51	15	0	1	7	175	62	29	5	14	1	317
Kuchary	2	1	0	0	0	9	2	0	0	0	0	14
Ligota Wielka	20	2	0	1	3	66	38	0	0	0	0	130
Łagiewniki	373	62	0	22	17	704	115	25	21	213	5	1320
Młynica	5	5	0	0	0	35	15	1	1	0	0	61
Mniowice	1	2	0	0	0	4	5	1	1	0	0	13
Oleszna	75	15	0	5	2	188	35	3	2	157	3	325
Przystronie	4	3	0	0	1	31	2	0	0	0	0	41
Radzików	66	0	0	1	1	64	24	2	2	12	1	159
Ratajno	22	5	0	5	4	55	28	2	2	0	0	121
Sieniawka	42	4	0	1	3	82	45	3	3	37	3	183
Sienice	38	1	0	0	0	82	20	0	0	0	0	141
Słupice	37	5	1	0	1	69	60	1	1	28	1	175
Sokolniki	27	3	0	3	1	76	10	4	4	0	0	124
Stoszków	27	2	0	0	1	42	16	0	0	0	0	88
Trzebnik	22	2	0	0	0	31	4	1	1	0	0	60
Uliczno	3	0	0	0	1	8	6	0	0	0	0	18
SUMA	837	130	1	39	42	1729	509	76	45	461	14	3347

Źródło: baza CEEB

Na terenie Gminy najpopularniejszym źródłem ciepła są kotły na paliwa stałe, korzysta z nich 51,7% gospodarstw domowych, które złożyły sprawozdania do CEEB. Na drugim miejscu uplasowało się ogrzewanie elektryczne – 25%, a następnie indywidualne mieszkaniowe ogrzewacze typu: kominek, koza, ogrzewacz powietrza na paliwo stałe, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa, piec kaflowy – 15%. Stosunkowo dużo osób posiada nowoczesne systemy wykorzystujące energię solarną zapewne skojarzoną z ogrzewaniem elektrycznym.

W przypadku Gminy Łagiewniki przewiduje się przede wszystkim likwidację nieefektywnych indywidualnych systemów grzewczych. Zakłada się, że jednostki samorządu terytorialnego powinny udzielać wsparcia finansowego dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowań zgodnie z wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań, które mogą być określone w PONE, PGN lub gminnym programie niskoemisyjnym. W ramach dotacji zlikwidowane urządzenia pozaklasowe można zastąpić: kotłem gazowym, olejowym, nowoczesnym kotłem lub miejscowym ogrzewaczem pomieszczeń na biomasę – spełniającym wymagania ekoprojektu, ogrzewaniem elektrycznym lub pompą ciepła. Programy wsparcia nie przewidują dofinansowania kotłów węglowych, natomiast podmiot, który nie korzysta z dotacji może dokonać wymiany na kocioł węglowy spełniający wymagania ekoprojektu.

Proponowane zadania dla Gminy:

- 1) Przygotowanie i wdrożenie w gminie wewnętrznej procedury przeprowadzania kontroli palenisk pod kątem przestrzegania *Uchwały antysmogowej dla pozostałej części województwa dolnośląskiego* i zakazu spalania odpadów.
- 2) Prowadzenie przez straż gminną lub międzygminną, upoważnionych pracowników gminy lub we współpracy z policją kontroli rutynowych, interwencyjnych oraz wynikających z ogłoszonych poziomów alarmowych w zakresie przestrzegania przepisów ochrony powietrza:
 - kontrole interwencyjne (reakcje na zgłoszenia naruszeń przez osoby fizyczne) powinny być przeprowadzone w najkrótszym możliwym terminie od zgłoszenia;
 - kontrole, podczas których wystąpiło podejrzenie spalania odpadów powinny zakończyć się pobraniem próbki popiołu z paleniska;
 - kontrole palenisk na paliwa stałe powinny być połączone z weryfikacją danych w bazie CEEB pod kątem prawidłowości wprowadzonych w niej danych dotyczących instalacji grzewczych objętych zakresem uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego;
 - jeśli w wyniku przeprowadzonej kontroli wykazano nieprawidłowość, gmina ma obowiązek przeprowadzić ponowną kontrolę w terminie do 6 miesięcy;
 - kontrole przestrzegania zakazu spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi.

6.2 Hałas (klimat akustyczny)

Wyróżnia się trzy główne rodzaje hałasu w zależności od jego źródła:

- hałas przemysłowy powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych;
- hałas komunikacyjny pochodzący od środków transportu drogowego, lotniczego i kolejowego;
- hałas komunalny występujący w budynkach mieszkalnych, szczególnie wielorodzinnych i w obiektach użyteczności publicznej.

Klimat akustyczny na terenie Gminy Łagiewniki kształtuje w znacznej mierze ruch komunikacyjny pochodzący od środków transportu drogowego. Przez teren Gminy przebiegają znaczące ciągi komunikacyjne, w tym o znaczeniu transgranicznym:

- droga krajowa nr 8,
- droga krajowa nr 39,

- drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne,
ogółem 76,8 km dróg.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu prowadzący pomiary hałasu w latach 2004-2023 przeprowadził badania hałasu drogowego na terenie powiatu dzierżoniowskiego w roku 2009, 2013 i 2017.

Badania w 2009 roku prowadzone były w 3 punktach pomiarowych na terenie miejscowości Łagiewniki:

- ul. Jedności Narodowej,
- ul. Słowiańska,
- ul. Wrocławska.

Tabela 32. Lokalizacja i wyniki pomiarów hałasu (źródło: Raport..., WIOŚ)

Lokalizacja punktu pomiarowego	Wartości			
	Natężenie ruchu pojazdów [poj/h] ogółem	Natężenie ruchu pojazdów [poj/h] ciężarowych	L _{Aeq} na granicy terenu chronionego [dB]	Odległość terenu chronionego od krawędzi jezdni [m]
ul. Jedności Narodowej	511	48	67,1	3,0
ul. Słowiańska	216	58	68,0	15,0
ul. Wrocławska	828	129	72,8	6,0

Źródło: Opracowanie wyników badań i ocena klimatu akustycznego w wybranych rejonach dróg, WIOŚ Wrocław

Jedności Narodowej – punkt usytuowany w centrum miejscowości, droga krajowa nr 8, o asfaltowej nawierzchni w dobrym stanie. Zabudowa obustronna luźna, wielokondygnacyjna, zlokalizowana 3,0 m od krawędzi jezdni. Stwierdzony poziom równoważny hałasu odpowiadał 67,1 dB przy natężeniu ruchu 511 poj/h i 10,0% udziale pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu ruchu. W strefie oddziaływania znajdują się 4 budynki wielorodzinne.

Słowiańska – punkt zlokalizowany przy dwukierunkowej drodze wyjazdowej w kierunku Strzelina, o zniszczonej nawierzchni asfaltowej. Średni poziom równoważny dźwięku odpowiadał 68,0 dB przy natężeniu ruchu 216 poj/h i bardzo wysokim udziale pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu sięgającym 26,8%. Zabudowa luźna, wielorodzinna, jednostronna, teren chroniony usytuowany ok. 15,0 m od krawędzi jezdni. W strefie oddziaływania znajdują się 2 budynki wielorodzinne.

Wrocławska – punkt zlokalizowany przy drodze wylotowej w kierunku Ząbkowic Śląskich. Droga o nawierzchni asfaltowej w dobrym stanie technicznym. Średni poziom równoważny dźwięku odpowiadał 72,8 dB przy natężeniu ruchu 828 poj/h i wysokim udziale pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu sięgającym 15,6%. Teren chroniony oddalony od krawędzi jezdni o 6,0 m. Zabudowa jednostronna, wielokondygnacyjna. W strefie oddziaływania znajduje się 5 budynków wielorodzinnych.

Jak wskazują wartości przedstawione w powyższej tabeli przekroczenia odnotowano tak w okresie dnia, jak i nocy i to nie tylko w wartościach poziomu ekwiwalentnego korygowanego krzywą A służącego do codziennego monitorowania poziomu hałasu, jak i do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.

Badania w 2013 roku prowadzone były w 2 punktach pomiarowych w miejscowości Łagiewniki (ul. Jedności Narodowej i ul. Wrocławska) i jednym punkcie w Wilkowie Wielkim (posesja nr 24).

Tabela 33. Lokalizacja i wyniki pomiarów hałasu.

Lokalizacja punktu pomiarowego	Wartości			
	Natężenie ruchu pojazdów [poj/h] ogółem	Natężenie ruchu pojazdów [poj/h] ciężarowych	L _{Aeq} na granicy terenu chronionego [dB]	Odległość terenu chronionego od krawędzi jezdni [m]
ul. Jedności Narodowej	234	16	66,1	3,0
ul. Wrocławska	881	177	74,3	15,0
Wilków Wielki 24	793	202	73,7	6,0

Źródło: Opracowanie wyników badań i ocena klimatu akustycznego w wybranych rejonach dróg, WIOŚ Wrocław

Jedności Narodowej k/UG – droga wojewódzka nr 384 wyjazdowa w kierunku Dzierżoniowa, droga dwukierunkowa, o nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie. Zabudowa obustronna, luźna, wielokondygnacyjna, zlokalizowana 3,0 m od krawędzi jezdni. Poziom dźwięku 66,1 dB jest wynikiem natężenia ruchu ok. 234 poj/h. i ok. 6,8% udziale pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu ruchu. W strefie oddziaływania znajdują się 4 budynki wielorodzinne. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 24.

Wrocławska – droga krajowa nr 8, punkt zlokalizowany przy drodze wyjazdowej w kierunku Wrocławia. O nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie technicznym. Średni poziom równoważny dźwięku odpowiadał 74,3 dB przy natężeniu ruchu 881 poj/h i bardzo wysokim udziale pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu sięgającym 20,1%. Teren chroniony oddalony od krawędzi jezdni o 6,0 m. Zabudowa jednostronna, wielokondygnacyjna. W strefie oddziaływania znajduje się 5 budynków wielorodzinnych. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 50.

Wilków Wielki 24 – droga krajowa nr 8, miejscowość położona na trasie Łagiewniki-Niemcza o nawierzchni asfaltowej w bardzo dobrym stanie technicznym. Średni poziom równoważny dźwięku odpowiadał 73,7 dB przy natężeniu ruchu 793 poj/h i bardzo wysokim 25,5% udziale pojazdów ciężkich. Zabudowa obustronna, zagrodowa, teren chroniony zlokalizowany 3,0 m od krawędzi jezdni. W strefie oddziaływania znajduje się 31 budynków jednorodzinnych. Oszacowana liczba mieszkańców narażona na ponadnormatywny hałas wynosi 145.

W 2017 roku badania klimatu akustycznego dla pory dnia wykazały, że we wszystkich 4 punktach pomiarowych na terenie Łagiewnik (ul. Kłodzka, ul. Słowiańska, ul. Jedności Narodowej i ul. Wrocławska) nie była dotrzymana wartość dopuszczalna dla pory dnia (65 dB). W stosunku do obowiązujących norm średni poziom równoważny L_{Aeq} dla 16 godzin dnia przekraczał dopuszczalny poziom hałasu o 0,2 – 9,1 dB. Najwyższe przekroczenia odnotowano na drodze krajowej nr 8 w Łagiewnikach przy ul. Wrocławskiej (74,1 dB) oraz w Łagiewnikach przy ul. Kłodzkiej (71,1 dB). Badania dla pory nocy wykazały również, że we wszystkich 4 punktach, zlokalizowanych na granicy terenów chronionych, nie dotrzymana była wartość dopuszczalna dla pory nocy (56 dB). W stosunku do obowiązujących norm średni poziom równoważny L_{Aeq} dla 8 godzin nocy przekraczał dopuszczalny poziom hałasu o 2,6 – 15,0 dB. Najwyższe przekroczenia odnotowano przy drodze krajowej nr 8 w Łagiewnikach przy ul. Wrocławskiej (71,0 dB) oraz przy ul. Kłodzkiej (67,1 dB).

W podsumowaniu badań za lata 2012 – 2023 WIOŚ we Wrocławiu wskazał na terenie gminy Łagiewniki ruch pochodzący od drogi krajowej nr 8 jako jeden z punktów o największych przekroczeniach poziomów dopuszczalnych hałasu.

6.3 Pola elektromagnetyczne

Na terenie Gminy Łagiewniki źródłami promieniowania elektromagnetycznego są m.in. linie elektroenergetyczne, stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne tj. stacje bazowe telefonii komórkowej, radiostacje amatorskie i stacje CB-radio itp.

W zależności od mocy tych urządzeń, ich konstrukcji, lokalizacji itp. różny może być zasięg oddziaływania tych urządzeń.

W roku 2009, 2012, 2015 i 2018 WIOŚ we Wrocławiu przeprowadził badania monitoringowe poziomów promieniowania elektromagnetycznego w środowisku na terenie m. Sieniawka. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu 3 MHz- 3000 MHz wyniosła odpowiednio 0,03 V/m, 0,19 V/m i dwukrotnie <0,3 V/m.

Ryc. 7 Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w 2018 roku na terenie powiatu dzierzoniowskiego
(źródło: GIOŚ RWMŚ we Wrocławiu)

Na terenie Gminy Łagiewniki badania były prowadzone w miejscowości Sieniawka (teren wiejski – typu C). Wszystkie pomiary w kolejnych latach badań były na poziomie dużo niższym niż dopuszczalna wartość 7V/m.

W 2022 roku badania zostały przeprowadzone w miejscowości Łagiewniki, punkt pomiarowy usytuowano przy ul. Przemysłowej 3. Wyniki 0,5 godz. pomiaru wskazały wartość 1,1 V/m, wartość wskaźnika WMe 0,1, była to jedna z najwyższych wartości odnotowana w regionie.

Wszystkie wyniki badania PEM, w tym przeprowadzone przez prywatne, akredytowane laboratoria badawcze dostępne są na dedykowanej stronie internetowej: <https://si2pem.gov.pl/>.

Strona **SI2PEM** zawiera zestawienia, statystyki oraz dane do pobrania związane z pomiarami PEM, w tym listę zgłoszeń instalacji dla wszystkich stacji bazowych na terenie kraju. Statystyki prezentowane na tej stronie dotyczą danych przekazanych do SI2PEM, pochodzących z okresu od 2011 roku do dnia dzisiejszego.

Strona umożliwia wyświetlanie wyników dla konkretnych lokalizacji, w tym danych pochodzących z monitoringu środowiska, dostępnych do pobrania w formacie xlsx.

6.4 Wody

Ocenę jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie województwa dolnośląskiego przeprowadza WIOŚ we Wrocławiu.

Na terenie powiatu dzierzoniowskiego badania wód powierzchniowych prowadzone są w dwóch punktach pomiarowo-kontrolnych, dla trzech JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Łagiewniki.

Przeprowadzone badania wykazały słaby lub umiarkowany stan/potencjał ekologiczny wód powierzchniowych w obu punktach pomiarowo – kontrolnych.

Tabela 34. Wyniki oceny wykonanej dla JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Łagiewniki (2017-2018)

Nazwa JCWP	Nazwa ppk	Klasa elementów				Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych wrażliwych na eutrofizację	Ocena stanu JCW
		biologicznych	hydromorfologicznych	fizyko-chemicznych	specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntet.				
RW600061336192 Ślęza od źródła do Księginki	brak	-	-	-	-	-	-	-	-
RW60004133629 Oleszna	Oleszna – m. Piotrowek	III	II	>II	brak	umiarkowany	–	N	Zły
RW600019133639 Ślęza od Księginki do Matej Ślęzy	Ślęza – powyżej Cukrowni Łagiewniki	brak	brak	brak	brak	brak	poniżej dobrego	N	Zły

Źródło: Ocena stanu JCWP WIOŚ Wrocław 2017 - 2018

Analizując wyniki oceny JCWP za rok 2020 odnotowano pogorszenie jakości wód w PPK Oleszna – m. Piotrowek w zakresie elementów biologicznych – klasa 5. Natomiast nie prowadzono badań w PPK Ślęza – powyżej Cukrowni Łagiewniki.

W 2021 roku badano jakość wody w PPK Ślęza – powyżej Cukrowni Łagiewniki w zakresie wybranych związków chemicznych: antracen, difenyletery bromowane, chlorfenwinfos, fluoranten, ołów i jego związki, rtęć i jej związki, B(a)P, benzo(k)fluoranten, benzo(g,h,i)perylene, indeno(1,2,3-cd)piren. Indywidualne wyniki badań dla poszczególnych związków zakwalifikowano w klasie 1, natomiast nie dokonano ogólnej klasyfikacji stanu chemicznego.

W 2022 roku badano jakość wody w obu PPK.

Tabela 35. Wyniki oceny wykonanej dla JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Łagiewniki (2022)

Nazwa JCWP	Nazwa ppk	Klasa elementów				Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCW
		biologicznych	hydromorfologicznych	fizyko-chemicznych	specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntet.			
RW60004133629 Oleszna	Oleszna – m. Piotrowek	5	3	>2	brak	brak	brak	brak
RW60001113369 Ślęza od Księginki do ujścia	Ślęza – powyżej Cukrowni Łagiewniki	4	5	>2	2	brak	brak	brak

Źródło: Ocena stanu JCWP WIOŚ Wrocław 2022

Tabela 36. Wyniki oceny wykonanej dla JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Łagiewniki (2023)

Nazwa JCWP	Nazwa ppk	Klasa elementów				Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCW
		biologicznych	hydromorfologicznych	fizyko-chemicznych	specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntet.			
RW60004133629 Oleszna	Oleszna – m. Piotrówek	brak	brak	>2	brak	brak	brak	brak
RW60001113369 Ślęza od Księginki do ujścia	Ślęza – powyżej Cukrowni Łagiewniki	brak	brak	>2	brak	brak	brak	brak

Źródło: Ocena stanu JCWP WIOŚ Wrocław 2023

Na terenie Gminy nie jest prowadzony monitoring osadów dennych.

Badania jakości wód podziemnych dla JCWPd 108 w ramach monitoringu diagnostycznego przeprowadzone przez PIOŚ w latach 2021 – 2023 były wykonywane w ograniczonym zakresie, w 2019 pobranych zostało 12 próbek wody, a w 2020 tylko jedną próbkę. Ocena tych badań przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 37. Ocena jakości wód podziemnych wykonanych dla JCWPd 108 – monitoring diagnostyczny (2019 - 2023)

Rok	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Suma ppk
2019	3	6	2	1	0	12
2020	0	0	0	1	0	1
2021-2023	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Rok	Wody reprezentujące dobry stan chemiczny % ppk	Wody reprezentujące słaby stan chemiczny % ppk
2019	92	8
2020	0	100
2021-2023	b.d.	b.d.

Źródło: Ocena stanu JCWPd PIOŚ

6.5 Infrastruktura wodno-ściekowa i gazowa

Z wyłączeniem sieci gazowej w Gminie dobrze rozwinięta jest infrastruktura w zakresie sieci wodociągowej oraz kanalizacji. Szczegółowe dane przedstawiono w rozdziale 5.7.

6.6 Zasoby geologiczne

Gmina Łagiewniki położona jest w obrębie geologicznych jednostek strukturalnych sprzyjających występowaniu licznych surowców naturalnych (zwięźle: serpentyny, gnejsy, bazalty oraz luźne: gliny,

piaski, pospółki, żwiry i węgiel brunatny). Nie przewiduje się eksploatacji złóż serpentynitów, gnejsów czy bazaltów.

Spośród surowców luźnych eksploatacja jest prawdopodobna po przeprowadzeniu dodatkowych badań np. złoża nr 17 zlokalizowane na wschód od Sieniawki.

Dla złoża kruszywa naturalnego „Jaźwina” Marszałek Województwa Dolnośląskiego ustanowił decyzją koncesyjną nr 11/E/2011 z dnia 20.06.2011 r. prawo do eksploatacji złoża na rzecz przedsiębiorstwa Produkcja, handel, usługi „STANDARD”. Koncesja jest ważna do 20.06.2041 r.

Złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących zgodnie z art. 125 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dział VII Ochrona kopalin).

Dodatkowo zgodnie z art. 126 w/w ustawy [Sposób prowadzenia eksploatacji złoża. Obowiązek prowadzenia racjonalnej gospodarki kopalinami]

1. Eksploatację złoża kopaliny prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny.

2. Podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadzący tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

6.7 Gleby

Rolnictwo odgrywa ważną, choć malejącą w ostatnim okresie rolę w procesach rozwoju gospodarczego Gminy Łagiewniki. Wysoka jakość gleb jest jednym z istotnych elementów mających wpływ na strukturę zasiewów oraz wysokość uzyskiwanych plonów.

Jak wskazano w Planie urządzeniowym gruntów, użytki rolne w Gminie zajmują 9037,12 ha powierzchni obszaru, z czego 8 317,44 ha stanowią grunty orne, są to przeważnie gleby wysokiej klasy bonitacji. W przestrzeni gruntów ornych dominują gleby klasy IIIa (32,0%) oraz II (25,1%), o właściwościach stosunków wodno – powietrznych korzystnych dla większości roślin uprawnych.

6.8 Gospodarka odpadami

6.8.1 Odpady komunalne

Gospodarka odpadami została scharakteryzowana w rozdziale 5.9 powyżej.

Tabela 38. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku. Łagiewniki na tle regionu (GUS).

Nazwa	ogółem			Selektywnie w 2023					
	2015	2020	2023	Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne	Bio-degradowalne	Niebezpieczne	Wielkogabarytowe
	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]
Powiat dzierżoniowski	-	10 639,32	11 392,95	1 408,49	1 699,07	215,60	4 153,73	0,30	2 130,04
Bielawa	-	2 697,94	3 497,14	375,92	462,37	28,93	1 664,84	0,00	571,29
Dzierżonów - miasto	-	3 767,72	3 689,85	677,67	485,77	99,55	1 192,11	0,24	719,67
Piława Górna	-	668,16	735,99	67,00	100,52	46,88	258,12	0,00	151,44
Dzierżonów - gmina	-	796,37	727,99	74,62	207,83	27,56	16,08	0,00	170,18
Łagiewniki	-	609,72	755,35	60,65	193,72	5,16	162,92	0,06	148,58

Nazwa	ogółem			Selektywnie w 2023					
	2015	2020	2023	Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne	Bio-degradowalne	Niebezpieczne	Wielkogabarytowe
	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]	[t]
Niemcza	-	377,53	459,37	49,19	86,20	1,78	57,30	0,00	153,04

W sektorze odbioru odpadów komunalnych widać w gminie Łagiewniki wzrost w ostatnim dostępnym w GUS roku w porównaniu do roku 2020. Jest to najprawdopodobniej efekt działania nowego systemu w gospodarce odpadami komunalnymi, w którym obligatoryjne są opłaty wnoszone na rzecz gminy przez wszystkich mieszkańców. Mieszkańcy dostosowują się również do systemu zbiórki selektywnej odpadów.

Z kolei jedna z najmniejszych ilości odpadów zebranych selektywnie, jaka występuje w gminie Łagiewniki w relacji do pozostałych samorządów z regionu (w wyłączeniem Niemczy) sygnalizuje, że ważną kwestią pozostaje edukacja mieszkańców w tym zakresie.

6.8.2 Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych

Tabela 39. Ilość zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Łagiewniki i innych lokalnych samorządach (GUS).

Nazwa	zbiorniki bezodpływowe - stan w dniu 31 XII				oczyszczalnie przydomowe - stan w dniu 31 XII			
	2010	2015	2020	2023	2010	2015	2020	2023
	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]
Powiat dzierzoniowski	2 226	2 354	2 978	3 078	168	359	587	726
Bielawa	25	25	44	61	8	7	25	36
Dzierżonów – miasto	290	182	56	60	20	15	22	20
Pieszycy	39	51	-	-	4	12	-	-
Piława Górna	146	332	175	175	114	280	26	29
Dzierżonów - gmina	830	830	1 163	1 186	20	15	375	445
Łagiewniki	545	579	579	620	8	13	30	56
Niemcza	351	355	367	394	3	8	17	31

Brak zbiorczych systemów kanalizacyjnych wymusza na właścicielach gospodarstw domowych posiadanie bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe (tzw. szamb) lub wykonywanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenie gminy Łagiewniki zinwentaryzowana ilość zbiorników na nieczystości ciekłe wg danych GUS na koniec 2023 roku wynosiła 620. Jest to liczba największa wśród sąsiednich gmin powiatu z wyłączeniem Dzierżoniowa – gminy wiejskiej. W zestawieniu GUS ujawniono również zgłoszone w 2023 roku do gminy przydomowe oczyszczalnie ścieków, których jest 56. Nie pozwala to jednak na kompleksowe rozwiązanie problemu prawidłowego zagospodarowania ścieków w skali całej Gminy, która jest tylko w części objęta systemem kanalizacji sanitarnej.

6.8.3 Materiały zawierające azbest

Jak wskazano w rozdziale 5.9.3 Gmina Łagiewniki konsekwentnie realizuje program związany z utylizacją azbestu. W 2022 roku zutylizowano kolejną partię azbestu. Proces usuwania azbestu powinien się zakończyć do 2032 roku.

Wg danych GUS za rok 2023 na terenie Gminy odebrano 0,06 Mg odpadów niebezpiecznych pochodzących z gospodarstw domowych. Należy przypuszczać, że dane te nie obejmują azbestu.

6.9 Zasoby przyrodnicze

Tabela 40. Obszary prawnie chronione (GUS).

Nazwa	ogółem				rezerваты przyrody				parki krajobrazowe razem			
	2010	2015	2020	2023	2010	2015	2020	2023	2010	2015	2020	2023
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Powiat dzierzoniowski	8 555,3	8 558,04	8 557,39	8 556,09	70,3	73,04	72,41	71,11	6 731,9	6 731,90	6 731,90	6 731,90
Bielawa (1)	1 385,5	1 386,28	1 385,71	1 386,29	28,0	28,78	28,21	28,79	1 385,5	1 385,50	1 385,50	1 385,50
Pieszycy (1)	2 916,3	2 916,30	-	-	0,0	0,00	-	-	2 104,3	2 104,30	-	-
Dzierżonów (2)	662,1	662,10	662,10	662,10	0,0	0,00	0,00	0,00	662,1	662,10	662,10	662,10
Łagiewniki (2)	2 580,0	2 581,96	2 581,88	2 580,00	42,3	44,26	44,20	42,32	2 580,0	2 580,00	2 580,00	2 580,00
Niemcza (3)	1 011,4	1 011,40	1 011,40	1 011,40	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00

Nazwa	obszary chronionego krajobrazu razem				użytki ekologiczne			
	2010	2015	2020	2023	2010	2015	2020	2023
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Powiat dzierzoniowski	1 823,4	1 823,40	1 823,40	1 823,40	1,3	1,30	1,26	1,26
Bielawa (1)	0,0	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
Pieszycy (1)	812,0	812,00	-	-	0,0	0,00	-	-
Dzierżonów (2)	0,0	0,00	0,00	0,00	0,7	0,70	0,68	0,68
Łagiewniki (2)	0,0	0,00	0,00	0,00	0,6	0,60	0,58	0,58
Niemcza (3)	1 011,4	1 011,40	1 011,40	1 011,40	0,0	0,00	0,00	0,00

Spośród różnych form ochrony przyrody ustanowionych na poziomie prawa krajowego w Gminie Łagiewniki występują rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu i użytki ekologiczne. Łączna powierzchnia tych obszarów wynosi 2 580 ha. W ostatnim okresie w stosunku do 2020 roku zmniejszona została powierzchnia rezerwatów przyrody, co odzwierciedliło się również w powierzchni obszarów chronionych ogółem. Należy mieć również na względzie, że na terenie Gminy zlokalizowane są obszary rangi europejskiej obszary NATURA 2000.

Gmina Łagiewniki jest świadoma jak ważne utrzymanie jest odpowiedniego stopnia zadrzewień, szczególnie w obszarze urbanizacji, stąd stosowana jest zasada nasadzeń kompensacyjnych w zamian za usunięte drzewa lub krzewy.

6.10 Zagrożenia poważnymi awariami

W związku z faktem, iż na terenie Gminy Łagiewniki nie ma miejsc/zakładów, które kwalifikowałyby się do zagrożenia poważną awarią zdefiniowaną w ustawie Prawo ochrony środowiska jako „*zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*” można tą kwestię rozpatrywać tylko w kategorii wypadków i kolizji drogowych z udziałem transportów substancji niebezpiecznych na głównych szlakach komunikacyjnych (drogi krajowe).

Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym spowodować taką awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. Do ochrony środowiska przed awariami obowiązani są prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji. Obowiązki związane z poważnymi awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. W przypadku wystąpienia poważnej awarii Wojewoda za pośrednictwem komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej oraz Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska zobowiązany jest podjąć wszelkie czynności w celu usunięcia skutków awarii. Przed przystąpieniem lub na etapie usuwania skutków poważnej awarii wojewoda może określić zadania i obowiązki konkretnych organów administracji państwowej lub podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. O podjęciu określonych działań wojewoda obowiązany jest powiadomić marszałka województwa. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania poważnych awarii przemysłowych poprzez:

- ✓ kontrolę podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii,
- ✓ badanie przyczyn wystąpienia awarii oraz sposobów likwidacji skutków awarii,
- ✓ prowadzenie szkoleń i instruktażu.

6.11 Podsumowanie oceny stanu środowiska na terenie gminy łagiewniki

Poniżej, w formie tabelarycznej, podsumowano ocenę stanu środowiska na terenie Gminy Łagiewniki w podziale na poszczególne obszary interwencji

Tabela 41. Ogólna ocena aktualnego stanu środowiska i prognoza na lata obowiązywania „Programu ochrony środowiska”.

Obszar interwencji	Stan obecny. Ocena.	Zmiana w relacji do roku 2021	Prognoza zmian do 2028 w relacji do roku 2021.	Pilność działań do 2028 r.	Uwagi.
ochrona klimatu i jakości powietrza	słaby	zmiany w ramach PONE	istotne i pozytywne dla środowiska	pilne	Do 2028 r. przeciwdziałanie zmianom klimatu i związana z tym gospodarka niskoemisyjna wydaje się priorytetem Państwa w kwestiach ochrony środowiska. Gmina opracowała i przyjęła do realizacji zaktualizowany Plan gospodarki niskoemisyjnej szczególnie w sektorze redukcji emisji kominowej i rozwoju OZE.
gospodarowanie wodami	dobry	poprawa	częściowa poprawa (w obszarze ochrony zlewni środkowej Odry)	średnio pilne	Zmiany w tym zakresie wymusi opublikowane Rozporządzenie Dyrektora RZGW we Wrocławiu. Doprecyzowuje ono zasady poboru i piętrzenia wód oraz ustala hierarchię potrzeb. Prognozuje się pozytywne zmiany w zakresie utrzymania melioracji szczegółowych. Zakłada się wzrost małej retencji.
gospodarka wodno- ściekowa	dobry/*	poprawa	bardzo istotne i pozytywne dla środowiska	bardzo pilne w sektorze ścieków komunalnych	Na poprawę jakości i bezpieczeństwo wód wpłynie uporządkowanie gospodarki ściekowej na obszarze gminy (modernizacja OŚ w Łagiewnikach wraz z przerzutem ścieków z OŚ Sokolniki). Konieczne są działania edukacyjne rolników z zakresu stosowania nawozów i środków ochrony roślin (spływy do wód powierzchniowych).
gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	dobry	poprawa	bardzo istotne i pozytywne zmiany	średnio pilne	System odbioru odpadów komunalnych działa bardzo dobrze. Z roku na rok wzrasta masa odpadów zebranych selektywnie i poddanych recyklingowi. Gmina należy do regionu odpadowego, który zapewnia kompleksową obsługę w sektorze różnych frakcji odpadowych.

Obszar interwencji	Stan obecny. Ocena.	Zmiana w relacji do roku 2021	Prognoza zmian do 2028 w relacji do roku 2021.	Pilność działań do 2028 r.	Uwagi.
odpady inne niż komunalne, w tym odpady niebezpieczne	dobry	poprawa	dalsza częściowa poprawa	średnio pilne	Brak na obszarze gminy Łagiewniki składowisk odpadów przemysłowych. W gminie nie występują wytwórcy odpadów przemysłowych i produkcyjnych w znaczących ilościach. Podmioty gospodarcze i usługowe utrwały w większości system legalnego zagospodarowania odpadów. Władze gminy sukcesywnie motywują mieszkańców do udziału w realizacji „Programu likwidacji azbestu...” Docelowym rokiem likwidacji azbestu jest rok 2032.
zasoby przyrodnicze	bardzo dobry	istotna; dla obszarów chronionych (Natura 2000) opracowane zostały Plany ochronne...	niewielka poprawa	niepilne	Na obszarze gminy brak kolejnych terenów pod obszary chronione przyrodniczo. Nie planuje się ich tworzenia. Gmina uwzględni zasady ochronne dla istniejących obszarów chronionych, w tym Natura 2000.
zasoby geologiczne	dobry	bez większych zmian	bez dalszych zmian	mało pilne	Eksploracja kruszyw ze złoża Jaźwina – koncesja z datą ważności do 20.06.2041 r. Możliwy wzrost wydobywania w związku z planowaną budową drogi S8.
gleby	dobry	bez większych zmian	bez większych zmian	mało pilne	W gospodarce rolnej do uporządkowania pozostają kwestie wprowadzenia, jako obowiązkowych Dobrych Praktyk Rolniczych (zadania rządowe) szczególnie w sektorze nawożenia oraz nadmiernej likwidacji pasów erozyjnych.
pola elektromagnetyczne	dobry	bez większych zmian	bez większych zmian	niepilne	Instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne emitujące pola elektromagnetyczne podlegają szerokiemu nadzorowi administracyjnemu. Ponadto na ich lokalizację wpływ mają zapisy planowania przestrzennego. Wobec powyższego oraz faktu udoskonalania technik nadawczych nie przewiduje się oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie mieszkańców gminy.
zagrożenia hałasem	dobry z wyjątkiem	bez większych zmian	znacząca poprawa	pilne	Dalsza, sukcesywna realizacja inwestycji drogowych związanych z poprawą stanu nawierzchni lub zwiększeniem płynności

Obszar interwencji	Stan obecny. Ocena.	Zmiana w relacji do roku 2021	Prognoza zmian do 2028 w relacji do roku 2021.	Pilność działań do 2028 r.	Uwagi.
	pasa dróg krajowych				ruchu, w tym budowa nowej drogi S8 będą ograniczały hałas komunikacyjny. Należy oczekiwać realizacji pasów zieleni ochronnej wzdłuż dróg krajowych. Brak zakładów posiadających urządzenia oddziaływujące akustycznie. W planowaniu przestrzennym uwzględniona będzie zasada lokalizacji potencjalnych źródeł hałasu w miejscach oddalonych od stałego przebywania ludzi.
zagrożenia poważnymi awariami	bardzo dobry	brak istotnych zagrożeń poważnymi awariami przemysłowymi	bez większych zmian	brak pilności po stronie Gminy	Teren gminy Łagiewniki jest praktycznie wykluczony z sektora poważnych awarii przemysłowych. Zagrożenie awariami/zdarzeniami tego typu/ wystąpić może jedynie na największych szlakach komunikacyjnych – wypadki i kolizje drogowe z udziałem transportów substancji niebezpiecznych. Wówczas jednak stosowne działania podejmują służby specjalistyczne (Straż Pożarna, Zarządzanie Kryzysowe) oraz zarządca drogi/ szlaku kolejowego.

VII. ANALIZA SWOT DLA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.

W poniższych tabelach zostały przedstawione wyniki analizy określającej silne i słabe strony występujące w gminie na moment wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki na lata 2025-2028”, a mogące mieć znaczenie dla podejmowania działań z zakresu szeroko pojętej ochrony środowiska. W kolejnych tabelach przedstawiono zdefiniowane szanse i zagrożenia, które w przyszłości mogą wpływać na dalszą realizację Programu.

Tabela 42. Tabele SWOT dla Programu ochrony środowiska dla gminy Łagiewniki.

Tabela S. Silne strony
• Duże zaangażowanie Urzędu Gminy w problemy ochrony środowiska. Inwestycje własne i poprzez ZUK Sp. z o.o. w Łagiewnikach. Działania organizacyjne i eko-edukacyjne. • Sukcesywna realizacja „Planu usuwania materiałów zawierających azbest ...”, w tym pozyskiwanie dotacji na rzecz mieszkańców. • Pozytywne nastawienie mieszkańców do kolejnych inicjatyw na rzecz poprawy środowiska lokalnego. • Dobrze rozwinięta infrastruktura wodociągowa gwarantująca bezpieczeństwo dostaw wody pitnej dla wszystkich odbiorców. Stały nadzór nad siecią i bieżące remonty. • Dobrze rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna gwarantująca bezpieczeństwo odbioru i oczyszczania ścieków. Stały nadzór nad siecią i bieżące remonty. • Plany w zakresie dalszego, znaczącego porządkowania gospodarki ściekowej. Utworzenie Aglomeracji Łagiewniki z docelową aktualizacją granic aglomeracji. • Uporządkowana w bardzo dużym zakresie gospodarka odpadami komunalnymi, w tym selektywnie gromadzonymi w ramach regionu odpadowego. • Brak istotnych emitorów przemysłowych lub komunalnych. Brak potencjalnych źródeł awarii przemysłowych. • Dwa zbiorniki retencyjne na Potoku Krzywula umożliwiające retencjonowanie wody. • Duża ilość obszarów prawnie chronionych, w tym sieci Natura 2000 w rejonach niezurbanizowanych. • Stosowanie zasady nasadzeń kompensacyjnych w zamian za usunięte drzewa lub krzewy. • Lokalizacja na terenie Gminy dużej biogazowni rolnej.
Tabela W. Słabe strony
• Dominacja paliw węglowych w strukturze wytwarzania ciepła. • Ogólnie słabe parametry energetyczne budynków i obiektów wybudowanych przed 2000r. wpływające na nadmierne zużycie paliw konwencjonalnych. • Mały udział odnawialnych źródeł energii w bilansie jej wytwarzania. • Możliwość odprowadzania ścieków w sposób niezgodny z przepisami wobec braku w części rejonów Gminy bez kanalizacji zbiorczej. • Niski udział obszarów leśnych w powierzchni gminy. • Brak kompleksowej informacji na temat systemów odprowadzania zanieczyszczonych ścieków opadowych. • Brak aktualnej, kompleksowej inwentaryzacji przyrodniczej dla terenu gminy. • Stwierdzanie przypadków porzucania odpadów w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych (odpady budowlane i remontowe, odpady nietypowe i charakterystyczne np. opakowania po

nawozach, środkach chemicznych, części samochodowe). • Likwidacja pasów erozyjnych i stref buforowych w wyniku niewłaściwej, intensywnej gospodarki rolnej. • Brak środków własnych mieszkańców na inwestycje komunalne i środowiskowe (przydomowe oczyszczalnie ścieków, OZE, wymiana dachów krytych azbestem). • Brak na terenie Gminy wydajnego ujęcia/ujęć wody o znacznej wydajności i dobrej jakości surowego produktu, które gwarantowałyby pokrycie zapotrzebowania mieszkańców i podmiotów gospodarczych. Występowanie na terenie gminy starych odcinków sieci wodociągowej zwiększających jej awaryjność. • Zagrożenie powodziowe w pewnych rejonach rzeki Ślęzy. Zły stan obwałowań.

Tabela O. Szanse

• Przygotowanie formalne Gminy do występowania o środki zewnętrzne na inwestycje służące obniżeniu niskiej emisji, rozwoju sieci kanalizacyjnej (utworzenie aglomeracji) oraz likwidacji materiałów zawierających azbest. • Stały wzrost świadomości ekologicznej i energetycznej mieszkańców. • Zwiększanie przez wielu mieszkańców środków finansowych, jakie gotowi są ponieść na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną – paliwa niskoemisyjne, opakowania zwrotne, technologie małoodpadowe, instalacje OZE, technologie oczyszczania ścieków. • Przyjęcie uchwały antysmogowej (uchwała nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 30.11.2017 r.) • Przygotowanie w stosownym czasie odpowiednich wniosków o dofinansowanie do NFOŚiGW oraz funduszy europejskich i innych źródeł zewnętrznych, które będą dostępne. • Spadek kosztów jednostkowych realizacji inwestycji związanych z ochroną środowiska (termomodernizacje, kanalizowanie, wprowadzanie OZE, utrzymanie urządzeń wodnych itd.). • Zwiększone zainteresowanie mieszkańców i właścicieli nieruchomości działaniami na rzecz ochrony środowiska w kontekście ostatniego okresu rozdania środków unijnych na ten cel. • Pełne respektowanie przepisów środowiskowych przez wszystkich jego użytkowników na terenie gminy Łagiewniki (legalność i poprawność działań). • Stworzenie precyzyjnych regulacji w zakresie hierarchii wykorzystywania wód oraz działań dopuszczalnych w ramach dorzecza środkowej Odry (Rozporządzenie Dyrektora RZGW).

Tabela T. Zagrożenia.

• Zagrożenia klimatyczne (gwałtowne zjawiska pogodowe o skali dotychczas niespotykanej w skali Kraju). • Pogorszenie sytuacji ekonomicznej mieszkańców, jak również samorządu lokalnego. • Sytuacja epidemiczna dot. COVID-19 - niewiadoma dotycząca scenariuszy rozwoju lub zakończenia pandemii. • Bagatelizowanie przez mieszkańców problematyki ściekowej, odpadowej lub emisyjnej, wobec innych codziennych problemów. • Nadrzędność wartości ekonomicznych nad środowiskowymi podczas wyboru źródła ogrzewania. • Wzrost zanieczyszczenia środowiska w wyniku spalania paliw powodujących najwyższe emisje zanieczyszczeń oraz w wyniku spalania materiałów odpadowych.
--

- Pozbywanie się materiałów zawierających azbest z pominięciem stosownych procedur.
- Zanieczyszczenie wód w skutek odprowadzania ścieków nieoczyszczonych.
- Powstanie deficytu wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku suszy hydrologicznej oraz niewłaściwej gospodarki zasobami.
- Zagrożenie powodziowe na skutek niewłaściwej gospodarki wodą w przypadku dwóch zbiorników retencyjnych na potoku Krzywula.
- Niewykorzystanie przez Gminę i mieszkańców szans na uzyskanie pomocy finansowej w ramach projektów środowiskowych ogłoszonych przez NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski i inne instytucje pośredniczące.
- Likwidacja pasów erozyjnych i korytarzy ekologicznych na terenach intensywnej gospodarki rolnej.
- Rabunkowe pozyskiwanie kopalin podstawowych w okresie koniunktury budowlanej.
- Rekultywacja wyrobisk odpadami niewiadomego pochodzenia lub niespełniającymi wymagań jakościowych dla tego typu procesów.
- Brak poszanowania dla obiektów i gatunków chronionych.

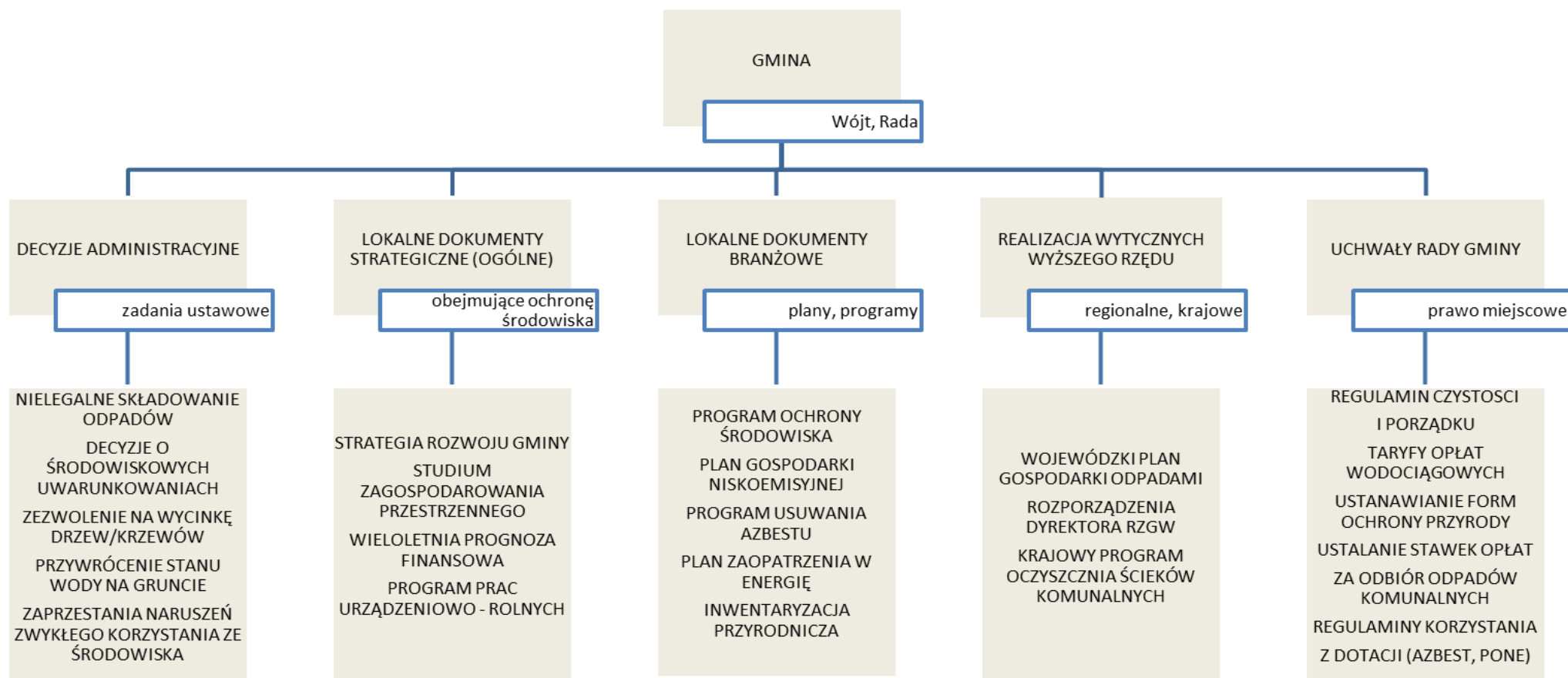
VIII. DZIAŁANIA GMINY DLA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.

8.1. Miejsce i rola Gminy w strukturze ochrony środowiska.

Poniżej przedstawiono schemat obrazujący jakie rodzaje dokumentów i instrumentów formalno-prawnych występują na poziomie Gminy Łagiewniki oraz z jakich mechanizmów administracyjnych powinien korzystać Wójt oraz Rada Gminy dla poprawy stanu środowiska naturalnego i zarządzania zasobami. Warto nadmienić że Gmina Łagiewniki posiada szereg szczegółowych opracowań branżowych z zakresu szeroko pojętej ochrony środowiska choć wiele z nich jest obecnie mocno zdezaktualizowana, stąd władze Gminy podjęły decyzje o ich aktualizacji. Wskazuje to na wysoki priorytet przedmiotowych zagadnień dla lokalnych władz. Najważniejsze dokumenty przywołano i scharakteryzowano w kolejnym rozdziale.

Istotne jest, że część wykonanych opracowań i dokumentacji pozwala obecnie na aplikowanie o dofinansowania zewnętrzne (w tym dotacje) zarówno przez Gminę, jak i inne podmioty publiczne i prawne oraz samych mieszkańców.

Rycina 8. Struktura zarządzania w ochronie środowiska z poziomu Gminy Łagiewniki

IX. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE DLA GMINY ŁAGIEWNIKI.

Cele „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki na lata 2025-2028” zgrupowano w odniesieniu do obszaru interwencji, na rzecz którego będą realizowane. Uwzględniono głównie te kierunki interwencji, gdzie udział Gminy jest dominujący lub co najmniej administracyjny. W znikomym stopniu wymieniono kwestie zależne od innych organów administracji (starosta, marszałek, RDOŚ, WIOŚ) oraz państwowych i samorządowych jednostek zarządzających poszczególnymi komponentami środowiska (PGW WP, Lasy Państwowe, KOWR).

Mając na uwadze, iż szereg koniecznych do zrealizowania działań wynika ze zobowiązań ustanowionych na wyższych szczeblach administracji lub w trybie nadrzędnych zasad zarządzania środowiskiem poniższy katalog kierunków interwencji może wymagać aktualizacji lub korekty w kolejnych latach.

Tabela 43. Cele Programu ochrony środowiska wraz z podstawowymi kierunkami interwencji istotnymi z poziomu Gminy.

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
1	Ochrona klimatu i jakości powietrza (A)	Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	Zanieczyszczenia, dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego dla strefy dolnośląskiej/ RWMŚ we Wrocławiu	Pył PM10, B(a)P, As, O ₃ , PM2,5 fazy II [2020 r.]	Brak przekroczeń	OP.1. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza OP.2. Rozwój i modernizacja transportu zbiorowego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska; wspieranie ekologicznych form transportu - budowa dróg dla rowerów OP.3. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami OP.4. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg	1.A. realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza 2.A. aktualizacja i wdrożenie planu gospodarki niskoemisyjnej, w tym wymiana konwencjonalnych systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych na ekologiczne, w tym m.in. kotły gazowe, pompy ciepła 3.A. uwzględnianie w dokumentach planistycznych (mpzp, plan ogólny gminy) zapisów umożliwiających ograniczenie emisji zanieczyszczeń 4.A. ograniczenie niskiej emisji kominowej na obszarze całej gminy (termomodernizacje budynków, wymiana instalacji c.o., wprowadzanie paliw niskoemisyjnych) 5.A. obniżanie jednostkowego zużycia energii cieplnej i elektrycznej w budynkach publicznych 6.A. wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) w obiektach zbiorowych i budynkach jednorodzinnych (pompy ciepła, fotowoltaika, kolektory słoneczne) 7.A. ograniczenie niskiej emisji komunikacyjnej (rozwój komunikacji zbiorowej, pojazdy niskoemisyjne, komunikacja rowerowa) 8.A. wsparcie działań mających na celu poprawę jakości powietrza w tym edukacja ekologiczna obejmująca zmiany klimatyczne i możliwości korzystania z programów dofinansowujących inwestycje ekologiczne w gospodarstwach domowych oraz promocja zasad efektywności energetycznej 9.A. kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych 10.A. czyszczenie powierzchni jezdni w okresach	własne: Urząd Gminy monitorowane: mieszkańcy Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy niewystarczające środki finansowe mieszkańców na inwestycje

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						publicznych OP.5. Rozwój odnawialnych źródeł energii	bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic 11.A. budowa, przebudowa lub wymiana oświetlenia ulicznego 12.A. modernizacja i wymiana systemów oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej		
2	Gospodarowanie wodami (B)	Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią	Poprawa stanu 3 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) [szt.] – GIOŚ Stan chemiczny próbek wody jednolitej części wód podziemnych nr 108(JCWPd) - GIOŚ	3 – zły Słaby [2020 r.]	Poprawa stanu Dobry	GW.1. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego GW.2. Przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększanie retencji oraz ochronę zasobów wodnych GW.3. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych	1.B. uwzględnianie w dokumentach planistycznych zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami 2.B. wprowadzenie w dokumentach planistycznych zapisów ograniczających do minimum ubytki powierzchni biologicznie czynnej 3.B. edukacja ekologiczna, w zakresie konieczności ochrony wód oraz dobrych praktyk rolniczych 4.B. stosowanie hierarchii wykorzystania wody określonej w rozporządzeniu Dyrektora RZGW 5.B. zapobieganie deficytom wody przeznaczonej na cele socjalne i komunalne 6.B. dążenie do osiągnięcia i/lub utrzymania dobrego stanu wód (wykluczanie wtórnych zanieczyszczeń, uwzględnianie zjawiska suszy hydrologicznej, właściwe	własne: Urząd Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
			Pojemność małej retencji wodnej [dam ³] - UG	440,9 dam ³ [2022 r.]	zwiększenie				
						GW 2. Ograniczenie ryzyka wystąpienia strat spowodowanych zjawiskami ekstremalnymi	gospodarowanie rezerwami wody z ujęć podziemnych) 7.B. optymalizacja zużycia wody w poszczególnych sektorach gospodarki, z uwzględnieniem jej retencjonowania na potrzeby rolnictwa 8.B. kontynuacja odpowiedniej gospodarki władz lokalnych w zakresie melioracji wodnych (wspieranie i inspirowanie działań spółek wodnych) 9.B. realizacja obiektów małej retencji, w szczególności na obszarach zagrożonych suszą 10.B. działanie zwiększające retencję wód opadowych na terenach zurbanizowanych oraz poprawiające stan ilościowy wód		

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
3	Gospodarka wodno-ściekowa (C)	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej [%] - GUS Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej [%]- GUS Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca [m³/rok] - GUS Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.] - UG Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.] – UG Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków [szt.] - UG	90,3 % [2023 r.] 49,0% [2023 r.] 23,9 m³ [2023 r.] 112 szt. 305 szt. 2 szt.	Zwiększenie odsetka Zwiększenie odsetka Zmniejszenie zużycia Zwiększenie Zwiększenie Modernizacja OŚ w łagiewnikach	GWS.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce ściekowej dla potrzeb ludności	1.C. prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków 2.C. prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi 3.C. budowa/rozbudowa/modernizacja wodociągów, oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej na obszarze gminy po wykonaniu odpowiednich prac koncepcyjnych wskazujących optymalne rozwiązania 4.C. wspieranie lub inicjowanie budowy indywidualnych urządzeń gospodarowania ściekami na terenach o zabudowie rozproszonej i w miejscowościach niekwalifikujących się do zbiorczych systemów kanalizacyjnych (przydomowe oczyszczalnie ścieków, nowoczesne zbiorniki bezodpływowe) 5.C. zapewnienie trwałego dostępu do czystej wody pitnej dla społeczeństwa i gospodarki, 6.C. modernizacja lub budowa ujęć wód podziemnych oraz modernizacja sieci wodociągowych 7.C. ewentualna budowa „górných” zbiorników rezerwy wodnej na okresy awarii systemowych lub zasilania energetycznego pomp, 8.C. właściwe zagospodarowanie ścieków innych niż komunalne 9.C. edukacja ekologiczna w zakresie zasad prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, w tym ograniczania zużycia wody.	własne: Urząd Gminy koordynowane: ZUK, mieszkańcy Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy niewystarczające środki finansowe mieszkańców na inwestycje

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
4	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (D)	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój gminy	Masa odebranych odpadów komunalnych: – zebrane w ciągu roku z terenu Gminy [Mg] – GUS – ogółem na 1 mieszkańca [kg] - GUS Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie [Mg] - GUS	755,35 Mg [2023 r.]	Zmniejszenie ilości Zwiększenie zbiórki selektywnej	GO.1. Monitorowanie gospodarki odpadami i kontrola postępowania z odpadami GO.2. Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi GO.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów GO.4. Gospodarka odpadami zawierającymi azbest GO.5. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami	1.D. tworzenie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami 2.D. realizacja zadań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami 3.D. selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów, 4.D. przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych na poziomie minimum 55% do 2025 r. oraz 60% do 2030 r. 5.D. ograniczenie poziomu składowania wytworzonych odpadów do maksymalnie 30% za każdy rok w latach 2025-2029 6.D. działania edukacyjne oraz akcje informacyjno-promocyjne dotyczące hierarchii sposobów postępowania z odpadami, w szczególności, zapobiegania powstawaniu odpadów, przygotowania do ponownego użycia oraz recyklingu 7.D. rozbudowa i/lub modernizacja urządzeń i instalacji obsługujących rynek gospodarki odpadami poprzez zbliżenie miejsc obsługi do osób zainteresowanych (np. filia PSZOK), budowa punktów napraw i punktów przyjmujących rzeczy używane 8.D. dalsza likwidacja odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (kontynuacja „Programu usuwania azbestu...), zasilanie Bazy Azbestowej danymi dotyczącymi wyrobów zawierających azbest w zakresie przewidzianym ustawą 9.D. stała kontrola oraz likwidacja tzw. „dzikich wysypisk odpadów” i miejsc nielegalnego składowania odpadów	własne: Urząd Gminy koordynowane: mieszkańcy, podmioty odpowiedzialne	niewystarczające środki finansowe Gminy niska świadomość społeczeństwa nt. gospodarki odpadami zbyt niski poziom odpadów zebranych selektywnie niewywiązywanie się z obowiązku ewidencjonowania wyrobów azbestowych

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
5	Zasoby przyrodnicze (E)	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba i powierzchnia obszarów chronionych [szt.] – GUS Liczba pomników przyrody [szt.] - GIOŚ Powierzchnia lasów ogółem [ha] - GUS	5 szt./ 2 580 ha [2023 r.] 15 szt. [2023 r.] 2 370,03 ha [2023 r.]	Utrzymanie na tym samym poziomie lub wzrost	ZP.1. Ochrona krajobrazu, różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów ZP.2. Tworzenie i zachowanie zielonej infrastruktury ZP.3. Ochrona lasów	1.E. inwentaryzacja, waloryzacja i monitoring szczególnie siedlisk i gatunków o szczególnym znaczeniu 2.E. rozwój bazy dydaktyczno-edukacyjnej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, szczególnie na temat obszarów chronionych i ich zasobów wraz z propagowaniem wiedzy na temat poszanowania przyrody 3.E. prowadzenie właściwej polityki w zakresie usuwania drzew i krzewów, z uwzględnieniem jako standardu zasad kompensacji przyrodniczej 4.E. czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków rzadkich, zagrożonych lub objętych ochroną 5.E. zalesianie i tworzenie warunków dla zalesień gruntów porolnych i obszarów zrekultywowanych 6.E. zrównoważony rozwój turystyki na obszarach cennych przyrodniczo z uwzględnieniem pojemności turystycznej tych obszarów, 7.E. ochrona bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w działaniach inwestycyjnych i urbanistycznych 8.E. prowadzenie prawidłowej pielęgnacji drzew ze szczególnym uwzględnieniem okazów sędziwych, w tym pomnikowych 9.E. zwiększenie udziału zieleni w miejscowościach m.in. poprzez tworzenie parków kieszonkowych, zielonych ścian, dachów i wiat przystankowych 10.E. tworzenie łąk kwietnych, ogrodów społecznych, domków dla dzikich zwierząt i owadów 11.E. rozwój systemów monitorowania zagrożeń (w tym pożarowego) oraz modernizacja infrastruktury przeciwpożarowej	własne: Urząd Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy, brak zasobów kadrowych problematyka własności gruntów o wysokich walorach przyrodniczych

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
6	Zasoby geologiczne (F)	Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	Właściwa, bezpieczna lokalizacja odkrywek oraz wpływ Gminy – poprzez opiniowanie – na kierunek ich rekultywacji po zakończeniu eksploatacji	w zależności od potrzeb	Rekultywacja w kierunku przyrodniczym	ZG.1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	1.F. zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż 2.F. racjonalne pozyskanie kopalin połączone z rekultywacją obszarów powydobywczych i rewitalizacją terenów górniczych 3.F. zmniejszanie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin (także pośrednich – dotyczących głównie transportu urobku)	własne: Urząd Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy
7	Gleby (G)	Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	Dokończenie rekultywacji zamkniętego składowiska odpadów - UG	w toku	Zakończenie działań	GL.1. Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi GL.2. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych GL.3. Zapobieganie ruchom masowym ziemi	1.G. szczególna ochrona na potrzeby rolnictwa gleb o najwyższych kategoriach jakościowych, 2.G. rekultywacja gruntów utraconych okresowo na potrzeby górnictwa odkrywkowego, 3.G. zapobieganie degradacji gleb w wyniku działalności rolnej (niewłaściwe nawożenie i uprawa) lub gospodarczej (dewastacja lub zanieczyszczenie gleb) 4.G. promocja i realizacja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych 5.G. uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na ruchy masowe w aktualizowanych dokumentach planistycznych	własne: Urząd Gminy koordynowane: mieszkańcy Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy niewystarczające środki finansowe mieszkańców na inwestycje

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
8	Pola elektromagnetyczne (H)	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości od 80 MHz do 40 GHz uzyskanych z 0,5 - godzinnej pomiaru dla punktu pomiarowego [V/m] -PIOŚ	<1,1 V/m [2022 r.]	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych poziomach	PEM.1. Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych PEM.2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	1.H. odpowiedni dobór lokalizacji dla nowych źródeł emitujących pola elektromagnetyczne (anten nadawcze, stacje transformatorowe, linie energetyczne) minimalizujący bliskość obiektów stałego zamieszkania (zapisy MPZP) 2.H. ograniczanie rozwoju zabudowy w pobliżu istniejących źródeł promieniowania elektromagnetycznego	własne: Urząd Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy
9	Zagrożenia hałasem (I)	Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców gminy ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego	Przekroczenie wartości dopuszczalnych hałasu odpowiednio: L_{Aeq} [dB] – PIOŚ/zarządcy dróg	74,3 dB (ul. Wrocław-ska) [2017 r.]	Zmniejszenie wartości	ZH 1. Zmniejszenie liczby mieszkańców Gminy narażonych na ponadnormatywne poziomy hałasu	1.I. budowa, rozbudowa oraz remonty dróg z zastosowaniem tzw. „nawierzchni cichych” oraz budowa ścieżek rowerowych 2.I. obniżanie presji akustycznej z sektora komunikacyjnego (zmiana taboru publicznego, remonty i przebudowa nawierzchni dróg, likwidacja „wąskich gardeł”), 3.I. zapobieganie i minimalizacja hałasu z sektora produkcyjnego (tartaki, stolarnie, wentylatory przemysłowe), rolnictwa (suszarne zbóż) i usług (urządzenia chłodnicze itp.), 4.I. wykluczenie zagrożeń hałasem na obszarach stałego przebywania ludzi poprzez odpowiednie zapisy w MPZP, 5.I. Stosowanie zabezpieczeń akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w tym m.in. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	własne: Urząd Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa i źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
10	Zagrożenia poważnymi awariami (J)	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie Gminy [szt.]	0	Utrzymanie na dotychczasowym poziomie	ZPA.1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w wypadku wystąpienia awarii	1.J. poprawa technicznego wyposażenia służb OSP 2.J. edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii 3.J. wykluczenie lokalizacji zakładów przemysłowych mogących być źródłem poważnych awarii (MPZP, Studium Zagospodarowania Przestrzennego)	własne: Urząd Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy
11	Edukacja ekologiczna (K)	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	-	-	-	E.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy	1.K. Organizacja działań związanych z rozwijaniem świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Łagiewniki – działania w poszczególnych obszarach opisano powyżej w wierszach 1 - 10	własne: Urząd Gminy	niewystarczające środki finansowe Gminy

X. ZADANIA I ICH FINANSOWANIE.

Wszystkie zadania przedstawione w niniejszym Programie dla poszczególnych kategorii interwencji mają charakter wielokierunkowy tzn. dla ich realizacji należy przeprowadzić działania organizacyjne, administracyjne, formalno-prawne i co najważniejsze inwestycyjne.

Biorąc pod uwagę strukturę poszczególnych szczebli administracji i miejsce samorządów lokalnych w tej strukturze – trzeba zauważyć, iż udział Gmin w obszarze inwestycyjnym jest bardzo duży. W kilku podstawowych sektorach ochrony środowiska jest on dominujący (np. oczyszczanie ścieków komunalnych, zaopatrzenie w wodę).

Niestety inwestycje związane z branżą ochrony środowiska są bardzo kosztowne, choćby ze względu na dodatkowe uwarunkowania techniczne i technologiczne. Przez to ich realizacja uzależniona jest od zasobności finansowej gminy (dochodów własnych) oraz struktury wydatków bieżących i niezbędnych wydatków inwestycyjnych, które z jakichś powodów mają parytet pierwszeństwa.

Istotna jest więc ta wielkość środków budżetowych, które bez zaniedbań w innych sektorach życia samorządowego przeznaczyć można na ochronę środowiska oraz gospodarkę komunalną.

Dochody własne oraz bieżący stan obciążeń i zobowiązań budżetowych jest ważny także z innego powodu.

Szeroko propagowane od kilku lat środki zewnętrzne w formie dotacji (unijne, norweskie oraz z branżowych funduszy krajowych) wymagają najczęściej wkładu własnego. Ponadto beneficjent często musi pokryć 100% kosztów inwestycji do czasu pozytywnej weryfikacji jej rozliczenia, kiedy to donator środków przekaże refundację sięgającą nawet 85% wydatków kwalifikowanych.

Z analizy danych finansowych dotyczący Gminy Łagiewniki (m.in. budżet i wieloletnia prognoza finansowa - WPF) wynika, że dla realizacji części zadań inwestycyjnych konieczne jest zaciąganie kredytów i pożyczek preferencyjnych.

Precyzyjna wielkość kosztów inwestycyjnych na szerokie spektrum działań w ochronie środowiska, które przedstawiono w niniejszym dokumencie może zostać określona z podziałem na poszczególne inwestycje wyłącznie w momencie poprzedzającym ich realizację. Odbyna się to na podstawie przedmiarów robót, w formie kosztorysów inwestorskich.

Wówczas będzie można dość dokładnie oszacować ile środków budżetowych Gmina musi wygospodarować na wkład własny, aby sięgnąć po fundusze unijne lub inne wsparcie zewnętrzne.

Dla części zadań ujętych w Programie kwoty przyjęto na podstawie innych, szczegółowych dokumentów branżowych (np. APGN, Program likwidacji azbestu) oraz wielkości przyjętych do wieloletniej prognozy finansowej. Te pierwsze zostaną doprecyzowane po zakończeniu stosownych prac projektowych na etapie składania wniosków o dofinansowanie lub po przyjęciu ich do realizacji ze środków własnych.

Wobec powyższego w niniejszym rozdziale nie podjęto próby przeprowadzenia symulacji wydatków inwestycyjnych na zadania perspektywiczne o charakterze ogólnym, nieznajdujące jeszcze odzwierciedlenia w projektach czy kosztorysach.

Podzielono je na działania ogólne (skierowane także do wykonawców innych niż Gmina) i szczegółowe (takie gdzie bezpośrednim wykonawcą lub podmiotem odpowiedzialnym jest Gmina).

Zastrzec należy, iż zdecydowana grupa zaplanowanych działań inwestycyjnych opiera się na optymistycznym założeniu pozyskania w każdym przypadku określonych środków zewnętrznych z Programów i Funduszy o charakterze ogólnopolskim i/lub regionalnym.

Uwzględniając obecną perspektywę finansową UE będą to przede wszystkim takie źródła dofinansowania jak:

- środki pochodzące z budżetu państwa;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności oraz inicjatywa KE 143 związana z transformacją regionów pogórnich – Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji, w tym Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji);
- inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych (m.in. Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego);
- fundusze pochodzące z międzynarodowych instytucji takich, jak np. Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Światowy;
- Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska (NFOŚiGW i WFOŚiGW);
- Program LIFE - program działań na rzecz środowiska i klimatu;

W okresie obowiązywania niniejszego Programu Ochrony Środowiska będą formułowane szczegółowe zasady finansowania zadań z obszaru ochrony środowiska dla nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, stąd władze Gminy powinny śledzić publikowane informacje i ogłoszenia np. o konkursach, które będą dostępne w kolejnych latach wdrażania POŚ.

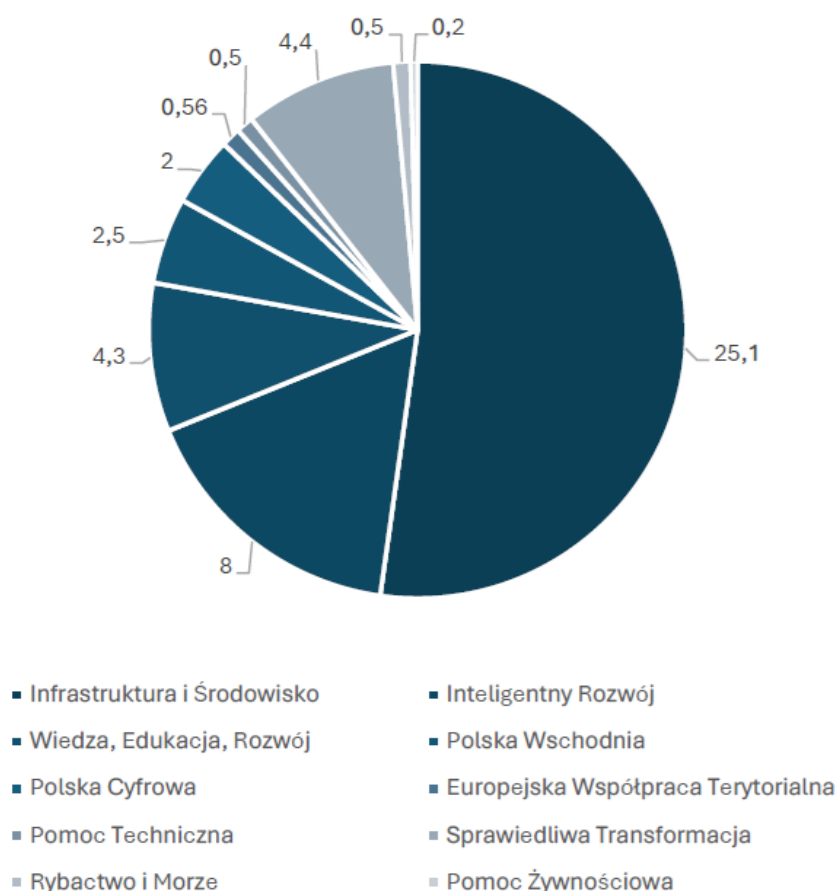
Budżet funduszy unijnych na lata 2021-2027 dla Polski wyniósł 25,1 mld euro na największe inwestycje infrastrukturalne, drogi, koleje, transport publiczny oraz ochronę środowiska (infrastruktura i środowisko).

Ze względu na skutki pandemii COVID-19 Komisja Europejska wdrożyła dodatkowe instrumenty wsparcia.

Z Funduszu Spójności na lata 2021-2027 przyznano przydział środków dla Polski w wysokości 10 750 mln euro. Szacowne jest, że 37% ogółu alokacji finansowych przyczyni się do realizacji celów klimatycznych UE.

Poniżej przedstawiono podział funduszy z Programów krajowych w latach 2021-2027.

Podział funduszy z Programów krajowych w latach 2021-2027 [mld euro]

Rycina 9. Struktura podziału funduszy z Programów krajowych

Program regionalny - Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027

Województwo Dolnośląskie otrzymało ponad 1,734 mld euro z ogólnej puli przyznanej Polsce przez UE, plus dodatkowe 581 mln euro z nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Dofinansowane przedsięwzięcia i inwestycje muszą się wpisać w jeden z pięciu celów wspólnej polityki UE:

- Bardziej inteligentna Europa
- Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa
- Lepiej połączona Europa
- Europa o silniejszym wymiarze społecznym
- Europa bliżej obywateli

Program regionalny jest finansowany z trzech funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Podzielony jest on na następujące priorytety:

- Fundusze Europejskie na rzecz przedsiębiorczego Dolnego Śląska (priorytet FEDS.01)
- Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku (priorytet FEDS.02)

- Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska (priorytet FEDS.03)
- Fundusze Europejskie na rzecz mobilności Dolnego Śląska (priorytet FEDS.04)
- Fundusze Europejskie na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego na Dolnym Śląsku (priorytet FEDS.05)
- Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska (priorytet FEDS.06)
- Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku (priorytet FEDS.07)
- Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku (priorytet FEDS.08)
- Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku (priorytet FEDS.09) – dodatkowe środki dla regionu wałbrzyskiego
- Pomoc techniczna EFRR
- Pomoc techniczna EFS+
- Pomoc techniczna FST

Dodatkowo dla zainteresowanych realizacją przedsięwzięć uruchomiony został instrument finansowy. 28 listopada 2023 r. podpisana została umowa z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, dzięki której na Dolnym Śląsku będą udzielane preferencyjne pożyczki:

1. Pożyczka rozwojowa, która ma na celu poprawę zakresu i efektywności wdrażania innowacji w dolnośląskim sektorze MŚP oraz wzrost nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach produkcyjnych i usługowych sektora MŚP prowadzących do zwiększenia ich konkurencyjności.
2. Pożyczka na poprawę efektywności energetycznej, która ma na celu zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym, budynkach publicznych oraz w mikro i małych firmach z Województwa Dolnośląskiego.
3. Pożyczka OZE, której celem jest zwiększenie produkcji energii elektrycznej i ciepłej z odnawialnych źródeł energii, budowa i rozbudowa instalacji OZE.

Szczegółowe informacje na temat preferencyjnych pożyczek dostępne są na stronie Banku Gospodarstwa Krajowego.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 (FEnIKS)

Program FEnIKS jest następstwem unijnego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ). Przeznaczony budżet wynosi ponad 25 mld euro i zostanie rozdysponowany poprzez dotacje, instrumenty finansowe i instrumenty łączące finansowanie zwrotne oraz dotacje. Głównym celem Programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego. W ramach programu fundusz zostanie przeznaczony m.in. na projekty środowiskowe, energetyczne oraz transportowe.

Beneficjentami Programu są m.in.: przedsiębiorcy (MŚP, przedsiębiorstwa energetyczne - prowadzące działalność przesyłu, dystrybucji energii elektrycznej lub gazu), administracja publiczna (państwowa, rządowa, samorządowa), jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz działające w ich imieniu jednostki organizacyjne, NFOŚiGW i GDOŚ.

Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Na strukturę funduszy ochrony środowiska składają się NFOŚiGW i WFOŚiGW. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest państwową osobą prawną, która finansuje ochronę

środowiska i gospodarkę wodną w zakresie określonym w ustawie Prawo ochrony środowiska. Jednocześnie stanowi on główne ogniwo polskiego systemu finansowania ochrony środowiska oraz gospodarki wodnej, które dysponuje największym potencjałem finansowym. Misją Funduszy jest skuteczne wspieranie działania na rzecz środowiska i transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej ze szczególnym uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Możliwe jest uzyskanie dofinansowań przedsięwzięć z Narodowego Funduszu, które odbywa się przez udzielanie:

- oprocentowanych pożyczek;
- dotacji, w tym:
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych;
- dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych;
- dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji;
- dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

WFOŚiGW w Katowicach jest natomiast regionalną instytucją finansów publicznych, finansującą przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

Program LIFE 2021-2027 program działań na rzecz środowiska i klimatu (2021-2027)

Obowiązujący program na lata 2021-2027 został ustanowiony 29 kwietnia 2021 r. Rozporządzeniem KE nr 2021/783. Program skupia w sobie 2 obszary:

- środowisko:
- przyroda i różnorodność biologiczna;
- gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia;
- działania na rzecz klimatu:
- łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej;
- przejście na czystą energię.

Łączny budżet na realizację zadań wynosi 5,432 mld euro, z czego na środowisko zaplanowano 64%, a na klimat 36%. Podmioty mogą ubiegać się o dofinansowanie nawet w wysokości 75% dla projektów, które służą gatunkom oraz siedliskom priorytetowym/zagrożonym, a dla pozostałych możliwe jest uzyskanie do 60% kosztów kwalifikowanych.

Poniżej, w formie tabelarycznej przedstawiono zadania o charakterze ogólnym istotne z punktu widzenia realizacji Programu ochrony środowiska wraz ze wskazaniem potencjalnych źródeł dofinansowania zewnętrznego (dotacje, pożyczki preferencyjne). Środki z tych źródeł powinna wykorzystywać Gmina Łagiewniki i beneficjenci z jej obszaru - na rzecz poprawy lub ochrony środowiska w latach 2021-2024.

Wybór dostosowano do zidentyfikowanych uwarunkowań na terenie gminy Łagiewniki.

Tabela 44. Zadania o charakterze ogólnym, kierunkowym, w tym możliwy układ oraz źródła ich finansowania. Perspektywa długoterminowa.

Cel szczegółowy	Zadania ogólne	Finansowanie	Potencjalne źródła dofinansowania zewnętrznego (w tym w formie dotacji)
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA			
1.A ÷ 4.A	modernizacja energetyczna zasobów mieszkaniowych (termomodernizacja budynków)	środki własne mieszkańców, środki zewnętrzne	Budżet Państwa FEDS 2012-2027 - Wdrażanie strategii niskoemisyjnych - Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym
	wymiana źródeł ciepła na niskoemisyjne lub OZE	środki własne mieszkańców, środki zewnętrzne dotacje i preferencyjne pożyczki bankowe	
	montaż źródeł ciepła o wyższej sprawności	środki własne mieszkańców, środki zewnętrzne	
	modernizacja energetyczna budynków publicznych	budżet Gminy, środki zewnętrzne	Budżet Państwa FEDS 2012-2027 - Wdrażanie strategii niskoemisyjnych - Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym
	montaż OZE – produkcja energii elektrycznej bądź ciepłej	środki własne mieszkańców, środki zewnętrzne	Fundusze UE (FEDS 2012-2027), Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
GOSPODARKA WODNA			
1.B, 4.B, 5.B	weryfikacja rzeczywistych zasobów wód podziemnych w eksploatowanych ujęciach (poziom zwierciadła wód, aktualna wydajność ujęć)	budżet Gminy Łagiewniki, środki zewnętrzne	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
	dalsza realizacja programu odbudowy i konserwacji rowów i przepustów	budżet Gminy, wkład podmiotów zobowiązanych, budżet państwa	W przypadku Spółek wodnych – składki właścicieli gruntów uzupełnione o dotacje z Urzędu Marszałkowskiego i/lub Wojewódzkiego.
	racjonalna gospodarka stawowa	środki własne właścicieli, środki zewnętrzne	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA			

Cel szczegółowy	Zadania ogólne	Finansowanie	Potencjalne źródła dofinansowania zewnętrznego (w tym w formie dotacji)
1.C ÷ 6.C	budowa sieci kanalizacyjnej, modernizacja OŚ	budżet Gminy Łagiewniki, środki zewnętrzne	Fundusze UE (FEDS 2012-2027), Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
	budowa przyłączy kanalizacyjnych w gminie Łagiewniki	środki własne mieszkańców, środki zewnętrzne	Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska,
	realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach nie kwalifikujących się do systemów zbiorczych	budżet Gminy Łagiewniki, środki zewnętrzne	Fundusze UE (FEDS 2012-2027), Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
	analiza sytuacji w zakresie wód opadowych odprowadzanych do zbiorczych systemów kanalizacji deszczowej	budżet Gminy Łagiewniki, środki zewnętrzne	refinansowanie (opłaty wodne) - zainteresowane podmioty korzystające z systemu odprowadzania wód opadowych z terenów utwardzonych
	rozpoznanie możliwości pozyskania dodatkowych zasobów wód podziemnych na ewentualne potrzeby sektora produkcyjnego lub rolnego	podmioty zainteresowane	Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
	ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę w gminie	bezkosztowe	wprowadzenie uchwały Rady Gminy w/s hierarchii korzystania z wód w sytuacjach krytycznych
GOSPODARKA ODPADAMI			
2.D, 4.D, 5.D	udoskonalanie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi	budżet Gminy Łagiewniki, środki zewnętrzne	Fundusze UE (FEDS 2012-2027), Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
	kontynuacja usuwania azbestu z terenu Gminy	środki własne właścicieli nieruchomości, środki zewnętrzne	Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
	likwidacja dzikich wysypisk odpadów	budżet Gminy Łagiewniki, ustaleni sprawcy (tryb administracyjny)	budżet gminy lub egzekucja należności od sprawców nielegalnego porzucania odpadów
OCHRONA PRZYRODY			
2E; 5E÷8E	wdrażanie odpowiedniej polityki ładu przestrzennego i ochrony krajobrazu	budżet Gminy Łagiewniki	środki budżetu Gminy (uwzględnianie odpowiednich zapisów w MPZP i Studium Zagospodarowania Przestrzennego)

Cel szczegółowy	Zadania ogólne	Finansowanie	Potencjalne źródła dofinansowania zewnętrznego (w tym w formie dotacji)
	zalesianie gruntów rolnych	środki własne, środki zewnętrzne	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
	inwentaryzacja przyrodnicza gminy	budżet Gminy Łagiewniki, środki zewnętrzne	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
ZASOBY GEOLOGICZNE, GLEBY			
2.F, 2.G	rekultywacja terenów zdegradowanych i niekorzystanie przekształconych	środki własne właścicieli nieruchomości, środki zewnętrzne	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska środki budżetu Województwa (ochrona gruntów rolnych)
	rekultywacja nielegalnych składowisk, wyrobisk	środki własne, środki zewnętrzne	Fundusze UE (FEDS 2012-2027), Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
WSZYSTKIE OBSZARY			
-----	edukacja ekologiczna	budżet Gminy Łagiewniki, środki zewnętrzne	Fundusze UE (FEDS 2012-2027), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

Tabela 45. Zadania o charakterze szczegółowym. Perspektywa krótkoterminowa do 2026r. i zadań ciągłych do 2028 r.

Obszar interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację i jednostki włączone	Szacowane wydatki	Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania	Okres realizacji	
Planowane zadania				od ...	do...
Obszar interwencji. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					
Program grantowy OZE na terenie Aglomeracji Dzierżoniowskiej	Gmina	340 000,00	Środki własne	2024	2026
Program rozwoju energetyki komunalnej na terenie Agglomeracji Dzierżoniowskiej	Gmina	90 000,00	Środki własne	2024	2025

Obszar interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację i jednostki włączone	Szacowane wydatki	Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania	Okres realizacji	
				od ...	do...
Planowane zadania					
Modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Łagiewniki - termomodernizacja Urzędu Gminy Łagiewniki	Gmina	18 942,00	Środki własne	2024	2025
Modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Łagiewniki - termomodernizacja Sz.P. Łagiewniki	Gmina	155 500,00	Środki własne	2024	2025
Realizacja programu priorytetowego Ciepłe Mieszkanie na terenie Gminy Łagiewniki	Gmina	768 148,71	Środki własne	2024	2025
Inne działania na rzecz ochrony powietrza atmosferycznego (oraz ograniczenia hałasu)					
Modernizacja infrastruktury drogowej na terenie Gminy Łagiewniki	Gmina, Rząd	1 718 571,45	Fundusz Polski Ład	2024	2025
Modernizacja odcinka drogi gminnej w m. Przysrone	Gmina	41 343,00	Środki własne	2024	2025
Przebudowa drogi gminnej nr 117225D ul. Cukrowniczej i Zboińskiej w m. Łagiewniki	Gmina	2 834 316,00	Środki własne	2024	2025
Projekt i budowa chodników na ul. Łowieckiej w miejscowości Łagiewniki	Gmina, Rząd	454 822,00	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	2024	2025
Obszar interwencji. Gospodarka wodno-ściekowa.					
Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Sienice oraz w części m. Radzików i Trzebnik wraz z pompownią i kolektorem tłocznym do m. Łagiewniki.	Gmina, Rząd	10 848 600,00	Fundusz Polski Ład	2024	2026

Obszar interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację i jednostki włączone	Szacowane wydatki	Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania	Okres realizacji	
Planowane zadania				od ...	do...
Modernizacja zbiorników wodnych na terenie gminy Łagiewniki	Gmina	13 284,00	Środki własne	2024	2025
Modernizacja dolnej stacji uzdatniania wody	Gmina	33 210,00	Środki własne	2024	2025
Modernizacja sieci wodociągowej w ul. Zboińskiej w m. Łagiewniki	Gmina	200 210,00	Środki własne	2024	2025
Projekt i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Łagiewniki	Gmina	314 838,91	Środki własne	2024	2025
Budowa kanalizacji do budowanej Sali w m. Oleszna	Gmina	50 000,00	Środki własne	2024	2025
Przebudowa i modernizacja oczyszczalni i głównej przepompowni ścieków w m. Łagiewniki	Gmina, Rząd	5 276 725,00 + 633 732,50	Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych Środki własne	2024	2025
Rozszerzenie funkcji Oczyszczalni ścieków w m. Łagiewniki	Gmina	20 000,00	Środki własne	2024	2025
Obszar interwencji. Odpady. Ochrona powierzchni ziemi.					
Przywrócenie zdegradowanym gruntom wartości społecznych i środowiskowych na terenach przemysłowych Gminy Łagiewniki	Gmina	2 960 687,59	Środki własne	2024	2025
Obszar interwencji. Ochrona przyrody.					

Obszar interwencji	Podmiot odpowiedzialny za realizację i jednostki włączone	Szacowane wydatki	Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania	Okres realizacji	
Planowane zadania				od ...	do...
Utrzymanie zieleni w miastach i gminach	Gmina	16 500	Środki własne	2024	2025

XI. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Program ochrony środowiska na poziomie gminy Łagiewniki jako dokument bardzo mocno powiązany z wytycznymi i zobowiązaniami płynącymi z wyższych poziomów administracji lub zarządzania realizowany będzie ze strony władz Gminy w układzie:

1. Zadań własnych Gminy o charakterze inwestycyjnym.
2. Działań administracyjnych o charakterze:
 - regulacyjnym i profilaktycznym,
 - nadzorczym,
 - kontrolnym i karnym
3. Działań informacyjnych i edukacyjnych.
4. Monitoringu z realizacji Programu.

Poniżej określono rodzaje działań własnych Gminy w ramach realizacji „Programu ochrony środowiska”.

11.1. Zadania inwestycyjne Gminy.

Zadania własne Gminy o charakterze inwestycyjnym wynikają przede wszystkim z ustawy o samorządzie gminnym oraz z przepisów szczegółowych wskazujących na obowiązki zapewnienia społeczeństwu lokalnemu odpowiednich warunków infrastrukturalnych i ochrony środowiska.

Najważniejsze zadania, które Gmina Łagiewniki realizować będzie na rzecz Programu do 2028 r. to:

- modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Łagiewnikach,
- kanalizowanie kolejnych obszarów gminy,
- wspieranie mieszkańców (oraz podmiotów publicznych) w likwidacji azbestu,
- termomodernizacja i ulepszenie energetyczne obiektów publicznych ujętych w APGN,
- wdrażanie rozwiązań OZE w wybranych obiektach Gminy,
- stałe modernizowanie i konserwowanie systemów wodociągowych oraz ujęć wód podziemnych,
- poprawa stanu technicznego dróg gminnych oraz wsparcie modernizacji dróg wyższego rzędu,
- usprawnienie systemów odprowadzania wód opadowych z terenów utwardzonych,
- modernizacja oświetlenia publicznego w kierunku rozwiązań niskoenergetycznych,
- stałe ulepszanie infrastruktury służącej gospodarce odpadami komunalnymi (pojemniki do selektywnej zbiórki, kosze uliczne),
- ochrona zadrzewień przydrożnych.

11.2. Działania administracyjne Urzędu Gminy.

Gmina to organ administracji publicznej najniższego szczebla przez co większość jej kompetencji nakierowana jest na mieszkańców – osoby fizyczne.

Jednocześnie Gmina kreuje szereg zjawisk lokalnych poprzez system aktów prawa miejscowego kierowanych do różnych odbiorców. W sektorze ochrony środowiska istnieje także znaczna grupa mechanizmów administracyjnych, które Wójt stosować powinien wobec podmiotów prawnych.

Poniżej w formie tabelarycznej zestawiono formy działań administracyjnych jakie przy aktualnych zapisach prawnych może stosować Wójt wraz z podaniem precyzyjnych przykładów i możliwości ich wykorzystania na potrzeby szeroko pojętej ochrony środowiska.

Tabela 46. Formy działań administracyjnych możliwe do zastosowania na poziomie Gminy.

Rodzaj działań	Przykłady	Możliwe zastosowania na rzecz realizacji POŚ
regulacyjne	decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach	wprowadzanie warunków realizacji inwestycji istotnych z punktu widzenia minimalizacji oddziaływań i/lub emisji; wskazywanie innej bardziej adekwatnej lokalizacji lub odmowa dla realizacji; pełna analiza oddziaływań pośrednich i ich wykluczanie (np. w przypadku transportu do planowanie firmy/kopalni poprzez obszary zabudowy mieszkaniowej) <i>uwaga: od 1 stycznia 2017 w relacji do inwestycji gminnych organem prowadzącym postępowanie jest RDOŚ</i>
	zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów	stosowanie obowiązku nasadzeń kompensacyjnych w przypadkach, gdzie brak jest jednoznacznej przesłanki do zwolnienia z opłat (dotyczy usunięcia drzew na cele inne niż własne potrzeby osób fizycznych)
profilaktyczne	studium zagospodarowania przestrzennego	wykluczanie lub precyzyjne wskazanie do ewentualnej lokalizacji inwestycji mogących znacząco (potencjalnie) oddziaływać na środowisko; tworzenie stref ochronnych wokół miejscowości np. dla lokalizacji farm wiatrowych lub instalacji fotowoltaicznych (efekt stroboskopowy), czy biogazowi (odory)
	miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	wprowadzanie precyzyjnych zapisów na temat możliwych form odprowadzania ścieków, dopuszczalnych urządzeń energetycznego spalania paliw (np. z określeniem minimalnego poziomu ich sprawności), lokalizacji urządzeń wodnych, czy obiektów gospodarki odpadami (punkty przetwarzania, zbierania itd.)
	regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie	precyzyjne ustalanie zasad zbierania i gromadzenia odpadów, form utrzymania ładu na terenie nieruchomości, sposobów i urządzeń dla magazynowania lub oczyszczania ścieków itp.
	zarządzenia	wprowadzanie ograniczeń w zakresie wykorzystania - w okresach suszy - wody wodociągowej na cele inne niż socjalne
nadzorcze	prowadzenie rejestru urządzeń do gromadzenia lub indywidualnego oczyszczania ścieków	sprawdzanie udokumentowania obowiązku systematycznego wywozu nieczystości na stacje zlewnie oraz dokonywania przeglądów eksploatacyjnych przydomowych oczyszczalni ścieków

Rodzaj działań	Przykłady	Możliwe zastosowania na rzecz realizacji POŚ
	prorowadzenie rejestru psów z ras agresywnych	weryfikacja warunków odpowiedniego przetrzymywania i wyprowadzania psów z ras agresywnych
kontrolne i karne	kontrola realizacji obowiązków z zakresu gospodarki odpadami wytwarzanymi na terenie nieruchomości	prorowadzenie nadzoru nad podmiotami działającymi w zakresie odbioru odpadów komunalnych
		prorowadzenie nadzoru nad odpadami powstającymi w trakcie procesu budowy domów lub dużych remontów
		naliczanie opłat podwyższonych za gospodarowanie odpadami komunalnymi niezgodnie ze złożoną deklaracją
	prorowadzenie wobec osób fizycznych działań kontrolnych na podstawie upoważnień w trybie art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska	kontrola stosowania odpowiednich paliw w urządzeniach grzewczych (kotły, piece) kontrola właściwego pozbywania się materiałów zawierających azbest kontrola w zakresie odpowiedniego eksploataowania indywidualnych oczyszczalni ścieków
interwencyjne	interwencje w/s zmian stanu wód na gruncie ze szkodą dla nieruchomości sąsiednich w trybie ustawy Prawo wodne	decyzje nakazujące przywrócenie stanu wód na gruncie w przypadku potwierdzenia jego szkodliwego oddziaływania
	interwencje w/s niewłaściwego (nielegalnego) gromadzenia odpadów w trybie ustawy o odpadach	decyzje w sprawie usunięcia odpadów składowanych lub magazynowanych w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych <i>uwaga: w relacji do odpadów na nieruchomościach gminnych organem jest RDOŚ</i>
edukacyjne i informacyjne	stymulowanie odpowiednich zasad selektywnej zbiórki odpadów, promowanie OZE i gospodarki niskoemisyjnej	wykorzystywanie edukacji i informacji (internetowej, w publikacjach prasowych i ulotkach oraz podczas bezpośrednich spotkań) do promowania rozwiązań i postaw ekologicznych na rzecz ochrony środowiska i zdrowia ludzi

11.3. Działania informacyjne i edukacyjne.

Warunkiem koniecznym i niezbędnym realizacji ustanowionych celów zarówno w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, jak i poprawy jakości środowiska jest dobrze zorganizowany system informacji i edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Działania edukacyjne powinny być działaniami systemowymi z jasno sprecyzowanymi celami i sposobem ich realizacji. Edukacja ekologiczna w gminie Łagiewniki odbywać się będzie w dwóch głównych nurtach. Jako szkolna (od lat istniejąca i ciągle udoskonalana) i pozaszkolna – kierowana do szerszej grupy odbiorców, czasem do wszystkich mieszkańców.

Edukacja szkolna to zorganizowany system kształcenia uczniów, nastawiony na wytworzenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wyciągania wniosków na poziomie przyczyn i skutków degradacji środowiska. I na końcu wykształcenie wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej. Taka edukacja ekologiczna prowadzona jest systematycznie w ramach programów nauczania w przedszkolach i szkołach wszystkich poziomów. Wydaje się, że ten sektor edukacji ekologicznej należy jedynie udoskonalać, np. poprzez angażowanie uczniów w inicjatywy poza przedmiotowe i ponad klasowe:

- akcje terenowe – sadzenie drzew, budowa miejsc gniazdowania dla owadów pylących, porządkowanie terenów zielonych, eko-pikniki,
- konkursy (plastyczne, wiedzy), pikniki ekologiczne.

W ostatnich latach obserwuje się wzrost zainteresowania edukacją ekologiczną u osób dorosłych. Jest to związane ze zdobywaniem wiedzy na temat otaczającego środowiska, a także możliwością uczestniczenia w działaniach na rzecz jego ochrony. Przede wszystkim jednak wynika z pragmatyzmu. Często bowiem ochrona środowiska równa się poprawie własnego standardu życia lub zdrowia (ograniczanie niskiej emisji poprzez redukcję zużycia energii lub zmianę paliw; usuwanie dachów azbestowych, indywidualne oczyszczalnie ścieków). Dodatkowo ma czasem walor ekonomiczny (wytworzenie energii z OZE, termomodernizacja budynków). Szczególną rolę w rozwijaniu edukacji ekologicznej wśród dorosłych mieszkańców spełniać może Urząd Gminy. Najlepszym i najefektywniejszym sposobem oddziaływania jest Internet i lokalne periodyki rozprowadzane przez Gminę (publikacje, ulotki, ogłoszenia). Ważne dla podnoszenia świadomości ekologicznej dorosłych jest także ich zaangażowanie w procesy decyzyjne lub konsultacje, w przypadku spraw mogących mieć wpływ na stan środowiska.

Wśród wielu tematów, znaczące miejsce w najbliższych latach należy przypisać edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i gospodarce niskoemisyjnej powiązanej z oszczędnościami energii. Bardzo nośnym tematem są odnawialne źródła energii w zakresie tzw. mikro-źródeł.

Inne nadal ważne tematy to gospodarka odpadami (w tym likwidacja azbestu) oraz zagadnienia z sektora wodno-ściekowego. W sektorze ściekowym należy mocno akcentować przyjazne środowisku sposoby ich zagospodarowania na terenach nie objętych kanalizacją. W tematyce wodnej niezbędne - wobec zjawisk atmosferycznych z ostatnich lat - jest wzmocnienie informacji o suszy hydrologicznej i roli retencjonowania oraz oszczędzania lokalnych zasobów wodnych.

W kolejnych latach planuje się dalsze działania w tym zakresie oraz wzmacnianie w rozpowszechnianiu edukacji ekologicznej za pośrednictwem nowoczesnych narzędzi komunikacji i informacji, opartych głównie o przekaz w ramach sieci internetowych i telefonii mobilnej (portale tematyczne, media społecznościowe, zakładki itp.). Przewiduje się następujące nurty informowania i edukowania w obszarze ochrony środowiska:

- prowadzenie aktywnych form edukacji ekologicznej młodzieży i dzieci – konkursy, działania terenowe,
- wspieranie finansowe i merytoryczne działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach, instytucjach kulturalnych oraz poprzez grupy społeczne (sołectwa) i organizacje pozarządowe z terenu gminy,
- zapewnienia społeczeństwu niezbędnych informacji nt. stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony (okresowe publikatory, raporty z realizacji POŚ),
- stałe prezentowanie stanu środowiska (dane monitoringowe) i pozytywnych oraz skutecznych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony (np. instalacje fotowoltaiczne, retencja wód, nasadzenia kompensacyjne, rekultywacja terenów w kierunku leśnym),
- sukcesywne rozszerzanie działalności informacyjno-wydawniczej,
- rozszerzenie zakresu edukacji szkolnej o atrakcyjne przyrodniczo miejsca w gminie Łagiewniki:
 - budowa i rozbudowa przyrodniczych ścieżek edukacyjnych,
 - uzupełnienie programów nauczania o tematykę związaną z przyrodą i środowiskiem gminy oraz jej najbliższych okolic,
- uczestnictwo mieszkańców w ogólnopolskich akcjach takich jak „Dni Ziemi”, „Sprzątanie Świata”, „Światowy Dzień Wody”, Dzień bez samochodu”,
- pogadanki lub prelekcje wskazujące na zależności: działania na rzecz środowiska a zdrowie (azbest, emisje ze spalania paliw kopalnych) oraz ochrona środowiska a wydatki z budżetu domowego (oszczędzanie energii w wyniku termomodernizacji lub zmiany systemu grzewczego/ zasilania w prąd).

XII. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU. RAPORTOWANIE.

Dla uzyskania bieżących informacji na temat stanu realizacji programu w kolejnych latach proponuje się przyjęcie mierzalnych wskaźników monitorowania realizacji założonych celów w oparciu o wykonywane zadania. Na ich podstawie można będzie corocznie dokonywać oceny osiągniętych efektów w relacji do założonych celów głównie poprzez porównywanie określonych wartości to tych ustalonych obecnie. Grupy wskaźników przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 47. Propozycja wskaźników monitorowania dla kolejnych obszarów interwencji.

Obszar interwencji	Proponowane wskaźniki
ochrona klimatu i jakości powietrza	• udział energii ze źródeł odnawialnych w finalnym zużyciu energii (%), • oszacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (Mg CO₂/rok), • oszacowany roczny spadek emisji pyłów (Mg/rok), • dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (kW), • zmniejszenie rocznego zużycia energii finalnej w budynkach publicznych (kWh/rok),
gospodarowanie wodami	• dodatkowa pojemność obiektów małej retencji wodnej (dam³), • długość rowów melioracji szczegółowych poddanych odbudowie lub konserwacji (km) • długość wyremontowanych wałów przeciwpowodziowych (mb)
gospodarka wodno - ściekowa	• liczba oczyszczalni ścieków (szt.), • długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej (km), • odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (%) • liczba osób korzystających z systemów kanalizacyjnych (osoby), • liczba osób korzystających ze zbiorników szczelnych tzw. szamb (osoby),

Obszar interwencji	Proponowane wskaźniki
	• liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.), • liczba osób korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków (osoby), • liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę (osoby) • długość wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej (km), • zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem (hm³), • udział gospodarki w zużyciu wody ogółem (%), • zmiana w wielkości udokumentowanych zasobów wód podziemnych (m³/h)
gleby	• powierzchnia gruntów zrekultywowanych w ciągu roku ogółem (ha),
gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	• poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wybranych frakcji odpadów: papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło (% wagowo), • poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych (% wagowo), • stopień redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska w stosunku do odpadów wytworzonych w 1995r. (%) • udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych (%), • udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych (%)
zasoby przyrodnicze	• poziom lesistości (%), • dodatkowa powierzchnia gruntów zalesionych (ha w danym roku) • ilość nasadzonych drzew lub krzewów na terenach zielonych i w ramach kompensacji przyrodniczej (szt.) • powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem (ha) lub ilość dodatkowych obiektów przyrodniczych prawnie chronionych (szt.)
zagrożenia hałasem	• ilość decyzji wydanych przez organy ochrony środowiska w/s ochrony przed hałasem (szt.) • powierzchnia obszaru, na którym występuje przekroczenie hałasu (ha) • liczba ludności podlegająca ponadnormatywnym oddziaływaniom hałasu (szt.)
pola elektromagnetyczne	• ilość nowych anten (masztów) nadawczych na terenie gminy (szt.) • ilość nowych stacji transformatorowych SN i WN (szt.)
zagrożenia poważnymi awariami	• liczba przypadków wystąpienia na terenie gminy poważnych awarii w okresie roku

Odpowiednio zebrane i zgromadzone informacje o wielkości i trendzie zmian poszczególnych wskaźników w kolejnych latach powinny być ujmowane w sprawozdaniach rocznych. Docelowo zaś stanowić będą podstawę do tworzenia wynikających z ustawy raportów z realizacji Programu.

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska opracowanie to podlega oficjalnej weryfikacji i kontroli realizacji postawionych zamierzeń **w okresach dwuletnich, w formie raportów.**

Sporządzony raport Wójt przedstawia Radzie Gminy.

XIII. KOORDYNACJA REALIZACJI PROGRAMU.

Koordinacją realizacji Programu zajmować się będzie Wójt Gminy Łagiewniki poprzez zespół pracowników z komórki merytorycznej Urzędu tj. z Referatu Rolnictwa i Ochrony Środowiska. Do poszczególnych obszarów wymienionych powyżej angażowani będą także pracownicy z innych stanowisk (np. ds. środków zewnętrznych) i referatów (np. ds. Gospodarki Przestrzennej), a także jednostki organizacyjne Gminy (ZUK Sp. z o.o, Szkoły itd.).

Dla zwiększenia efektywności realizacji Planu część działań Gminy ukierunkowana będzie na inicjowanie i wspieranie inwestycji realizowanych przez mieszkańców. Istotny będzie tu przede wszystkim wsparcie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych dedykowanych w najbliższej perspektywie do osób fizycznych lub właścicieli nieruchomości. Część z przygotowanych już Programów wprost wskazuje na konieczność pośrednictwa samorządu lokalnego.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U.2024.54.) organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządza „Program Ochrony Środowiska” uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych. Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania oraz programy zarządzania środowiskiem, odnoszące się do aspektów środowiskowych. Głównym celem sporządzonego Programu Ochrony Środowiska jest dążeniem do poprawy aktualnego stanu środowiska na terenie Gminy, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Program służy również realizacji celów na poziomie regionalnym, które przyjęte zostały w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym. Projekt Programu Ochrony Środowiska został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu o uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko.

Zapewniono udział społeczeństwa w opiniowaniu projektu Programu Ochrony Środowiska. Projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został przekazany do konsultacji społecznych. Wyznaczono termin na składanie uwag i wniosków do projektów ww. dokumentów.

W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski. Program jest zgodny z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych na szczeblu unijnym, krajowym, wojewódzkim oraz lokalnym. Planowane działania przewidziane do realizacji dotyczą wszystkich dziedzin ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i wpłyną pozytywnie na zdrowie mieszkańców, środowisko oraz walory naturalne Gminy. Będą bezpośrednio wpływać na poprawę jakości środowiska poprzez działania z zakresu wdrażania narzędzi podnoszących efektywność zarządzania środowiskiem, wymiany źródeł ciepła na ekologiczne, ograniczenie zużycia wody, ograniczenie presji antropogenicznej na jakość wód, zwiększenie retencji, zwiększenie efektywności oczyszczania ścieków, usprawnienie funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi, edukacji ekologicznej.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu zaopiniowali pozytywnie projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki”.

Projekt Programu został przesłany do zaopiniowania Zarządowi Powiatu Dzierżoniowskiego. Uchwałą nr 49/157/25 z dnia 24 marca 2025 r. Zarząd Powiatu Dzierżoniowskiego zaopiniował pozytywnie projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki” z zastrzeżeniami zawartymi w załączniku do przedmiotowej uchwały. Do projektu „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łagiewniki” wprowadzone zostały uzupełnienia/zmiany dotyczące wskazanych zastrzeżeń Zarządu.

Ponieważ zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska Program powinien być przyjęty do realizacji w drodze uchwały, w związku z powyższym proponuje się przyjęcie uchwały, zgodnie z przedłożonym projektem.

Podjęcie uchwały nie wywołuje w chwili obecnej skutków finansowych dla budżetu Gminy Łagiewniki.